IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA TERTIA MISCELLANEA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↄ. Iↄc. v.

Cum Priuilegiis Cæsareo & duorum Regum.

AMPL^MO ET NOBIL^MO DOMINO,

D. IOANNI DRENCKWAIRTO

EQVITI, TOPARCHÆ DORMALIÆ,

ſupremo Belgicæ Theſaurario.

ENTVRIAM hanc MISCELLANEAM ad te mitto, non munus, ſed particulam luendi æris, quod varium & multiplex fatemur debere. Decem anni ſunt, cùm me beneficiis alijs ſuper alia cumulas: vt non dicam relationem, ſed actionem gratiarum ſtudio videaris præuenire. Quid autem vel nunc refero? EPISTOLAS, pleraſque ipſas ad te miſſas: & vel eo nomine tibi inſcribendas. Sed EPISTOLAS cùm dico, quid niſi rem leuem & ſubitaneam, & intra verba conſiſtentem di-

co? Sanè argumenti aut grauioris materiæ hîc parum eſt: etſi alibi aliquid intercurrit: ſed qualecumque, nec felicibus boniſque temporibus, cùm flos & acumen ingeniorum fuit, repudiatum ab editione & à famâ hoc genus. Epiſtolas quidem ſcribere, commune &, vt ſic dicam, paſſiuum eſt: benè ſcribere, infrequens, etiam in communi & frequenti aliquâ linguâ. Eò magis iure laudem poſcit, ſi quis in Romanâ præſtat, iam olim deſitâ: & quę tamen diuinâ prouidentiâ vinculum gentium in Europâ hæſit, & theſaurus ac conditorium ſcientiarum. Quid? inquies. tanti ergo Latinè ſcribere? non: ſed ſic ſubitò & in feſtinationis illo calore, & ſine induſtriæ colore ſcribere, id fortaſsè pretium habet, apud peritos quidem arbitros rerum & ingeniorum. Nam ſi ſtudium hîc & affectatio apparet, nihil eſt: ſimplex hoc genus eſt, ſine fuco aut paraturâ, &

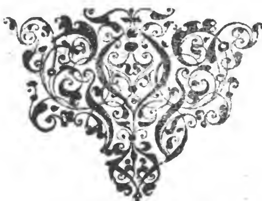
Qualis Apellæis eſt color in tabulis.

Atque ego de elegantiâ neſcio, ſed de facilitate aut (vt liberè dicam) neglegentiâ ſcio: & quàm

quàm nobis hæc ſub manu ſeri naſcique ſoleant, celeriùs fortaſſe quàm ſcribam. Itaque velut præcoces quidam fructus ſunt, iidemque fugaces: qui tamen & veſtris magnatum menſis inferri ſolent, & gratiam feſtinationis mereri. Quæſo apud te, Ampliſſime Domine, ita ſit: placeant quia inaffectata ſunt, quia candida & aperta ſunt, ſimillima ingenio & moribus tuis. Scio equidem graues ſeriaſque tuas curas, in officio laborioſo & addam inuidioſo: & in quio non dicam gratiam mereri, ſed odium vitare difficile eſt. Quod tu tamen multos annos eſt, cùm ita ſuſtines, vt induſtriam fidémque tuam Regi anteà, nunc Principibus probaueris; & communiter omnibus integritatem, & animum ab omni labe aut corruptelâ immunem. Nam tu rationes iſtas Belgicæ, publicâ famæ voce adminiſtras, tam abſtinenter quàm alienas, tam diligenter quàm tuas, tam religiosè quàm publicas, & quæ ſacrum illud nomen Patriæ tangunt. Hæc tua laus eſt, & in ſedato animo vigor maximarum rerum capax: quem, vt cœpi, iterùm

 rogo,

rogo, ad hæc etiam minuta, ſed fortaſſe oble-ctantia, demitti. Legiſtine Achillem inter media arma citharam & fides interpoſuiſſe, & animum ægrum curâ aut offensâ recreaſſe? Idem facito: hæc vt ludicra ſumito: ſed ab animo tamen ſerio & graui profecta, & in cultum tui deuoto. Louanij, v. Kalendas Martias. ∞. IↃCII.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ III.

MISCELLANEÆ.

Iano

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA TERTIA MISCELLANEA.

EPISTOLA I.

I. LIPSIVS IOANNI MORETO, *Typographo* S. D.

ERIÒ & vno verbo, mi Morete, ſemel hoc crede. quidquid à vobis ad me venit, gratum eſt, iucundum eſt: & meritò iſtæ tuæ litteræ, ſinceriſſimi affectus in me plenæ. Nolo eũ teſtêris: ſcio. nec pariter vllus vnquam Plantinianus ramus erit, quem ego non amem, & cui non benefactum velim ex imo iſto fonte. Oſtendam hoc ſemper, quamdiu melior ille ſpiritus diriget hoc corpus. Sed hæc non neceſſaria. precibus tuis reſpondebo, quas velut publico nomine ad me defers. Thraſeam tuum, inquis, flagitant omnes. De multis, mi Morete, credo: multos etiam aliter eſſe cenſeo, & quibus hæc noſtra nec grata valdè nec magna. Quæ iudicia vt nec magni ipſe facio, nec planè tamen ſperno: ita hoc facilè apud me impetrant, vt differam opus, ſi non vt omittam. Philoſopha iſta non pro omnium guſtu: & calumniam vitare fortaſſe melius, quàm deprecari. Munus aumarij, in quo chartæ & epiſtolæ noſtræ recondantur, an non gratum ſit te mittente? gratiſſimum: ſed & re atque vſu opportunum, & hactenus deſiderabam. In oculis aut manibus cottidie erit: & quod ſequitur, eius auctor. Ergo gratia tibi eſto & dicta, & repoſita: tu aut tui apud me inuenite, & amandi ſemper amate. Lugd. Bat. v. Id. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPISTOLA II.

IACOBO CARONDELETO, *Cancellario & Canonico*, S. D.

HAVD iniuriâ mihi gratularis, de felici aduentu ad Spadanas Aquas. Certè per multa discrimina, & molestias, huc venimus: è quibus illa Deus depulit, & has mitigauit. Sine illius præsenti numine & auxilio, per tot ambages viarum, in hac afflictâ valetudine, numquam venissemus ad propositam metam. Sed illi gratia esto, iam hîc sumus: atque eo animo sumus, vt non vltrà reuisamus ambiguos, & bonis parùm gratos, locos. Quæ ipsa caussa deserendi. Statuimus in vicino tractu menses aliquot (fortassè & vltrà) agere, & in quiete ac solitudine abdere nos in vetera illa Musarum castra. Rogo eumdem illum Deum, vt cum publico bono. Quod autem amorem tuum præfers, & testaris: ille verò mihi notus: occasio mihi sit, pariter testificandi & declarandi mei. Dionysium Villerium iampridem ego noui, & amo hominem verè elegantis ingenij, niuei pectoris, & prorsus de meliore luto. Imò hoc te magis amo, quòd tu illum. Mihi valdè in votis, eiusmodi viros amplecti, & alloqui; magis, quàm omnes Principes & Dynastas. De nummis priscis, coràm videbimus: capior, atque etiam aliquid capio. De fluctibus qui imminere nobis, ex præsagio illius Calchantis, videntur, nō abnuo:

* ——ἡμῖν γὰρ μέγα πῆμα κυλίνδεται:

** nam nobis magna calamitas voluitur.* Pind.

sed tamen de exitu haud valdè angor. Quem Deus diligit, per æqua per iniqua, per fluxus & refluxus perueniet ad suum portum. Vtinam ego ad illum salutis! salutis inquam duplicis: nam & hæc corporis, videtur per fontes vestros etiam affulgere. Sed adhuc incertò: momentum tamen & * ῥοπὴ ad meliora. Vale R. & Nobilissime Vir, & nos sub metam septimanæ proximæ exspecta. Nam rumor hîc de Aulâ, ad quod nomen fugio. VII. Kal. Iulij, ∞. IↃ. XCI.

** inclinatio.*

EPISTOLA III. *Moguntiacum.*

IACOBO CAMPIO, *Archidiacono & Canonico* S. D.

PRAESENTIS tui vultus, & in vultu ipso conspicua probitas, me delectarunt: nunc litteræ, hanc ipsam præferentes, & in me

in me amorem. Gaudeo, & redamo, atque vt litteraria hæc colloquia frequentemus, te rogo. Nummos accepi, atque aliquot Inſcriptiones, ſuo nomine gratas, tum & illius, à quo profecta. Quis ſtudium hoc elegantiæ in viro nobili, & Germano non amet? quæ gens, neſcio quomodo, parùm adhuc eò inclinauit: ſed cùm eiuſmodi proceres viam facient & præibunt, facilè iſtas Lunas ſequentur minora illa aſtra. Deus faxit, & vt huc potiùs ſe dent, quàm ad inutiles & noxias illas ſuper Religione diſputationes. Vno verbo. ego Cancellarium veſtrum amo, & beniuolentiam pariter eius in me pro beneficio amplector. Cur non vidi eum, cùm eſſem in veſtrâ vrbe? Nam ad hoc quidem temporis largiter fuit: ſed credo abfuiſſe; aut de tali viro, & virtute neminem indicium mihi feciſſe. ſi adfuit, & ſiluiſti, tu mi Campi peccaſti. Ego ſalutem, & obſequioſum animum illi defero; & tibi mi Campi ſignifico, me in Eburonibus & nunc eſſe, & videri futurum hanc hiemem. Amici ſunt, qui detinent, tum & locus & vrbs amœna, & caput, quòd res in patriâ noſtrâ eo loco, vt nemo ad eam adſpirare poſſit, cui grata & amica quies. Sed nec ſecuritas in pleriſque oppidis, Batauo inualeſcente, & noſtris per ſecordiam, aut peſſimam diſciplinam infirmis. Me otium capit, non illud ſolutum, & languidum, ſed quod libri, & lucubrationes alant, ac vegetent, & quod aliquid egiſſe nos, etiam cùm nihil egimus, apud poſteros teſtetur. Paro igitur plura: promptiùs, ſi diploma nobis, & interdictum à Cæſare eſſet, ne quis noſtra ſtatim (vulgò iam fit) recuderet, & imitaretur. Fit cum Typographi damno, fit cum meâ fraude, cui via adimitur addendi, immutandi, caſtigandi. Spero me in ipsâ Imperatoris aulâ amicos reperturum, ſed per quos id confici, aut impetrari maximè debeat, ignoro. Tu ſi ſcis, me quoque ſcitiorem facito, & magis magiſque tibi deuinctum deuinci. In Eburonum dominâ vrbe. XI. Kal. Sextilis. ∞. IↃ. XCI.

EPISTOLA IIII. *Leodicum.*

PETRO ORANO *Jcto.*

HEVS tu, ſuauiter herè vnà fuimus: & quid dicam niſi me à conſortio veſtro mores ducere, & paullatim hilareſcere?

Deus faxit, remittat ille ater humor, quid nisi pater curarum & atræ mortis? De floribus meis dicebam, & inuitabam, & nescio quid promittebam. O benignitatem in inopiâ! Leidæ aliqua nobis copia,

Huc vna è multis capsula me sequitur.

Tamen veni, vide, cape. Incito te? Carmine etiam facio: sed quod à prorsâ istâ vix abit, & quale sub manu solet nasci.

PETRE, *iuris & elegantioris*
Musæ candide cultor, & sacerdos;
Quem ni sic amo, vt hos meos ocellos,
Atque vt tu geminos tuos puellos,
Iupiter mihi perdat hos ocellos:
Quando ad me venies, meosque flores?
Namque & gestio ego ipse te videre,
Atque illi mage gestiunt videri.
En Sol purior hic, & aura Veris,
Pinxit, vt Babylonicum tapete,
Nostras areolas. veni, videbis,
Gaudebis quoque. namque pars eorum,
Herculi vt decimæ, tibi sacrata est.
Ecquid te traho? sed veni, peribunt
Illi, ni properas, tuumque donum.

EPISTOLA V. *Herbipolim.*

NIC. SERARIO, *Soc. Iesu* S. D.

CVM vsurâ salutem tribui, quæ epistolam bonam & vberem ad me traxit. Ita liberalis es? tamen, non mentiar, illo pænè fine misi. Quid dissimulem? amare te cœpi, cùm ob tua bona quæ ille ab alto tribuit, tum quia audiebam quòd me amares. Non debuit diutiùs quasi sub cineribus delitescere hic ignis: quin, quia honestus est, exserat se, & chartarum isto adminiculo det flammam. Ergo apertè iam mi Serari, amo te, & cupio à te amari. Spem facis, aut potiùs fidem, ita esse: atque ego non desistam, & donec oculi isti claudentur, non claudet hic affectus. Mittamus blanda. Leemputium meum (ita appello.

amo virum, & longi molestiq; itineris mei comitem fidum) honore apud vos & titulo publicè auctum, gaudeo: & scio meruisse. In patriam iuit, vtinam labascenti illi fulcrum! quod vix spero, ita omnia non ad inclinationem spectare videntur, sed ad ruinam. Pax quàm proteruiter reiecta nuper, & illa Pindari *ἡσυχία φιλόφρων, δίκης θυγάτηρ? O misera, exsulat ab Europâ: quia nec diu sedem habitura videtur in Germaniâ vestrâ. Illi Martiales iterùm ad suum Martem: vellem ob aliam caussam, quàm istam. Sed hæc infelicitas nostri æui est, innouare, turbare, pugnare: & id specie Pietatis. In eaipsâ, hortaris vt in meis refingam vbi opus, aut certè illustrem. Iamdiu statui; impediunt aut tardant partim typographi, partim quòd circumagimur, nec fiximus adhuc stabilem sedem. Scis quietæ mentis, imò & temporis, esse tale aliquod opus. Atqui conabor. & si mors præuenit, testor me alienum ab omni nouitiâ opinione aut errore, firmum in veterum scitis. Vale. Leodici, XVI. Kal. Maijas. ∞. IↃ. XCII.

*tranquillitas benigna, iustitiæ filia.

EPISTOLA VI. *Leodicum.*

DANIELI SVSIO IACOBI F. V. N. S. D.

VT audiui de morte optimi patris tui, etsi ipse doleam, tamen erexi me ad te solandum. Scio quàm afflicteris; & inter alias virtutes, noui tuam pietatem. Sed mi Susi, debuisse illum mori non ignoras: & si tempora, & ea quæ circumstant, aspicis; fateberis, non potuisse opportuniùs mori. Æuum pessimum, & vix in spe correctionis: vt felices meritò censeamus, & verè μακαριτάς, qui educti. Ipse in ætate quoque iam pessimâ, & non senex sed senior, cùm illud Lucretij locum habere incipit:

Claudicat ingenium, delirat linguaque, mensque.

Itaque si vmquam etymon illud Græcorum habere fidem debet, in his talibus potest: *τὸ γῆρας, παρὰ τὸ γῆς ἐρᾷν, dictum esse. Ipsi, inquam, qui in eâ ætate, abire desiderant, extra miserias suas, & ludibria aliena. Iam quicquid optandum homini, & quæ vitæ longioris caussa esse & votum solet, ipse adeptus. optimam famam, liberos propaginem stirpis, atque eos in fortunatis coniugiis, iterùm ad propagandum. Alia quæ in te vidit, apud te non dicam. Optare debuit mori, in hoc sereno Fortunę, & priusquam

*Senium ab eo, quòd terram spectet.

nubes aliqua offuscaret. Addo, quod caput est, mortuum piè, & in sano de religione & Deo sensu. Itaque ne mortuus quidem, sed terra hîc relicta & terræ reddita; ipse immortalis in cælum migrauit, ad immortalem illum patrem. Hæc te solentur. nec absentiam eius cogita, quin vnà vbi sit cogites: & si pius es, in æterno eius gaudio gaude. Facturum te confido, & habes qui quod ego breuiter & aridè, copiosè & vbertim tibi instillent: inter eos, Delrium nostrum. Animum tamen meum vides, quem scito in amore tui esse & fore firmum. Louanij, VI. Idus Decemb. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA VII. *Antuerpiam.*

LAEVINO TORRENTIO *Episcopo.*

ADOLESCENTES eos vidi, quos per epistolam mihi commendas: nec frustrà. Quid enim tu à me frustrà? quin ita promptè volo, & debeo, quidquid voles, vt admoneri modò debeam, non rogari. Et sanè in istâ re litterariâ, libens etiam officium confero; quia censeo in publicum me impendere, quicquid ad culturam facit nostratium ingeniorum. Paucos per hæc bella, omnino paucos, ad artes nostras adspirare non ignoras: & eò magis prouehendi sunt, si qui adspirant. Quæ enim resp. tandem futura, si veteres, vt sic dicam, arbores excidantur aut concidant, nouellæ stirpes non depangantur in earum locum? Vastitas profectò, & tenebræ, & boni honestiq; inscitia, &, quod sequitur, contemptus. O vir magne, si plerique, qui ad remp. sedent, hæc tecum iuxtà intelligant! maior certè honos aut cura esset eorum, qui has artes profitentur aut ornant; nec sic iaceret hæc ipsa (Louanium dico) earum sedes. In quâ, præter veterem nominis dignitatem, quid pænè reliquum? nec publicis opibus, sed famâ suâ dixeris eam stare. Et tamen stabit, nisi vniuersa ruina patriam hanc inuoluit: à quâ nonnullus mihi interdum metus est, euentus istos improsperos, & magis caussas eorum intuenti. Sed benignus ille Deus, semper nostri tutor, auxiliabitur: qui te quoque Reu^me^ in C. P. seruabit Ecclesiæ suæ & Reipub. fulcrum. Louanij, III. Idus Sept. ∞. IↃ. XCIII.

EPI-

EPISTOLA VIII. *Dolam.*

CLAVDIO FROSSARDO A BROISSIA S. D.

AMOREM ego, non audaciam interpretor, mi Claudi, quòd ad me scribis. Etsi enim varij interpellant, & verè dicam, melior diei pars scriptiunculis perit: tamen numquam mihi graue, capere aut reddere litteras ijs, qui tui similes, in virtutis & doctrinæ viâ recto cursu pergunt. Est etiam naturâ insitum, vt amemus faueamusque ijs, quos putamus operâ nostrâ meliores, aut instructiores. quo in numero censere te non desinam, qui aliquamdiu cum affectu & industriâ nos audisti. Et nunc patria tua te habet, magis loco alio quàm animo, vti confido; & pergis haud dubiè in ijs, quæ benè cœpisti, & exstrues ædificium, cuius iacta iamdiu fundamenta. Deus faciat. & (ne aliò te mittam) pater tuus, vir magnus, tibi sit in oculis, quem ad culmen hoc honorum eaipsa studia artesque duxerunt, ad quas te vocamus. Vixi ipse olim in eâ vrbe vestrâ, sed non longùm: & specimen etiam tunc aliquod publicè dedimus ingenij, aut facundiæ, siquid in nobis erat. velim scire, ecquid schola nunc floreat? vereor vt minimè, cùm motus, si non vestros, vicinos tamen video, & Martem ac Bellonam vbique in pretio magis, quàm Phæbum aut Musas. Istę vices rerum sunt, & magnus ille gubernator, modò temporum lenem aliquam mitemque æstatem inducit; modò asperam turbantemque hiemem. Ferenda omnia, & exspectanda ac votis expetenda meliora. sed vita in primis: quæ si emendata, profectò hæc quoque breui emendentur. Vale mi Claudi, & Amplissimo parenti tuo officium & salutem meam defer. Louanij, VII. Kal. Febr. ∞. IϽ. XCIIII.

EPISTOLA IX. *Vratislauiam.*

MATHAEO WACHERO *Cancellario Silesiæ* S. D.

SI à frequentiâ scribendi animum meum æstimas & amorem; malè audiam necesse est, & deseruisse videbor militiæ huius signa. Quod non ita est, spondeo: sed laxat me, & velut commeatum aliquem liberiorem dat, valetudo. Pares non sumus, quod apud te profiteor, reponere tot epistolis, quas vndique &

que & assiduè missas lectitamus. Tamen vos mihi pauci illîc eximij; & ipsa cessatio etiam habuit caussam, vt in occasione te affarer. Ecce data est, scribo, & vnà libellos de CRVCE mitto. Titulus magnum aliquid spondet: tractatui autem stilus noster fortassè non respondet. sed vos legite, & quod amicorum est, iudicate, atque etiam indicate. Amo admoneri. De filio, quod postremis litteris consilium meum quæsieras, nunc dabo: etsi ex ipso silentio videre potuisti, quid sentiam. Nam si mittendum huc iudicassem, certè respondissem & id scripsissem: non placuit, ne nunc quidem. quid ita? non quin iucundum esset, tuum aliquem, imò te ipsum quodammodo, hîc habere; sed quia omnia bello etiam iacent, nec est vetus illa schola quæ fuit. Exteri non conueniunt, ob viarum discrimina, & quia in vicino hostis. Qui Louanij iam agimus, nihil mentiemur, si in liberâ quâdam custodiâ nos agere dicemus. Vestigium extra vrbem tutò non ponimus, & illa prata, campi, siluulæ, calcantur aut adeuntur raro pede. Cur igitur nos ipsi hîc agimus? quia alia nostra ratio à iuuentute. Quiescere nobis propositum; illis discere, tutò agere & iucundè. denique hæc patria mea est, & incommoda etiam eius meritò fero. Vt parentis aspera aliqua verba, filius patienter audiat, extraneus aspernetur: simile hîc esse dicam. Mollit etiam, quòd Rex & Ordines honestè me & benignè habent. Sic agimus mi Wachere: vt apud te omnia benè & votiuè, idque in longum, Deum equidem rogo. Louanij, Nonis Feb. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA X. *Bruxellam.*

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

HARTIVM dimittere sine litteris nolui, illũ Hartium in amore vtriusque nostrûm. Et quod me in tuo esse voluisti, gratias habeo, & in animo agnosco. Non fallunt me aut verba tam benigna, aut ipse vultus, affectus tui index. Habeo, inquam, gratiam, & debeo: atque vtinam in me sit, quo foueam honestum istum ignem! Quod quidem petebas à me nuper, de adolescente aliquo, quem ad manum & honestiora munera haberes, qui esset ex meâ institutione: hoc ipso quid de me sentias video, & statim dedi operam, vt effectum darem. Scripsi ad quemdam,

dam, qui nunc Mechliniæ; ſed fruſtrà, quia fides eius alteri iam obligata. Putabam tamen illum aptum futurum, ingenio, doctrinâ, moribus. Sed de alio cogitabo & diſpiciam, ſi eruere alicundè poſſim. Nam bonâ fide, eiuſmodi adoleſcentum copia rara eſt, qui cum litteris Modeſtiam ſociant & Virtutem. Sunt qui in illis aliquid poſſunt; ſed ferè iidem vani, elati, & mores demutant. Scio te vtrumque velle, & à litteraturâ modicè inſtructum, & à moribus vel maximè ornatum. Sicut arborum illæ optimè, quæ non florem ſolùm, ſed fructum ferunt: ſic hominum, quibus præter ornamenta doctrinæ, vita etiam eſt ad frugem. Sed cùm de fructibus, tibi quoque agendæ gratiæ, qui altiles opimos carduos ex horto tuo ſubmiſiſti. Quid remitto? animum feriò ſemper tuum. Louanij, XVII. Kal. Sextil. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA XI. *Antuerpiam.*

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

DISSEREBAMVS nuper, vt ſcis, in menſâ apud Antiſtitem noſtrum de Geſtatione: & erat qui fortiter negaret in eſſedo eam fuiſſe. Contrà tendebam, & ſciebam: ſed non pertendebam, vt meus mos eſt, & vincar in talibus citiùs quàm pugnem. Itaque altercationem deſij; abeunti tibi & requirenti obtuli, ſcripto me conſignaturum, quod eius rei eſſet. Feci largiter, & totum hunc ritum explicatum, & in oculis ecce habes. Videbis, iudicabis, me amabis. GESTATIO veteribus Romanis crebro, vel aſſiduo potiùs in vſu, exercitij & valetudinis gratiâ: idque ferè ſub balnei aut cœnæ tempus. Quia, inquam, exercitij: ideò Gloſſæ veteres explicant *Geſtationem*, γυμνασίαν: itémque, *Geſtatorem*, γυμναστήν. Sed laxum eſt, & finem rei, non rem dicunt. Preſſiùs meliuſque eædem alibi: Αἰώρα, *Geſtatio.* &, Αἰωρίζεται, *Geſtatur.* Id verum eſt. & latio omnis aut vectatio in naui, lecticâ, curru, venit in hoc nomen. Celſus per partes explicat libro II. in Capite proprio, *De Geſtatione. Genera,* inquit, *geſtationum plura. ſed tamen leuiſſima eſt naui, vel in portu vel in flumine: vehementior in alto mari, vel lecticâ aut ſcamno: acrior vehiculo.* Omitto illas in aquis, in terrâ igitur triplex eſt: Lecticâ, Scamno, Vehiculo.

* In I. Elector.

culo. De Lecticâ, notum est, & * alibi explicaui: Scamnum quid est? dico idem esse, quod Sellam. Nam in Lecticâ iacentes ferè vehebantur; in Sellâ sedentes, ideoque & Scamnum dixêre. Haud sæpè legas. sed in Iuuenalis Scholiaste veteri, huic sententiæ firmamentum repperi. qui vbi Iuuenalis dixerat,

——stratá positus longaque cathedrá:

interpretatus est, *Ceruicalibus stratis, Scamnum dicit.* Ergo eo auctore, idem Scamnum quod Cathedra siue Sella. Hæc est quæ *Sellá gestatoria* Suetonio dicitur Neronis cap.x. Vitellij XVI. De duplici isto genere, iunctim ita Seneca De breuitate vitæ: *Ne illos quidem inter otiosos numeraueris, qui Sellá se & Lecticá huc illuc ferunt, & ad Gestationum suarum, quasi deserere eas non liceat, horas occurrunt.* De scamno idem, epistolâ LV. *A Gestatione cùm maximè venio, non minùs fatigatus, quàm si tantum ambulassem, quantum sedi. labor est enim diu ferri.* Posset quidem hoc & ad Vehiculum aptari; sed de Scamno verius, quia dixit, *Ferri.* At tertia est in Vehiculo siue Essedo. & communiter valdè sic vtebantur, & hanc maximè intellegebant. Suetonius Vespasiano: *Post decisa, quæcumque obueniebant, negotia Gestationi, & inde Quieti vacabat.* Eadem enim illa quasi interpretans Aurelius Victor: *Pòst autem negotiis, quæcumque obuenissent, auditis, exerceri Vectatione, deinde requiescere.* Idem Suetonius Galbâ: *Ne ad gestandum quidem vmquam aliter egressus* (ita hęc legerim) *quàm vt proximo vehiculo secum decies* HS. *in auro efferret.* Significat, sic timidum an cautum fuisse Galbam, vt numquam vel leuiter domo egrederetur, etiam ad Gestandum; quin secum altero & sequente vehiculo, decies illud HS. quasi subsidium fugæ (si interuenisset) efferret. Nec sanè quidquam in eâ lectione mutandum est. Seneca de peruerso illo Spanio, epist. CXXIII. *Quæro circa horam noctis octauam, quis sit ille rotarum sonus? dicitur velle Gestari.* Manifestè dat rotas: ergo essedum fuit. Sic Martialis:

Illic Flaminiæ Salariæque
Gestator patet essedo tacente,
Ne blando rota sit molesta somno.

Suetonius de Claudio: *Solitus etiam in Gestatione ludere, ita essedo alueoque adaptatis, ne confunderetur ludus.* In essedo igitur, subiunctis equis, aut mulis: & quis vltrà neget? Sanè mulos Iuuenalis adsi-

adſignat, verſibus mox dandis; equos Martialis, in iſtis:

Geſtatus biiugis Regulus eſſet equis.

Quia autem crebra, imò aſsidua hæc Geſtatio; curæ fuit, vt locus eſſet in vrbe aut villis duplex; Apertus & Tectus. Ille in æſtate vſui; hic hieme. Et apertæ quidem Geſtationes non niſi *arboribus claudebantur ad latera, pleruмque infructuoſis, & quæ ſpeciem modò haberent. Vlpianus de Vſufructu: *Et ſi fortè voluptare fuit prædium, viridaria vel Geſtationes, vel deambulationes, arboribus infructuoſis opacas atque amœnas, non debebit deiicere.* Plinius lib. II. Epiſtolar. *Geſtatio buxo aut rore marino ambitur.* At tectæ, porticibus claudebantur, opere & manu factis. Vtrumque genus Iuuenalis tetigit, Sat. IIII.

* Vt *Xyſti.* & ſunt ipſi.

Quid refert igitur, quantis iumenta fatiget
Porticibus? quantâ nemorum vectetur in vmbrâ?

Nam priora palàm ad porticum Geſtatoriam, in quâ eſſedo curſus. Et poſteriora explicat Scholiaſtes, *Viridaria, vbi ſolent Geſtari.* Iterùm de Tectis, idem Sat. VII.

Balnea ſexcentis, & pluris Porticus, in quâ
Geſtetur dominus, quoties pluit. ánne ſerenum
Exſpectet, ſpargatque luto iumenta recenti?

Atque eæ Porticus, fortaſſè & Viridaria, plerumque rotundæ, & in orbem ibant. Quare? quia in exiguo ſpatio ſcilicet, amplior ita vectatio, continens & recurrens. Plinius indicauit, cùm dixit: *Rore marino ambitur.* Ergo Ambitus fuit: & clariùs inſcriptio hæc marmoris, vbi & magnitudo Porticus expreſſa:

GESTATIO
CIRCINI. EXTERIOR
A DIAETA. APOLLINIS
AD. DIAETA. EANDEM
IN. CIRCVITV. P. ∞. CC.
LXXVII.

Has tales, ditiores etiam in ipsâ vrbe habebant, ſuiſq; domibus. nec Martialem aliter exaudio, lib. XII. ad Sparſum quemdam:

Et rus in vrbe eſt, vinitorque Romanus,
Intraque limen clauſus eſſedo curſus.

Non aliud quàm Geſtatio clauſa tectaque eſt: eoq; non placeat reſcribi, *latus eſſedo curſus.* Noto denique, ſolum ipſum in his arte

factum & duratum fuisse leuiter: vt & concussio leuior esset, nec rotæ inæqualiter imprimerentur. Plinius in laudibus suburbani Comensis, lib. I. Epist. *Quid Euripus viridis & gemmeus? quid illa mollis, & tamen solida Gestatio?* Nam pro ipso loco accipit, vt superiora aliquot exempla item euincunt. Hæc veteres, & pro bono valetudinis, quod res ipsa dicit. Plinius item, lib. XXVIII. *Inprimis verò prodest* (valetudini) *Ambulatio, Gestatio, & ea pluribus modis.* Seneca commendat, epist. XV. *Gestatio & corpus concutit, & studio non officit. possis legere, possis dictare, possis loqui, possis audire.* Et de concussione illâ distinctiùs, epist. LVI. *Mihi tamen opus erat concutere corpus, vt siue bilis insederat faucibus, discuteretur; siue ipse ex aliquâ caussâ spiritus densior erat, extenuaret illum iactatio.* Sanè litteratorum, & qui menti operantur, exercitium illud sit: doleo periisse, aut certè per mores siue opes à nobis non vsurpari. Tu vale mi Orteli. In Musæo nostro, prid. Kal. Iul. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XII. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I^cto S. D.

EN, mi Otho, ad nostrum Thesaurarium, (quídni nostrum? ego hercules corde veneror & amo) en inquam, de re quam commisit. Iuuenis de quo dixeram, & qui initio excusauerat, nunc paratus videtur, & rumpet vinculum quod ligabat. Scripsi igitur, & exspecto quid videatur. Si arcessi eum placet, & coràm conspici atque audiri; hoc approbem, ne vnius mei suffragio admittatur. Confido equidem fore, qualem volumus, & esse in eo quæ volumus; sed vos quoque diiudicare, quid nocet? imò id opus est, & decet. Rescribe verbo, non longos logos, auocor, & fabri mei strepunt. Adfirmo tibi, per læuam hanc occupatiunculam iacere studia, & interiores litterulas nostras. Sed non diu me tenebit; abi ædificatio, meam imminuis, res tuas tibi habe. Vale. Louanij, VII. Kalend. Sept. ∞. IↃ. XCIIII.

EPI-

EPISTOLA XIII. *Bruxellam.*

IOHANNI DRENCKWAIRTO, *supremo Regio Thesaurario.*

QVOD agere cœperam cum adolescente illo Batauo, vt operam daret tibi in scriptione, & alio ministerio honesto, etsi initio remora aut impedimentum fuit, tamen videor peregisse. Peregisse inquam, quod ad ipsum attinet: qui iam inclinat, & exspecto voluntatis tuæ nutum. Si ita sedet, mittam ipsum ad te vt videas, explores; & transigas etiam, si approbabis. Equidem falli possum, sed moribus, industriâ, & mediocri doctrinâ, spero sustinere meam & tuam exspectationem posse. Honestus inter suos est, & natus è Persinis: sed pietas & religionis studium (ama caussam) amouit eum è patriâ, vbi parentes quoque sunt inter planè probos. Cetera, Vir Ampl^me^ tuo iudicio relinquo, quod certum mihi est acre esse & rectum. Verbo si rescribis, mittam eum ad te, & Mechliniâ euocabo, vbi nunc agit. Amplissime & Nobil^me^ Domine, diu reip. regi, & nobis, salue. Louanij, VII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA XIIII. *Antuerpiam.*

CORNELIO PRVNIO V. C. S. D.

EVGE, eugè benignitatem tuam! qui munera ad me mittis, non plenâ manu aut sinu, quod dicitur, sed toto curru. Fatebor tibi, velut ictu lætitiæ percussus sum, cùm vidi: & horto perpetuum emblema & ornamentum inseuisti, quo maximè egebat. Nam florum aliquid, fruticum istorum nihil habebam: vt munus tuum non magnitudine solùm (verè tale est) sed opportunitate mihi sit gratum. Fecisti quod scripseras, & Ditem patrem ab inferis excitasti, qui non florilegam Proserpinam, sed Floram ipsam raperet & Pomonam. Amo amo te, etiam cognatum tuum *Dilstium*, qui tam promptè, tam benignè, hoc curauit. Quid autem vltrà dicam? etiam illud, pœnitentiam iam agere impudentiæ meæ incipiebam, qui sic confidenter postulassem, quod ipse non haberes. Sed næ ego pœnitentiæ illius magnam nunc pœnitentiam ago, cùm successum video, & ius mihi hoc fuisse in candidissimo tuo amore. Enimuerò, mi Pruni,

ferrea hæc ſunt tempora, liceat etiam vti interdum ferreâ fronte. Etſi mollis ea mihi per naturam eſt, ſed ſic deſiderium & cupido indurat: qui auidè iſta hortenſia appeto, auocamenta non à ſtudijs ſolùm, ſed à curis. quas tempora hæc aſſiduè & vbertim gignunt. Quibus etſi non tollitur lumen illud, vt ſic dicam, mentis: tamen interdum offuſcatur, & velut nubeculâ ſerenitatem eius ſubducunt. Tu verò accumulas etiam beneficium, & de feneſtris in nouâ domo iterùm offers. Accepi & accipio, feneſtras inquam: & duas nomini tuo inſcribam. Te autem ipſum V. C. in hoc pectore, è quo nulla dies euellat. Louanij, III. Kal. Oct. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA XV. *Ingolſtadium.*

HVBERTO GIFFANIO Jcto S. D.

CVM Francofurti te vidi, & magis cùm audiui, decretum mihi certò amicitiam tecum colere, quam etiam colo. Nihil in animo remiſi, etſi in ſcriptione fortaſſe aliquid fuit, variâ vel culpâ vel cauſſâ. Culpa quidem in ijs, ſiqui meas (bis enim ſcripſi) aut non reddiderunt per neglegentiam, aut per malitiam ſuppreſſerunt: cauſſa etiam in me, quem occupatiunculæ, & valetudinis infirmitas recidere cogunt & imminuere totum hoc genus ſcriptionis. Sumus Louanij, docemus, ædificamus etiam: an non bono magnoque animo, inter medias res aduerſas? Litteris quidem quid hîc fiat, per te intellegis, nec pueros Muſarum nunc in pretio, ſed Martis. Apud vos aliter, & video Germaniam totam excoli, & fugitiuas è Gallia artes ſedem figere illîc. Longùm ita ſit, nec magnus ille hoſtis quietem iſtam turbet, qui in limite, vt audimus, aſſultat. Ego ab Italis variè vocor, Piſas, Patauium, Mediolanum: tenet patria, à quâ tamen vel inuitus auellar, ſi poſſidet & mancipio habet eam Mauors. De Ictis quod requiris, nihil mihi nunc in promptu: ſed nec otium noſtra diſpiciendi. Militia me exercet, ſed vetus illa Romana: & cœpta iam eſt cudi. Tu quid agas, quî agas, & ſatin' ex voto tuo illîc & merito, velim ſcire: & te ætatem valere. Vale V. Cl. Louanij, Idibus Nouemb. ∞. IↃ. XCIIII.

EPI-

EPISTOLA XVI.

CAROLO CLVSIO S. D.

ARGVMENTVM te ſcribendi non habere,& tamen ſcribere, certè amoris eſt argumentum mi Cluſi. De quo inter nos ambigere quî poſſumus? inueterauit iamdiu,& vt annoſa arbor,

——quantum vertice ad auras
Æthereas, tantum radice ad tartara tendit.

Sed mitto blandiri. Germanum nobilem, te myſtagogo, in amicitiæ noſtræ ædem recepi: & vt tua elogia ſunt, non eam maculabit. Valetudinem tibi in hac ætate ſatis validam eſſe, gaudeo, & diu talem precor: de meâ quod quæris, ambigua eſt, & vt cum noſtro Comico, magis varia quàm panthera. Totâ quidem hac æſtate aduerſa fuit: ſperaſſem meliorem, ſi Aquis Spadanis vti mihi per terrores veſtros licuiſſet. Videbo quid in proximâ erit, ſi tamen Deus & hanc dabit. Tu mi Cluſi ſalue, & hunc ineuntem annum atque alios felix vide. Louanij, III. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XVII. *Leodicum.*

GVILIELMO BEECKMANNO I^{to} S. D.

NVPER admodum litteras tuas accepi, & hauebam iamnunc reſpondere, ſed muliercula elapſa mihi celeriùs opinione fuit. In morâ nihil intertrimenti: animus in te eſt qui fuit, imò addo qui erit: id eſt, iudicio & affectu tui amans. Iudicium meum meruerunt cùm alia in te, tum modeſtia: quæ numquam me fefellit radix eſſe & altrix virtutis & veræ famæ. Oculi & animus mihi ſæpè dolent. cùm aliam iuuentutem iſtam video, proteruam, lubricam, vanam; & id in laudabilium omnium rerum inopiâ, aut raritate. At firma & bona mens, vt ager poſt quietem, fructus promittit vberes, & non fallaces. In eâ re vtinam contulerit, aut conferat aliquid, conſuetudo vel auditio mea! Scio optare, & non minùs tibi fauentem, quàm tuos eſſe. Tu autem non ſperas tantùm, ſed iactas, & inuidioſum exemplum adfers Alexandri & Ariſtotelis: quod non agnoſco, & ſcio eſſe ſuper ſortem

sortem nostram. Affectum tamen tuum agnosco & amplector, nec nolo sic errare leuiter, qui doctorem me habuerunt, aut habent: hoc fine, vt ardentiùs amplectantur aut perseuerent, quæ præscripsi. Duxisse enim & præiuisse ad bona me spero, & porrò volo mi Beeckmanne, vbi occasio aut facultas erit. De Oranio iam olim meo, spondere ausim, quòd te amabit, iuuabit, pro copiâ suâ & Genio temporum: nec vltrà te scio velle. Ego hoc vnum à te, vti me ames, & fratri tuo Canonico affectum hunc à me nuncies cũ salute. Louanij, postr. Non. anni noui ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XVIII. *Ariam.*

FRANCISCO MODIO S. D.

GRATVLOR redijsse mi Modi, gratulor, & animi mei voto tibi adsum. Quando ad nos? inuise veteres tuas sedes, veteres etiam amicos: reperies & affectus veteres, nec temporum aut locorum interuallo mutasse. Ille quem amare me inuito solebas (liberè dicam) abijt

Illuc, vnde negant redire quemquam.

Sed abijt & noster ille Victor, ingenio dissimilis, & totus puritas, candor, fides. Rogas de meis studijs. quid si iacere ea dicam, per tempora parùm ijs amica? nec mirum, nec iniquum dicam: tamen, vt possum, erigo, & pars altera Militiæ me habebat. Machinas & instrumenta eius tractabam. O me vel in turbis beatum, quòd animum abduco, & his oblectatiunculis pasco!

——— nihil amplius oro

Maiâ nate, nisi vt propria hæc mihi munera faxis.

Eodem te, mi Modi, voco. nec ad elegantiæ illa solùm, sed sapientiæ studia: quæ & æuo huic, & ætati tuæ maturiori, sint apta. *Satis multum temporis sparsimus*, ait ille, *incipiamus in senectute vasa colligere*. In freto viximus, moriamur in portu. Fac, fac ô ad alta natum ingenium! & semper sic sensi de te, & magnum spopondi. Quod autem in extremo me rogas, siquid in Cæsareos scriptores habeam, communicem: parare te eorum editionem: ecce subiunxi. & amplius dico, siquid in aliâ re iuuare te, etiam re meâ possim, pete, & puta factum. Louanij, VIII. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCV.

In Vul-

In Vulcatij Cassio scribitur:

Enumerauit deinde omnes Principes, qui essent occisi. dicens meruisse Neronem, debuisse Caligulam, Othonem & Vitellium nec imperare voluisse. Nam de Pertinace & Galbâ paria sentiebat, cùm diceret, In imperatore auaritiam esse acerbissimum malum.

Mirum de *Pertinace* hîc dici, & illum *Galbæ* etiam (quanto post Galbam?) præponi. Sed magis mirum, hæc ab Antonino Imp. dici, qui Pertinacem antecessit. An ille de morte eius si fortè diuinauit? Putarem, *de pertinaciâ Galbæ.* & propriè significat vel tenacem nimis fuisse; vel & peruicacem in proposito non largiendi. Spartianus videatur eâ voce sic vsus in Seuero: *Cognomen Pertinacis, non tam ex suâ voluntate, quàm ex morum parcimoniâ videtur habuisse.* Nam Pertinacem & Parcum æquiparat. Sed videndum ne ibi veriùs (ex sententiâ) *morum acrimoniâ.* Sic Capitolinus, in Albino: *Cum suis numquam cænauit, vel propter vinolentiam, vel propter morum acrimoniam.* Lampridius in Alexandro:

Aulicum ministerium contraxit. ita vt annonas non dignitatem acciperent, fullones, vestitores, pictores, & pincernæ, omnes castrenses ministri.

Itáne *Castrenses ministri* cum Aulicis hîc miscentur? atque adeò *pincernis* & id genus iunguntur. Vide num, *gastrenses:* παρὰ τὴν γαςέρα. qui, inquam, ventris ministri sunt. Ita Ammianus libro XXV. *Hyperochum antehac rectè gastrensis ministrum, id est ventris & gutturis.* An placet *secta gastrensis?* sed vox compâret. In Festo est: *Mugger dicitur à castrensium hominibus, quasi muccosus, qui talis malè ludit.* Suspicabar & hîc, *gastrensium.* quid enim talis, cum castris? qui illinc, vulgò certè, exsulabant. Atqui vulgi hoc verbum. Si tamen retines; tum placeat *telis* legi: & sic dictum ioco militari, qui in cottidianis proludijs siue exercitijs tela ignauè & languidè mitteret. In Lampridij Heligabalo:

Vt ex totâ penitus vrbe atque ex nauticis monobelos quærerent. sic eos appellabant, qui viriliores videbantur.

Caussam eius nominis haud assequor satis, nec nimis scrutor: sed mihi clarius esset, *onobelos*: quasi asinino telo insignes. Ita Commodus hominem habuit magnâ prominentiâ, quem *Onon* appellabat. In Capitolini M. Antonino:

Cùm ægrotare cœpisset, filium aduocauit, atque ab eo primùm petijt,

vt belli reliquias non contemneret, ne videretur Remp. prodere. & cùm filius ei respondisset, cupere se primùm sanitatem, vt vellet, permisit; petens tamen vt exspectaret paucos dies, aut simul proficisceretur.

A sententiâ corrigere admoneor, *cupere se primùm ciuitatem.* Pater quidem filium Commodum hortabatur belli reliqua conficere; sed ille ad vrbem adspirabat, quasi illîc imperium firmandum, & sedes eius occupanda. Sed reuerà deliciæ & luxus eum trahebant: quod ex Herodiano disces, quem hîc vide. In sequentibus etiam lego: *vt vnà proficiscerentur.* Cùm vidit pater decretum ei ire; permisit, inquit, rogans tamen moram aliquam post suam mortem, vt nempe funere facto, vrnam paternam & reliquias secum ferret: atque ita *vnà proficiscerentur.* In Vulcatij Cassio:

Scis enim ipse, quòd Maiestatis hæc natura est, vt videantur vim pati, etiam quibus probatur.

Sunt verba ex ipsâ epistolâ Marci ad Verum, sed emendanda, *etiam quibus parabatur*: vel, *& à quibus.* Dissuadet Marcus puniri Cassium, etsi affectati regni & (vt loquebantur) Maiestatis suspectum. Caussam dat, quia ęgrè persuadetur alijs, quemquam hoc tentasse: & vim, inquit, atque iniuriam passi videntur, qui ipsi eam parabant. Hoc est, quod subiicit: *Non credi Principibus de affectatâ tyrannide, nisi interfectis.* In Capitolini Maximo & Balbino:

Maximum igitur atque Balbinum, quorum vnus in re militari tantus est, vti nobilitatem generis splendore virtutis allexerit; alter ita clarus nobilitate est, vt & morum lenitate reip. sit necessarius.

Constat maximum istum è nobilitate non fuisse: atque ipse Capitolinus mox addidit: *Maximo pater fuit è plebe.* Itaque legendum: *vt ignobilitatem generis splendore virtutis texerit*: aut siquis mauult, *alluxerit.* In Spartiani Hadriano:

Omnibus Hispanis Tarraconem vocatis, dilectumque iöculariter (vt verba ipsa ponit Marius Maximus) detrectantibus.

Imò tota hæc res iocularis non fuit: seriò actum, & puniti mox detractantes. Scribam ego: *populariter detractantibus.* In Lampridij Alexandro:

Historicos eius temporis legant, & maximè Acholium, qui & itinera:

itinera huius Principis scripsit.

Conuenire magis censebam, *qui & intima*. Iterùm in Lampridij Alexandro:

Antonini nomen suscipi mereatur, Senatus Antonini mereatur. Veriùs: *suscipe. Mereatur Senatus, Antonini mereantur.* Ohe, satis hæc sunto. μὴ κόρος ἐλθὼν κνίσῃ, ait Pindarus. Vale.

EPISTOLA XIX. *Leodicum.*

P. LEONARDO LESSIO, *Theol. Soc. Iesu* S. D.

FONTES & ego te exspectamus. Quid venisti vt sic abires, consors discriminis tantùm, & vix fructus? Redi cum bono Deo, ille aderit & securitatem dabit, fortasse & sanitatem. Turba quidem hîc nunc exigua, sed crescet: & illiipsi qui Limburgi sunt, & vibices vinculorum adhuc gestant, illi, inquam, redeunt, & sperant meliora. Post latrocinium recens, viæ tutiores sunt, post tempestatem ferè serenitas: nobis, post periculum & fugam, quies & securitas adsint. Principi Electori qui à consilijs sunt, polliciti mihi tutelam, & nostri curam: nihil tamen adhuc factum cuius fructus appareat, & in oculos incurrat. Salue mi Pater, & tecum Smithus. Quandocunque venietis, cænulam vobis paratam apud me scitote, ex legibus Spadanis, tenuem, frugalem, cum fame dimissuram. Spadæ, IV. Idus Iulij ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XX. *Antuerpiam.*

IOH. BRANTIO, *Graphiario* S. D.

IN ipsâ tristitiâ tuâ & luctu super paternâ morte, gaudium aliquod mihi fuisse, non possum mi Branti negare. Non quin dolori mihi dolor tuus fuerit, & seriò fuerit: sed quòd memoria mei in illiipso adhuc actu apud te fuerit, & binis tuis litteris me compellaris. Benè factum, in tali sorte exprimit se animus & clarè ostendit quos habeat inclusos. Itaque hoc ipso video valdè me à te amari, quòd cogitationem & scripta etiam ad me mittas, & tacitè solatium aliquod petas. Vtinam dare possim, vt volo, mi Branti! si non pulsus dolor tuus, certè fractus esset, & talis à quo periculum non esset viro forti. Etsi cur ego

dem? te ita cùm video, nihil opus: qui & legisti hæc omnia, quæ dici possunt & solent, & excerpta eorum quædam in epistolâ tuâ vtiliter sparsa cerno. Duo quidem sunt, quæ solari te maximè debent. & communis illa lex, quam fatuus est qui non cogitat, DEBVISSE MORI: & quòd indulgentiâ quâdam & benignitate diuinâ diutissimè eo fruitus es, & præter communem morem. Ad extremam ætatem parens ille tuus venerat, vidit in plerísque liberorum, quæ voluit: te coniugio, prole, officio florentem: quid vltrà ei gaudij accedere potuit, imò quid non doloris? Ætas illa pessima subiecta tot incommodis, ætas hæc publica tot vitijs aut cladibus: vt nihil nisi miserias propagari illi voluerit, qui vitam. Votis, votis prosequendus est cùm abiuit mi Branti, vt feliciter & ad supera illa ierit; non querelæ interponendæ, nec reuocandus ad humum & miserias humanas. Quas qui recto oculo intuetur & diiudicat, proh Deus quid in vitâ eum teneat aut iuuet? Sed fatui ita plerique & terreni sensûs sumus, vt viuere tantùm vt viuamus iuuet, & quia innatus aliquis metus est à solutione & morte. Tolle hunc, vitæ suauitatem sustuleris; & vereor vt plerique faciant, quod ille qui Platonis Phædone lecto properauit ad spontaneam mortem. Hęc & talia meditanda mi Branti: non dilato, quia & scire te scio, & spero vsurpare. Nos Louanij iterùm sumus Spadâ reduces, & pęnè in Batauiam reduces, vt vis fuit & insidię hostiles. At Deus tutatus est, & velut nube me velatum ab ijs texit. Vbi dixi, v. Idus Sextil. ∞ . IↃ. XCV.

EPISTOLA XXI. *Leodicum.*

PETRO ORANO *Ito.*

BEKEMANNVS ad vos venit, quem litteræ meæ non tam conciliant, quàm ostendunt. Vidisse eum & nouisse, amare est: ita sunt mores & ingenium adolescentis, addo & doctrinam super hanc ætatem. Doctrina autem ipsa melior politiorque est: in Iure vestro sine sordibus aut scabritie, denique & à Gręcis fontibus hausta. Siue erit apud te in contubernio, siue crebrò veniet, benignus ei meâ caussâ esto; & tua audacter aperi, non priuati consilij solùm, sed & publici. De fide, & arcani patientiâ, sponsorem me cape. Filium tuum hîc erudiuit in Iuris rudimentis diligenter

diligenter & libenter: qui filius adhuc benè valet, & se gerit, spero & semper. Vale mi Orane. Louanij, prid. Kal. xbres, ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

CVM ipsa liberalitas Fontani Comitis mihi grata est, tum gratior te nunciante. Quid potest benignius, à tali viro?& affectũ profectò in me ostendis, quem animo æstimare magis & pendere possum, quàm sermone promere aut linguâ. Quid autẽ gratias tibi agam? nec veteres quidem exsolui, & iamnũc tacitus mihi morsus est, quòd pro nupero beneficio pecuniæ annumeratæ, nihil feci aut dixi, quo internam hanc gratitudinem testarer. Certè enim ea in animo est, crede Vir Amplissime; & inter omnes Belgarum proceres, tibi fatemur nos obstrictos. Age, quæ benignitas tua est, amare imò & curare (ita enim facis) me perge: non quò magis tuus fiam, quod vix potest, sed quia generosis animis ita insitum est, beneficia sua amare. Amp. & N. D. Regi & Reip. vale. Louanij, prid. Kal. Decemb. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

QVOD iamdiu insueui, id facio; & cùm auxilij aut opis egeo, ad te recurro. Fiducia benignitatis tuæ, in me toties declaratæ, impellit; tum etiam, quia ista res est, quæ propriè te & tribunal tuum spectat. Nam cum Ærario regio mihi res est: quæ? vt id exhauriam (iocanti dabis veniam) & ego quoque inter publicas necessitates, vnà cum multis, veniam petitor. Cum multis, sed in caussâ remotâ & propriâ, & vt stipendij semestris solutionem impetrem, quod Rex titulo Historiographi sui voluit me ferre acceptum. Libellum communiter ad Senatum vestrum (ita moris esse audio) concepi: sed tuâ auctoritate & gratiâ inprimis niti me fateor: ac rogo, vt pro affectu tuo veteri, Amp. & N. D. mihi consulas, & rem hanc ex tardâ aut turbidâ expeditam reddas & tranquillam. Louanij, XII. Kalend. Sept. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXIIII.

IACOBO MARCHANTIO S. D.

LIBRVM tuum & litteras vnà accepi, etsi eundem librum aliquot iam septimanis antè à Moreto, sed ita vt ipse popoſcerim: nam tenebat me (vt verum dicam) auiditas videndi. Vidi, legi, & vel publicè tibi velim dare testimonium, industriæ, prudentiæ, sed & eloquentiæ, pro historico quidem modo. Illud vellem (vt omnia dicam) diffusiorem te alibi fuisse; non mihi, cui abundè hæc satis sunt, & neruosa placere solent, sed alijs, qui aut non capiunt hæc breuia, aut ad ea non excitantur. Cetera, in re accurata & inquisita sunt; nec moueat te, siquid * ἐξεταςαὶ mutarunt, aut detraxerunt. Solet olim & nunc fieri, & sapientis est publicis his iudicijs suum dare. Illud doleo, nihil benignè adhuc in te factum ab ijs, qui possunt & deberent, si mens & indoles illa vetus esset. Heu sæculum, non pro nostris artibus! & ego, quem tu in copiâ amicorum, circumfluere aliâ copiâ censes, in me sentio: qui nihil magnoperè è studijs meis rettuli, præter nomen & famam, & ea quoque à multis calcata. Quid faciamus? quod fecimus. si rectum honestumque est ista colere, perseueremus: & præmium in illis ipsis, ac fructu nostro interno, ponamus. Mihi crede, aurifer ille Tagus non nobis fluit: quidquid conetur, & spem faciat amica ibi tua proles. Quam animo complector & saluto, fac tu & meis verbis, cùm scribes. Vale Vir Cl^me. Louanij, postr. Idus Ian. ∞. IↃ. XCVII.

* Censores.

EPISTOLA XXV. *Leodicum.*

HERMANNO MALLEANO S. D.

BINAS à te accepi, fateor, sed vnis tantùm postremisque respondere mihi fas sit: tum quia occupatiunculæ ita suadent, tum quia in prioribus tuis nihil prẹter affectum in me erat, quem notum habeo, & item carum. Reponi eum pro meâ parte, semel scito. Rogas & angi te significas de valetudine meâ, præsertim in hac aëris intemperie, quæ multos in valetudinarium, multos in Charonium, apud nos quoque misit. Audi quod gaudeas,

gaudeas, satis valeo, meliusculè etiam quàm soleo: adeò in hac quoque re morbus meus singularis est, & extra leges communes abit. At horti quoque nostri rident & florent, sed subdolum, vt vereor: & proxima æstas funera nobis aut dabit, aut ostendet. Nam iamnunc esse arbitror, sed terra tegit & occultat. De otio tuo sic honesto & industrioso, gaudeo & gratulor. Perge in istis, nec Electa illa (sic appellare soleo) omitte, segetem veram doctrinæ. Qui è variâ illâ lectione nihil colligit, seponit, disponit: nugas agit, & in acceptum pauca refert. Ordo cuique suus solet esse, nec in eâ re temerè præscribam: tuum illum serua, & minora quæ occurrent, in Alphabeti seriem distingue. Sed heus, te dubitare etiam de fato Bogardi, olim hospitis tui! ille verò vixit, & dum Bruxellæ essem, ante quatuor circiter septimanas, subito morbo exstinctus est. Quid nouum? homo erat, & omnia in vnâ voce dicta. Te valere & viuere opto, mi Malleane. Louanij, XIII. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXVI. *Brugas.*

GVILIELMO MICHIELSIO J^{to} S. D.

SCRIPTIO tua, quâ beniuolentiam in me abundè testaris, pergrata sanè fuit: neque tarda, vt dicis. Nam scio multa interuenire in peregrinatione & itinere, ac priusquam stabilis aliqua sedes sit, quæ mentem à tali cogitatione auocent: tam mihi excusanda, quàm illud dolendum, morbum etiam inter caussas fuisse. Sed benè, quòd fuisse: & meliorem firmioremque te nunc esse, eædem litteræ nunciabant. Vtinam de matre tuâ eadem spes sit! quam ego vereor, vti hoc genus morbi est, ad lentam & certam mortem ire. Sed præcipe tale iamnunc animo, & illum firma atque erige in omnem euentum. Vitæ hoc salum, vt sic dicam, iam ingredi seriò incipis: pueritia & adolescentia tua lusit adhuc circa litus. Propone tibi & scito, multa salsa & amara euentura; sed quæ tamen voluptate aut amœnitate aliquâ summus ille Deus solet temperare. Vtraque modicè habenda sunt sapienti: hæc cum metu aliquo, illa cum spe, quia vtraque incerta, & vicibus suis mutantur. Idem in Republicâ tibi eueniet, cuius partem (& gratulor) nunc attigisti. Habeas, quæso, illam vt

publicam,

publicam, & valdè nunc afflictam pro viribus erige aut solare. In eâ quoque vices videbis, & Deum nunc vindicem, nunc fautorem: vt vel merita nostra sunt, aut consilia eius occulta. Itaque nec in propinquo quidem naufragio eius despera. ita homini videbitur, sed ille vno nutu attollet, qui omnia nutu suo regit. De Lernutio meo, grata quæ nuncias. amo veteri & fido affectu illum virum: & tempora si alia sint (spero, breui) ita viuam, vt ipse me, aut ego illum videbo. Vale mi Michielsi. Louanij, postr. Kal. Febr. ∞. IƆ. XCVII.

EPISTOLA XXVII. *Coloniam.*

CAROLO VTENHOVIO.

EPISTOLAS crebras ad me mittis, & nouo planè genere scriptas. Nam solutis verbis cùm legere me censeo, & scriptura præferat, mox versum & vincula agnosco: nec tamen vel primâ scriptione me fefellisti. Ita me Musæ, Musicum & lepidum hoc genus est, & quod pauci imitentur, nec nisi quibus pectus imbutum poëticâ eâ copiâ, & stilus factus ad promendum. Mitte, mitte sæpiùs, & nos oblecta. Scribis de Pannonico bello, quod feruet, & quid mihi videatur. Mihi? quod Principes faciunt, benè factum, nec in consilia illa inquiro. Videtur & necessitas fuisse bellandi, cùm gens illa effera sic instaret, & identidem inducias ac pacta violaret. Sempérne contemni & calcari? Et tamen bellum magnum, anceps præuideo, & cum poëtâ,

Eheu quantus equis, quantus adest viris
Sudor?

imò & sanguis: nec vno alteroque prœlio res ibi decernenda. De exitu tamen benè sperem, quia caussa bona est: & confidam etiam, si Germani, qui fuerunt, sient. Cum bonâ veniâ gentis dixerim, ab annis centum quæ mutatio, id est inclinatio facta? in robore, in opibus, in animis: nec dixeris esse vltrà Martis illos pullos, & Homeri verbo, * θυμολέοντας. Profectò fuerunt. nec olim & Romano solùm æuo; sed Caroli magni, atque infra, perseuerarunt. Ecce, in Fridericorum, Othonum, Henricorum rebus, quàm multa egregiæ fortitudinis opera? Vnum in Friderici primi occurrit mirabile. Obsidebatur Tusculi Antistes Coloniensis

* *animo leonino.*

niensis à triginta millibus Romanorum, qui tunc Imperatori hostes. Ad opem ferendam, ceteris cunctantibus, Moguntinus progreditur, & *quingentos suos milites, cum Cæsarianis octingentis* educit. Instruuntur acies, sine astu aut fraude palàm certatur: fusi fugatique Itali, & *ad quindecim millia ex iis cæsa.* Res fide pænè maior: sed eius æui scriptoribus adfirmata. Neque alibi similia, si non paria, exempla desunt. vt iure iactare & dicere Rudolfus Austriacus primus potuerit: * *Se in qualibet mundi parte, cum electis quattuor galeatorum, & quadraginta peditum armatorum de Alemanniá millibus, stare inuictum: æstimans hos omnem multitudinem aggressuros.* En robora illius gentis: quid potentia & opes? paucis indicijs colligendæ. Rudolfus Austriacus electus Imperator, cùm Aquasgrani venit, coronæ caussâ: *occurrerunt ei Dux Bauariæ, Saxoniæ, & alij cum viginti millibus equitum. Multitudinem aliam hominum strata publica, vsque ad tria milliaria, vix commodè recipiebat.* Posteà deinde, in Adolphi electione: *equos phaleratos habuerunt Moguntinus mille quingentos, Treuirensis mille trecentos, Albertus dux mille quingentos*: & vbi reliqua omnis Nobilitas vtriusque classis? Vnus Fuldensis Abbas *sexaginta millia bellatorum Imperatori præbebat in hostem.* Nec in hominibus tantùm, sed in auro & argento exuberabant. *Ciues Friburgenses comiti (* Rudolfo *) domino suo, pro modicá * emendá, viginti millia marcarum tradiderunt.* Item: *Ciues Columbarienses regi Rudolfo, vno anno, librarum triginta millia transmiserunt.* Paullò pòst: *Thuricenses mille quingentas, Constantienses mille ducentas, Columbarienses quingentas marcas regi Rudolfo dederunt. Columbarienses, præter hæc, mille octingentas libras expenderant pro cibarijs & seruitijs dominorum.* Sed & quidam Imperatorum in pompâ & instrumento insignes. De Carolo Boëmo Imperatore, Annales: *Erant omnia paramenta mensæ suæ ad comedendum & bibendum, & * nauicula continens eleemosynam illius mensæ, omnia de auro puro, nec quidquam inibi apparebat argenti: omnia autem inferiorum mensarum paramenta, etiam pro garcionibus, & currus ducens nauem continentem eleemosynam, de argento fuerunt.* Ecce, in illius æui simplicitate, etiam splendorem, imò luxum. Omnia tamen superabant Ecclesiarum opes, quæ pænè immodicæ tunc fuerunt. Vno exemplo ostendam. Exstat pars *Chronici veteris rerum Maguntiacarum, per Conradum Episcopum*: in quo recensentur

* Verba ipsa in M. Alberto, eius æui.

* *Amendâ, siue multá.*

* *Arcam magna & receptaculū vasorum.*

DDd templi

templi eius vasa, vestes, ornamenta, Deus bone, cui sine stupore legenda? *Purpuræ, tapetia, dorsalia, pallæ, casulæ, tunicæ, infulæ, tiaræ, anuli, thuribula, grues, pelues, vrcei, calices, gemmæ*: tantâ copiâ, pondere, pretio, varietate, vt recensere deterrear: duo tantùm ex omni cumulo excerpam. *Erant calices tres aurei* (auratos omitto:) *qui omnes habebant suas ampullas: & pyxidem ad hostias ex auro purissimo, & margaritis. Vno calice aureo solus Pontifex, vel prælatus Ecclesiæ in summis festiuitatibus vtebatur. Alij duo, tantæ erant quantitatis, quòd cum ipsis diuina mysteria nequaquam poterant celebrari. Erat enim vnus maior altero. minor habebat cum patená marcas auri electissimi octodecim: in cuius pede per circuitum erant pretiosi lapides valdè, & in patenæ circuitu limbus, qui & ipse gemmis non carebat. Calix maior quot marcas auri habuerit, nescio: certum autem est, quòd spissitudo eius erat digiti, & per totum, tam in pede quàm suprà, gemmis erat pretiosissimis adornatus. Habebat etiam idem calix duas ansas, quæ manus poterant implere leuantis. Huius patena talis erat latitudinis & spissitudinis, quod ipsi congruebat, & ipsa gemmis per circuitum decorata. Hic calix habebat altitudinem vnius vlnæ, & capere poterat dimidium sextarium vini: nec ab omni homine poterat leuari à terrá.* Alterum, quod eligo. inter varias Cruces, vna fuit *lignea, auro optimo vestita. in quá imago erat aurea Domini crucifixi, quæ imago cuiuslibet hominis communis magnitudinem excedebat: concaua, sed multùm spissa: cuius venter plenus erat reliquiis, & gemmis pretiosissimis. Dicebatur autem nec Romanum Imperium meliores habere. In huius imaginis capite, loco oculorum, erant duæ gemmæ quas carbunculos vocant, tantæ magnitudinis, vt duo vitelli ouorum, qui in tenebris coruscabant. Huic cruci inscriptus erat versus iste:*

Auri sexcentas habet hæc crux aurea libras.

Et nota, quòd vna libra habet duas marcas. Sic ergo erant mille & ducentæ marcæ auri probatissimi. Pro speciali huius auri examinatissimo valore, crux ipsa proprio nomine censebatur, vocabatur autem BENNA. Ex his mi Vtenhoui, robur, potentiam, opes, velut per transennam vides: & quàm ab ijs ætas hæc defecerit, quæ non nisi in vitia & luxum surgit. Quæ caussa mutationis? plures, nec lubet dicere. vnam præcipuam à factionibus scio, quæ diuellunt iunctas olim vires: & Imperatori quid nisi precariũ pænè ius & imperium manet? Sed produco scriptionem, voto non querelâ clauden-

claudendam. ——*ſtet Capitolium*
Fulgens, triumphaliſque poſſit
Roma ferox dare iura Medis.
Vale. Louanij, Kal. Iunijs. ∞. IƆ. XCVII.

EPISTOLA XXVIII. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO I^{ctо} S. D.

MELIVSCVLE mihi eſſe, aut potiùs minùs malè quàm fuit, hoc tibi nuncio: etſi vires aut alacritatem, quæ in ipſo iſto perpeti languore aliqua fuit, nondum recepi. Cùm Deo videbitur, fiet; aut eò me recipiã, quò noſter Berchemius. quem virum vnicè probum & litteratum nos amiſiſſe, fideli teſtimonio meo ſcito. Heu, quid iſtud eſt, virtutem & prudentiam omnem à nobis ſic abire: vitia, arma, barbariam manere, vel augeri? Iampridem vidimus, quidquid illud eſt, mutationem in Europâ & nobis Deum parare, & velut refingere velle hunc orbem. Sed hæc exſpectanda nobis ſcilicet, & ferenda mente, quæ fortes & peritos cæleſtium decet. Queri, mollitia eſt; reluctari, inſania. Sed ad te, laudo quòd pedem figas in genere vitæ, quod Deum & fata quoque ſcire debes tibi impoſuiſſe. Aliud aliquod animo magis allubeſcit fortaſſe: ſed quod tibi, hoc illis quoque euenire ſcito, qui compotes ſunt eius, quod tu petis. Ij ſibi diſplicent, tædia & moleſtias ſuas habent, & fortaſſè ad tuum illud acriter anhelant. Miſeria aut inſipientia noſtra! numquam deſiderijs aut iudicijs quieſcere, abſentia petere, præſentia contemnere; & vitam ſemper inter vota ſuſpenſam habere. Intereà illa venit, quæ ad Berchemium vênit, & bonâ fide quietos ſemel ſilenteſque reddit. At tu, mi Bernarti, viue & vale tuis. nam & augendum te breui aliâ prole ex famâ, an ex tuis litteris accepi? Louanij, IIII. Idus Iun. ∞. IƆ. XCVII.

EPISTOLA XXIX. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I^{cto}.

INTELLEXI iamnunc ex litteris Marchantij de obitu Caroli filioli tui, neque neſcio, ex communi parentum ſenſu, & tacitâ

quâdam naturæ lege, te & matrem dolere. eoque manum stilo admoui, vt breuiter, sed fortiter te solarer. Quem? virum vsu & doctrinâ, rerum humanarum peritum & gnarum. Quid igitur tam obuium, tam assiduum in ijs, quàm iste casus? Perambula cogitatione vrbis tuæ domos: rara est excepta, quæ familiam quidem & proles habet. Comparatione illâ inuenies, benignè etiam tecum agi, qui non plures amiseris: & plures sanè habes, atque vt diu in solatium & fulcrum instantis senij habeas, Deum rogo. Sed enim iste eminere genio & ingenio videbatur. Credo equidem, & hoc ipsum est cur hîc non perennârit: quia Deus ille optimus, optima ferè ad se trahit. Ad se, inquam mi Harti: & hoc caput alloquij, in superis beatisque locis filius tuus agit. Dubitare non potes: dolere igitur non debes, gaudere potiùs, si ipsum & bona eius amas. Atqui citò perijt. Quid hoc est? aut quantulum istud ipsum, quod longum nobis videtur? Triginta, sexaginta, centum anni, si cum volumine illo æui & cæli comparentur, quid sunt? punctistitium, & vix mereantur hoc nomen. Nihil hîc diuturnum: & verâ imagine tibi exprimam nostram vitam? Vidisti fabulas haud dubiè actitari sæpè, atque etiam à iuuentute in scholis. Prodeunt reges, satrapæ, alia officia, & quidam satellites, ac personæ in speciem, & mutæ. Ecce alij diutiùs ex ijs hærent in scænâ, & loquuntur; alij ostendunt se tantùm, & nec vocem edunt: simile nobis est, vario munere aut dignitate in theatrum hoc Vniuersi mittimur; alij silentio transimus, aut ostendimur tantùm. Nihilo tamen deterior ille, qui in vili veste, qui non diu hæsit, quàm ille qui regem aut longum carmen egit. Apud Deum vita longa non optima, sed innocentissima: & eam filius tuus in purâ illâ ætate habuit, & nunc gaudium & triumphum. Adspicit te, & tuos, proque ijs orat & vota concipit: tu pone luctum, & patrem exue, indue Christianum, & virum. Cui rei quoniam & consuetudo & alloquia amicorum aliquid faciunt, ego & vxor vocamus amanter te & tuam ad nostros istos festiuos dies, & rogamus vt non negetis. Domus vobis mea patet, & totus hic animus: venite, possidete, valete. Louanij, IIII. Nonas Sept. ∞. IↃ. XCVII.

EPI-

EPISTOLA XXX. *Augustam.*

MATTHAEO RADERO, *Soc. Iesu*, S. D.

ET amicitiam libens tecum iungo mi Radere;& illi firmandæ,quod petis de Martiale,in parte effeci. Amicum me toti Societati vestræ esse, quídni profitear? quæ prima litteris his alijsque me imbuit, quæ salutaria in omnem vitam præcepta dedit & præiuit. Amo hoc corpus,amo & membra:te inter isthæc, qui vel affectu tuo, vel iudicio de me, hunc affectum merebare. Etsi de iudicio, noli attollere nimis mi Radere. ego me non vectari inter summos scio, sed inter medios incedere, paullò altiorem fortasse ijs qui serpunt. Sed de Martiale quod tetigi,rem ecce habes. quid rem? pauca verba & notulas, atque eas alibi fortasse notandas. Tu facito, & Censor esto: tum etiam siquid vltrà scire me putas,pete,non grauabor respondere,& certè te amare. Vnà etiam Pontanum, eruditum & disertum virum, collegam tuum, quem saluto.Louanij,III.Kal. xbres. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXI. *Antuerpiam.*

FRANCISCO SCHOTTO, *Senatori* S. D.

BONAE fidei creditum est negotium, vt video,quod tam sedulò & maturè redditum est effectum. Tibi,& fratri tuo, hoc nomine debeo: & magis etiam pro affectu, quem in me ostendistis. Antuerpiam non temerè semper amaui, in quâ tam multi qui me amant. Coràm hoc nuper didici, atque abundè & largiter me vobis dedi. At tu & alij, inquis, queruntur de celeri discessu? Itáne? amicè magis, quàm iustè profectò: & quæ vrbs me tamdiu tenuisset?non ipsa Bruxella,quæ patria mea esse vult, nec est tamen nisi incolatu. Alibi natus, ibi educatus sum. Sed confidite. si proxima æstas viuum & valentem me habet, mensem totum etiam vobis dabo, & conuiuam: sed eâ lege, vt semel in die epulemur,reliquum fabulis & sermunculis, aut etiam occupatiunculis, detur. Vtinam frater tuus intereà ex Hispanis adsit! quem virum iam olim noui, & quia noui, amo. est inter eos, qui rem non speciem in doctrinâ habent. Vale. Louanij, Non. Nouemb. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXII.

EVERARDO POLLIONI, I.C.

LAETVM me epiſtola tua reddiderat mi Pollio: ecce alteram ab amico aperio & lego, atque ibi triſte illud de obitu parentis tui fulmen. Scio, & in animo iſto ſentio, ac quaſi video dolorem tuum & comploratíonem: eò ſcilicet maiorem, quo melior ille tibi parens, & tu filius ei fuiſti. Non ſenſibus ſolùm & animis, ſed domo & contubernio hærebatis: vt ſi amorem natura & ſanguis non inderet, poſſet dediſſe conſuetudo. O triſte diſcidium! ſed ſoletur te mi Pollio, breue diſcidium: & quamdiu ſcilicet hæc terra & alienum domicilium nos habebit? Viue diu, & ita voueo: ſed vt viuas diutiſſimè, quid niſi ſeptuaginta, aut vt improbè, centum annos? Leue & breue eſt, ſi Æuum reſpicis, quod fluxit ab æterno & fluet. O miſeras, ô vanas cogitationes noſtras & curas! congerimus, ædificamus, libros ſcribimus, & ęternitatem nobis quacumque viâ ſpondemus aut optamus. Quid tamen aut quantula iſta ſunt? quamdiu etiam ſunt? non loquar de opibus aut ædificijs, quæ ſtatim æuo aut caſu pereunt: ipſa illa Fama, bonorum ingeniorum morbus, quouſque ſe producit? Aliquid de Cicerone hodie aut Senecâ: idipſum variè, inter culpas & laudes: ſed quot anni ſunt? vix mille quingenti, aut paullò vltrà. Caput ipſum ingeniorum Homerus, nomen vindicat & poſſidet à bis mille quingentis & paullò amplius annis. Enimuerò quid hoc eſt? trigeſimâ aut quadrageſimâ ſtirpe potui eum attingere, & vide quid longum aut diuturnum vocemus. Cogitatio iſta ſæpè me & ſolata eſt, & erexit ad contemptum aut calcationem potiùs rerum fugacium, id eſt humanarum. Conſolatio altera, à communi omnibus lege. Rideamus, ſiquis cùm tributa populariter danda ſunt, lamentetur, & ſortem ſuam accuſet. quid ita? quia omnes cùm dant, non ſuperbè ſolùm ſed ſtultè facit, qui ſe vult eximium aut exſortem. In hoc humani generis tributo cur non ſic affecti ſumus? cur fatuâ mollitie querelam & planctum miſcemus? Hoc ipſo quòd homo natus es, mori natus es: & ſiquid vltra punctum, horam, diem, annum viuis, donum eſt non debitum, & in gratiâ ac lucro

ponas.

ponas. At nos obliuiſcimur, aut non attendimus, & in tot mortibus quæ cottidie occurrunt aut ingeruntur, vna aut altera nos mouet & deijcit, quæ nos tangit. Alij ſi pereant, nihil noui aut mali eſt: ſi noſtri, ô nos miſeros, ô infelices! Verba aut inuentiunculæ non deſunt, cur iniuria ſit facta, cur Parca maligna fuerit: & vides ſæpè ac rides, credo, in hac re ſcænam vulgi. Stulti, bis ſtulti, quod ſumus cogitemus, & non magis miremur hominem ſubitò, quàm florem mori. At tertiò, diuina cogitemus. Ad meliora eundum eſt, ad puriora, lætiora, prauis, turbidis, triſtibus his relictis. Si ad ea te aptaſti, & viaticum (vt ſic dicam) corrogaſti virtutum & pietatis, quid malè te habet abire, aut alium abiſſe? Gratare, ſi ſapis ô homo, plauſu & cantu proſequere, qui non diu in ſalo iactatus peruenit ad beatum portum. Plura ſunt, quæ tu tibi mi Pollio dices. Ego ex animo in dolore tuo doleo, quem aliquem eſſe & cupio, & par eſt (neque enim hominem exuimus) ſed temperatum nec longum eſſe, hoc ſuadeo & opto. Tu inquam tibi dices. quídni hoc ſperem, qui mihi ſic lubenti prædicas ſtudium tuum ſapientiæ & quietis? Exoſculatus ſum eam vocem. tu re effice, & noſtri miſerere qui volentes & adſpirantes ægrè huc venîmus. Scripta noſtra vides multum (ingenuè fateor) à vano trahentia: ô ſi meo iudicio & voto illa ſint, quàm alia & diuerſa ſint? Verbum aut calami ductum non perdam in illis, quæ ad ſolam fortaſſè ſcientiam faciunt: occuper in iſtis, quæ ducunt ad duo dicta. Sapientia, inquam, me ſibi mancipet, Quies interna & externa (ſi poſſit) habeat: ſibi alij famam, honores, opes, cetera humana. Vt claudam, amo te mi Pollio in intimo iſto pectore, & opus te meum eſſe (ita profiteris) non admitto ſolùm, ſed gaudens ſubſigno. Perge, perge in viâ quam pauci calcant, ſed Deo & pietate ducibus, & per intemerata veſtigia maiorum. Louanij, Nonis xbris. ∞. IↃ. XCVII. Nam tuas litteras ſatis ſerò accepi, & heri demum.

EPISTOLA XXXIII. *Lutetiam.*

GVILIELMO BARCLAYO S. D.

AT tu ſiles. vbi promiſſa de Iliade aut Chiliade ad vnam lineam noſtram? Expoſtulo. eò magis, quia materies illîc

ſcribendi,

ſcribendi & ſeges, quam deſectam referas in horrea noſtra. Ab alijs de te cur audio, quæ non à te audio? Morſus & verſiculos in doctores aduenas vidi, nec ſine ſtricturâ nominis mei. Parùm eſt. tu modò rectus perge, nec deiicere, ſed nec deflecte aut ſiſte ad repugnandum. Monui anteà, & itero: modeſtia eſt, quæ te gratioſum exteris, quæ magnum etiam faciat & ſeruet. Ad contentiones ſi venitur, clades erunt, & Thebana aliqua pugna, in quâ victi victoreſque plorent. Miſeri homines, cur eò inclinamus? malitia eſt: vince, & quam dixi modeſtiam & frigus, ac me, ama. Louanij, ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXIIII. *Auguſtam.*

IACOBO PONTANO, *Soc. Ieſu.*

IN ſummo hoc frigore, cuius ego quidem impatientiſſimus ſum, calfecit me tamen amica tua ſcriptio mi Pontane: & excitauit non ad ſcribendum ſolùm, ſed ad redamandum. An non talem virum? inclino iamdiu, & ipſe quod tu voluiſti volui, ex quo ſcripta tua prima vidi: quod fuit Auguſtæ Treuirorum, ex dono & beneficio Principum Bauariæ, quos tranſiens ante ſeptennium illîc ſalutaui. Ab eo tempore, credes mihi hoc Pontane, & memoria tui inhæſit & probatio: atque ideò facile accendere hanc materiam, igni ſic paratam. Quæ tu porrò in me nimis benigno corde & ore laudas, ſcito pauciora omnia eſſe: dare tamen operam vt ſint, inprimis Modeſtia & Probitas, quas ego æſtimo & tollo ſuper nomen omne litterarum. O inſtitutionem veſtram olim mihi vtilem! inhæret ea & inhæſit, atque illa Pallas fuit, quæ inter tempeſtates, imò naufragia, ſeruauit hunc Vlyſſem. Eadem iudicium & ſenſum iſtum ad virtutes formauit, quas vtinam ſic indipiſci, vt ſequi, detur! ſed conandum eſt, & Deus manum dabit. Is te mi Pontane ſeruet, & inter nos mutuum hunc amorem. Louanij, x. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPI-

EPISTOLA XXXV. *Lutetiam.*

STEPHANO TVRNEBO *Senatori* S. D.

TRISTE mihi auditu fuit, de Hadriani fratris tui morte, triſte: & pænè ſic, quaſi alterum illum, tuum & Muſarum parentem, iterùm amiſiſſemus. Nam & amicitia iam inter nos vetus ſatis, & certè fida, coäluerat: & raritas ibi nunc talium, à clade iſtâ funeſti belli. Solatur tamen, quòd & malis temporibus optimus ille ſubductus ſit, & ne in virtutum & artium bonarum iſto naufragio diutiùs iactaretur: ſolatur, quòd & tu in locum & vicem eius ſic vltrò venis, germanus Turnebi ſanguis. Veni, patent animi huius fores, & affectui tuo velut brachia pando & occurro. Sicut agricola in locum amiſſæ arboris aliam ſubſerit: ſic nos in amicis oportet. Equidem & corporis huius oculis vſurpare te, atque alios inſignes ibi viros, aueam: & ſpéſne eſt, vt vel obiter fiat? Aliqua, cùm pacem hanc video: maior, ſi valetudinem non videam, inclinantem & de ruinâ (cur diſſimulem?) minantem. Sed ſiue viuo aut morior, veſtri amans viuam moriarque: vt tu mei, per parentis, & nunc fratris, magnos manes precor. Louanij, poſtrid. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVI. *Antuerpiam.*

IOANNI MORETO, *Typographo celeberrimo.*

BRVXELLAE fuimus, ADMIRANDA obtulimus, grati fuimus: quid vltrà? inquies. Hoc ſatis: & cultum hunc atque alium Principibus debemus; & iamdiu imbibi bonum, quia bonum, amare. Externa ab his internis expetere aut exſpectare, inſcitia ſit: & cum alio æuo hæc fuerunt. Qui nunc, inquam, hæc quærit; audacter ei edico abiicere

Hæc ſtudia, atque omnes delicias animi.

Recudere te autem ADMIRANDA noſtra, mihi gratum ſit, priuſquam alibi alij. Factum in quibuſdam meis in Italiâ aut Galliâ: & indignor, aut ſi nō licet, doleo. quia & perperàm multa; & mihiipſi præripiunt caſtigare quædam, aut recéſere. Quid? polita omnia, & ſub aſciâ, vt ſic dicam, à nobis dedicata? Non

hercules. neque ita me *ludit amabilis insania*: neq; sum ille vbique

Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.

Næui alibi, nodi, laxa quædam aut manca: & præoptem eluere, dissoluere, adstringere, adimplere. Nescio enim quomodo faciliùs hæc diiudico & arbitror, nitidè excusa à vobis, quàm confusè à me scripta. non enim exscripta: & primam ferè manum nostram semper habes. At isti properi impediunt: calumniæ aut petitioni me exponunt. Nosti hodiernum * τὸ φιλεπίτιμον. & quàm multi, qui legunt hoc tantùm, vt carpant? scire abnuunt, & sumunt iudicare.

* *cupidum reprehendere.*

——hic nigræ succus lolliginis, hæc est
Ærugo mera.

Iamnunc expertus in quodam altioris ordinis, qui luminibus meis ædificio suo sublimi obstruxit scilicet, & titulum mihi ereptum inscripsit. Faciat ipse, aut alij: quid lædunt? non me quidem. sed vt Sarpedon ille apud Homerum, hastâ petens Patroclum, equum eius iugalem interfecit: sic isti non me tangunt, fortasse impetum & velut ardorem illum animi prosternunt, quo ad honesta vehebamur. Etsi nec istum, & melior mentis ignis suscitat, siquid soporis infuderunt. Sed abeant hæc, & valeat: ego vt istud, ad vos adspiro. Quando? quàm maturrimè potero. nam etsi domi etiamnunc vincula, nec aperti carceres;

———tamen istuc mens animusque
Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.

Semper ego non apud vos solùm hilarior, sed à vobis melior redeo: gratia amicis & tibi, qui sic comiter habetis. Tibi, cuius domo, cuius mensâ vtor, pascor: an non hereditarium tibi onus? Nam cum Plantino, heu illo nostro, tessera hæc mihi sancti hospitij: cum vxore post illum: & te liberem, vtriusque heredem? Amice, ego tamquam polypus hæreo: per anticum emitte, per posticum insinuabo. Rides. & veni securus ab hoc metu, inquies. Scio, veniam: & fors sit scriptorum aliquid mecum. Vale, cum tuâ carâ & caris, quos saluto. Louanij, VIII. Kal. Octob. ∞. IↃ. XCVIII.

EPI-

EPISTOLA XXXVII. *Antuerpiam.*

IOANNI BRANTIO, *Graphiario* S. D.

SOCERVM tuum libens vidi, mi Branti, virum prudentem, probum, patriæ amantem. Cuiusmodi paucos hodie habemus: & multi res suas agunt & augent, communium prætextu. Enimuerò, spes sub nouo hoc Principe & statu noua ac melior nos respicit: si tamen & pax ab Angliâ affulget. Si non illa, & Bataui idem pertendunt: quam Salutis arcem vides? At sunt qui etiam de Regis nostri fato, sanè importuno (si ita est) narrant. Id verò fuerit omnibus consilijs nostris, si non turbandis, certè tardandis. Deus adiuua, & miseros Belgas tandem solatij aliquâ aurâ adspira. De Orteliano Epitaphio, tecum volo: sed languor meus mentem aut stilum vix erigit: & occupor, si vmquam, omninò tempore mihi opus, vt semel & opportunè fiat. Vale mi Branti. Louanij, VII. Idus Septembr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario.*

VENIT ad me Balduinus tuus, planè meus futurus, quia tuus. Nec aliâ commendatione est opus. In studijs eius dirigendis prima nunc cura erit: & placuit valdè iudicium tuum de Græcis. Profectò, vt hodie iudicia sunt & exacta eruditio, nemo in aliquâ classe, qui linguâ eâ non sit saltem tinctus. Et vsum etiam suum, immò dixerim necessitatem, in omni ferè scientiarum genere habet. Itaque discet: sed non apud alium, quàm me præceptorem. nam domi exercitia, & quasi gymnasium eius linguæ habemus. De Philosophicis, mihi satis videbatur eum ad disputationes sæpè ire, quæ publicè in Collegijs habentur: atque ea optima ratio est & repetendi, & examinandi. Superest Iuris studium, quò credo eum destinari. & putem satis esse primo hoc anno, si Institutiones audiat, nec longiùs in illud pelagus se mittat. Nam stilus, & eloquentia etiam aliqua assumenda sunt, atque vtilissimæ huic in omnem vitam parti dandæ suæ partes. Hæc ita faciemus, nisi ipse aliquid mutas: & paullatim ac per gradus optimam indolem (ita mihi videtur) ducemus ad op-

tima, & ſcientiarum laudatum illud culmen. Deum precor, vt adſpiret: eundem vt te, Ampliſſme & Nobme Domine, Principibus, & rebus noſtris diutiſſimè incolumem ſeruet. Louanij, VIII. Kal. Feb. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XXXIX.

HVBERTO AVDEIANTIO.

IN domum meam cùm venturus ſis (ita vterque volumus:) quid præcipui muneris tui futurum, non ignoras. Prædixi. à manu, lectione, & ſtudijs mihi eris: alîus functionis, quæ ab ingenio aut inſtituto tuo diſcordet, immunis. In excipiendo autem aut deſcribendo, dixi Orthographiam aliquam noſtram ſequi & ſcire te debere: ſed & vſum diſtinctionum, qui nobis frequentatur. De iſtis hauebas diſcere: & quamquam ad quædam in publico Dictata te remitterem, tamen ecce ipſe operam hanc tibi iterùm ſubij, & ſcripto complexus ſum quidquid huius rei, pro meo ſenſu, eſſet. Lege, ſequere & vſurpa. *Diſtinctio* duplex, *Sermonis* & *Scripti*. Illa, *quam in pronunciando adhibemus, & per interualla ſuſtinemus, ſuſpendimus, aut deponimus ſermonem.* Comma ſuſtinet, Colon ſuſpendit, Periodus deponit. *Hæc virtus Diſtinguendi* (ait Fabius) *fortaſſè ſit parua, ſine quâ tamen eſſe alia nulla in agendo poteſt.* En momentum, quod in Sermone habet: quid ſi maius etiam in Scripto dicam? Nam hercules confuſa tota lectio & intellectio, niſi notæ ſuæ diuidant & quaſi manuducant. Quid igitur ea eſt? *Notandi certa ratio, quâ ſecamus & partimur ſcriptionem.* Ea quæ veteribus fuerit, quærunt: ego ampliùs, an fuerit, quæro. Nam priſca omnia monumenta, lapides, tabulæ, æra legum aut orationum: in quibus omnimoda adhiberi ea potuit: nullam præferunt aut habent. Niſi hanc tamen, quâ ſingula verba punctis ſuis diſparant & ſecernunt: ſed punctis vniuſmodi ſemper & pari formâ. Quæ res, vt verum fatear, turbet magis & ſiſtat lectorem, quàm transferat & adiutet. Quod de lapidibus dico, ad libros etiam priſcos traho: nec in ijs Diſtinctionum illæ variantes notæ. Vt alios omittam, exſtant nobiles illæ Pandectæ Etruſcæ, à Iuſtiniani æuo: quære, non dabunt. Quid ergo? ante Iuſtiniani æuum non fuerunt? mox videbo:

ſed

ſed tamen antiquitùs omnino, haud puto. Atqui Cicero & alij videntur agnouiſſe. vt Craſſus apud eum loquens inducitur: *Non librariorum notis, ſed verborum & ſententiarum modo, interpunctas clauſulas in orationibus veteres eſſe voluerunt.* En *notas à librarijs*, & quidem in *clauſulis*, & gratiâ interpungendi. Idem pro Murænâ, in Iuriſconſultos illudens: *eos in ſingulis litteris, & interpũctionibus verborum occupari.* Significat ſenſum mutari, & cautionem vel cauillum eſſe, ex interpunctis. Quid Seneca, nónne claré? *Nos*, inquit, *etiam cùm ſcribimus, interpungere ſolemus.* Ecce *interpuncta*, & quidem *ſollennia in ſcribendo.* Hæc ſiſtant, aut viâ illâ ſententiæ eijciant: ſed neſcio an prouidum & ſagacem. Nam prior Tullij locus poſſit planiſſimè altrouorſum duci, quaſi dicat Veteres ideò non vſurpaſſe in clauſulis interpuncta, ne ea potiùs, quàm modum & modulum, in verbis, conſiderarent. Locus alter, dicat Iuris interpretes in minutis occupari, ſcrutari in contractibus apices litterarum, & puncta verborum: quia nempe ambigua ſæpè hæc iſta, & ad anteriora aut ſequentia ducenda. Id enim eueniebat in illis ſolitarijs punctis, quæ verba, vt dixi, ſingula, non membra aut ſenſus ſecernebant. In Senecâ hæreo. & an dicit, ſpiritum ſtilumque hominis naturaliter etiam pauſare in ſcribendo, & interquieſcere cum ſententiâ: non rapidè ſemper, & torrentis vicem, ferri? Profectò dicit: vide. Nam tota eius diſſertatio eſt, contra præcipites illos & effuſos in loquendo, & curſu verba conuoluentes. Quando igitur origo? nam res tam vtilis, &, quod caput, tam obuia, ad quam Natura ipſa ducit, non debuit, non potuit diu quæri. Dicat aliquis ſub Hadriano cœpiſſe. quia in Suidâ lego de Nicanore quodam Grammatico eius æui, ſcripſiſſe περὶ στίγμης τῆς καθόλου βιβλία ἕξ: *De interpunctione in genere libros ſex*: itemque partitè, περὶ στίγμης τῆς παρ' Ὁμήρῳ, καὶ τῆς παρὰ Καλλιμάχῳ: *De interpunctione apud Homerum, & apud Callimachum*: neque aliud egit aut ſcripſit, ita vt per iocum στιγματίας, *Interpunctus* aut *compunctus* (ſeruile conuiciũ eſt) vocaretur. Potuit igitur tunc agitari de inducendâ, etſi nondũ vulgò inductâ. Certiſſima quam reperio, mentio eſt in Diomede Grammatico: qui *appoſitionem puncti* (ita loquitur) in triplici differentia agnoſcit. Differentia eſt, quæ clariùs apud Caſſiodorum ſic expreſſa: *Sed vt his omnibus addere videaris ornatũ, Poſituras quas Græci* θέσεις *vocant,*

III. De Orat.

In Νικάνωρ.

Lib. II. cap. De Pronunciat.

Lib. I. Inſtit. Diuinar. Lect.

cant, id est puncta breuissima pariter & rotunda, & planissima, singulis quibusque pone Capitibus, præter translationem sancti Hieronymi, quæ colis & commatibus ornata consistit. quoniam illustrem faciunt orationem, quando suis locis aptata resplendent. Nam si corpus nostrum indiget per membra cognosci, cur lectio, cùm suis partibus videatur esse distincta, confusa relinquitur? Iste quidem Positurae seu Puncta, quasi quædam viæ sunt sensuum, & lumina dictionum, quæ sic lectores dociles faciunt, tamquam si clarissimis expositoribus imbuantur. Prima est, Media; secunda, Subdistinctio; tertia, Plena. Quas à maioribus nostris ideò constat inuentas, vt spiritus longâ dictione fatigatus, vires suas, per spatia decreta (siue discreta) resumeret. Quas si mauis cupidus lector agnoscere, Donatum lege, qui te possit de hac re, breui compendio instruere. Pleraque omnia hîc habes: Nomen, Vsum, Discrimen. Nam veteres *Posituras* vocarunt: atque ita Isidorus. *Positura,* inquit, *est figura ad distinguendos sensus per Cola, & Commata, & Periodos. dicta, vel quia punctis positis annotantur; vel quia ibi vox, pro interuallo distinctionis, deponitur.* Ex nomine nouitio (hoc quidem sensu) vides rem non esse perantiquam. Addit Vsum, qui liquet. Discrimen deinde, triplicem eam esse, *Mediam, Subdistinctionem, Plenam.* Isidorus autem ita: *Sunt tres Positurae. Prima Subdistinctio dicitur: eadem & Comma. Media distinctio sequens est: ipsa & Colon. Vltima distinctio, quæ totam sententiam claudit: ipsa est Periodus.* Talia Diomedes: & consentiunt etiam in Notis, quæ, Isidori verbis, sunt istæ. *Vbi in initio pronunciationis necdum plena pars sensus est, fit Comma: Punctusque ad imam litteram ponitur. & vocatur Subdistinctio, ab eo quòd Punctum subtus, id est ad imam litteram accipit. Vbi autem in sequentibus iam sententia sensum præstat, sed adhuc aliquid superest, fit Colon, mediamque litteram puncto notamus: & Mediam distinctionem vocamus, quia Punctum ad mediam litteram ponimus. Vbi verò iam per gradus plenam sententiæ clausulam facimus, fit Periodus: Punctumque ad caput litteræ ponimus, & vocatur distinctio.* Vbi vides aliam à nostrâ distinctionem fuisse, quod ad notandi posituram aut signum. Nam idem Punctum manebat, sed locis variabat. In fine Cassiodorus remittit ad Donatũ: & sunt eadem ista etiam hodie in illo mutilo & fracto. quid opus verba reddere? Nos variasse isto quo, nõ ignoras. & viros doctos pleniùs paullò distinxisse, in *Comma, Semicolon, Colon, Periodum. Comma,* vbi minima

Lib. I. cap. XIX.

minima respiratio est, & semicirculo notamus,. *Semicolon*, vbi paullò maior, nec ad Colon tamen accedit, notamusque;. quod locum sæpè habet in *Contrarijs*, aut *Disiunctis*, aut variâ *Partitione*. *Colon* autem, sententiâ in parte perfectâ, sed etiam crescente, & signamus duo puncta: At *Periodi* nota est punctum, longæ siue breuis. Nam & breues Periodi sunt (in epistolis creberrimè) quasi membra: & hæc ipsa punctus signet: sed cum discrimine, vt grandiore capitali litterâ non excipiantur. Ista de Distinctione veteri, & nostrâ, sed in vnâ Periodo aut sensu. Est alia, quę veterum fuit, nunc desijt, meo voto reuocanda. Per versus libros diuidebant, & curiosè librarij subnotabant: quod vetus esse, & ab Asconij, id est Claudij æuo, apparet. Nam is in Commentarijs, verba Ciceronis cùm citat & aduocat: *Versu*, inquit, *à primo* DCCCL. Item: *Versu circiter* ∞. XI. iterumque: *Circa versum à primo* LXXX. Versus appellat. vt & Gręci στίχους. Nam ita Diogenes de Aristotele: *Libros eius omnes* continere μυριάδας στίχων τέτταρας καὶ τετταράκοντα, πρὸς τοῖς πεντακισχιλίοις καὶ διακοσίοις ἑβδομήκοντα: *quadringenta quadraginta quinque millia versuum, itemq; ducentos septuaginta.* Item de Chrysippo, qui πολυγραφώτατος fuit, *in diem scripsisse versus quingentos.* Plinius de Zoröastre: *vicies centum ab eo millia versuum condita.* Galenus, *Lyci cuiusdam commentarium se legisse, adeò prolixum, vt quinque millia versuum contineret.* In Diuo Hieronymo, epistolâ ad Magnum, oratorem Rom. *Scripserunt contra nos Celsus atque Porphyrius: priori Origines, alteri Methodius responderunt. Quorum Origines octo scripsit libros, Methodius vsque ad decem millia procedit versuum.* Iterùm ad Damasum, Episcopum Rom. *Quos mihi iampridem dederas Lactantij libros, ideò non libenter lego, quia & plurimæ epistolæ in eis vsque ad mille spatia versuum tenduntur.* Denique Iustinianus in Pandectis suis *quindecim myriades versuum esse.* Ex quibus omnibus liqueat, certam & perpetuam distinctionem in Versus fuisse, in omni volumine & descriptione reperiendam. Sed fuerúntne igitur veri Versus, siue lineæ? Hæremus. si fuissent, quomodo in membranâ aliâ atque aliâ sic caderent? quomodo in litterâ maiore aut minore, vt solet? Nisi quis putat aut variasse per libros: aut certos modulos cuique volumini tributos, quos velut lege seruarent. Tale aliquid Isidorus: *Quædam nomina librorum apud antiquos certis modulis conficiebantur.* Lib. VI.

bantur. breuiore formâ Carmina atque Epistolæ, at verò Historiæ maiore modulo scribebantur. An satis huc faciat aut firmet, nescio: possit tamen aliquis & Versus explicare membra minuta, & sectiones sic institutas. Hieronymum auctorem habeat. qui alibi *Prophetas versibus descriptos* à se fatetur: & communiter de libris Sacris, *Siluam nominum, sensuúmque barbariem per cola versuum digessisse.* Neque aliud sanè vult, quàm quod Cassiodorus: *Primum D. Hieronymum, propter simplicitatem fratrum, colis & commatibus ordinasse translationem suam.* Et idem alibi: *Translatio sancti Hieronymi colis & commatibus ornata consistit.* Ergo idem isti *Versus* (Hieronymo quidem) quod *Cola* & *Commata*: & quid autem ista? nil nisi *Mēbra*, & *Sectiones*. Nam sic hodiéque *Biblia* illa *Sacra* vtiliter legimus distincta, & ipsi *Versus* appellamus. Notat autem idem sanctus scriptor, exemplo prisco se hoc fecisse: *quia idem*, inquit, *in Demosthene & Tullio fieri solet, vt per cola scribantur & commata.* Caue acceperis de Interpunctis, eo nomine: fallêris. quod dixi intellegunt: & ita Demetrius definit, *Colon, aut simplicem periodum, aut compositæ periodi partem.* Ita Cicero *Commata* sententias accisas & breuiores, sed plenas: ita & Hermogenes genus tale sermonis, κομματικὸν καὶ διαλεκτικὸν appellat. Hæc igitur fuisse videntur. si non; vt nunc sint, & exemplum illud Hieronymianum vsurpetur, consilium meum sit & votum. Valdè ex vsu lectorum, & eorum qui excerptum aut subnotatum aliquid volunt, hoc esset. cùm ecce Liuium, Ciceronem, tales, non nisi per libros aut orationes diuisos habemus: & longum nec promptum in totis ijs aliquid quærere; facile & obuium, si Versus designarent. Industrius aliquis vir facere debeat, & Typographi imitari. Vale, & ad nos quàm maturrimè veni.

Præfat. in Isai. | Prolog. in Paralip. | Lib. I. Instit. diu. Lect. | In Esai. | In Orat. ad Brutū.

EPISTOLA XL. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO S. D.

OSCVLA tua & OCVLOS accepi, & FVNERA mox & TRISTIA, quæ decorè subiunxisti. Æterna ita lex est, vt hæc in vitâ & vsu temperentur: benè ergo & in Carmine, quòd imaginem illius habet. Grata fuerunt, vnâ re minùs, quòd missionem eam excusandam putasti. Apud méne? qui semper talibus delector,

lector, vel pascor veriùs: & certè non sæpè nunc, vt æuum est, ingeruntur hæc mella. Ferox ille Mars, qui regnum possidet, animis ferociam & duritiã inserit, & abducit ab omni cùm humanitate, tum humaniorum artium cultu. Patiamur, quæ non mutamus. At de EPISTOLIS meis, etiámne illîc vobis visæ? & tibi placuisse significas: non aliis fortasse, siqui alieni sunt à nobis. Vtinam religionis illa caussa, id est res capitalis, vos nõ diuidat! cetera dissimulari possint, etsi non probari. Quando autẽ emendari? leuis & frigida spes, si homines video; si Deum, magna. Vtinam nos modò emendemur, &

Per nostrum liceat scelus
Iracunda Iouem ponere fulmina!

Sed de EPISTOLIS, alias paramus: neque temerè tamen vos amicos immiscemus, ne beniuolentiæ specie noceamus. Vale V. Cl. & fratrem tuum V.R. Decanum saluta. Louanij, VIII. Kal. Maijas, statim vt tuas accepi.

EPISTOLA XLI. *Bruxellam.*

IO. CAROLO ÆNOBARBO, V. N. S. D.

SERIVS omninò epistolam tuam accepi, non amoris solùm, sed curæ de me plenam. Cùm enim Antuerpiæ fuissem, itemque dies aliquot Bruxellæ vestræ; ecce reuerso demùm epistola ea mihi reddita, cui alioquin animus & ratio erat vel statim respondere. Hoc igitur excuso, & ad rem nunc ipsam pergo. Ais te audisse de itinere meo in Italiam, & parùm probare significas, imò libero & aperto ore (hoc quoque amici) dissuades. Vt tibi totum sensum meum aperiam, diffundam me paullùm, & in hoc chartaceo æquore exspatiabor, te, vt spero, fauente aut certè non sistente. Igitur de migratione aut mutatione aliquâ consilij aut status, hoc inprimis cogitare te deprecor: neque est tale aut fuit, & in istâ præsenti meâ conditione & patriâ aquiesco. Quid enim alibi quæram aut spectem? opes? modicæ obuenerunt, sed quas animus iste (audacter dicam) magnas facit, in minoribus etiam magnus. Fines mihi habendi iamdiu posui, & quod naturæ satis est, etiam cupiditati. Sed mihi vltrà obuênit, & ad morem etiam viuere possum, non solùm ad naturam. Ergo ab eâ parte

nulla caussa migrandi aut innouandi. An ambitio fortasse impellit? & famam nouam apud nouas gentes quærimus? Liberè dixerim, adesse eam super vota, non solùm super merita: & vnum illud mihi curæ esse, non vt augeam, sed vt coërceam, ne in vana aut ventosa effundar. Itaque ab vtrouis isto telo an stimulo non impellor: quæ autem vera caussa consilij mei, candidè & simpliciter audi. Annus Sæcularis ille sacer instat, qui ex omni terrarum orbe Christo sacratos homines ad se euocat: ecce inter illos ego sum: cur non fas obire & frui hunc Pietatis fructum? Ego verò fecero, eò iustiùs promptiusque, quòd onera domi non sint, quæ remorentur aut sistant. Nulla iuuencula vxor, quæ humentibus oculis abeuntem detineat; nulli parui liberi, qui collo se innectant & ingeminent parentem. Pietatis hoc studium liberum est: & propior aut iustior nulla ratio, quæ sistat. At caussa etiam altera, Valetudo. Tredecim amplius annos in tristi eâ-sum & aduersâ; vitam nec vitalem, vt sic dicam, viuo; & traho magis spiritum, quàm duco. Quis ille baro mihi inuideat aut obiiciat, si refouere eam vel instaurare peregrinatiunculâ tentem? At enim tenue aut infirmum mihi corpus, nec par molestiis. Agnosco, sed hoc quoque vsu didici, illud ipsum assurgere & excitari per viã & motum. Meliùs notabiliter habere soleo, cùm ambulo: & ideò iure hanc veniam peto, vt ij qui viuere me volunt, patiãtur transferri & moueri. Denique caussa tertia, viri Principes qui inuitant. Humanitatis est iis se dare, & animum flectere ad desideria aut imperia illorum. At, inquies, illi ipsi te illigabunt & sistent, & hoc amicos tuos angit. Audio, fateor, ab aliis metus similes: & timere me aliquid inducat communis hic timor. Cùm tamen oculos ad me & hoc animi decretum reflexi, ridere magis subit, quàm vereri. Egóne vt in hac ætate, & quod caput est in hoc languore, ad sedes me dem & spes nouas? Iamdiu in ipsâ patriâ meâ rudem cogito, & mereri me autumo: transibo, & includi me patiar, in nouum ludum? Non faciam mi Ænobarbe: apud me, apud meos maneo: & nisi Fatum aut Vis intercipiunt, intra paucos menses Belgis me reponam. Deum rogo, vt ita sit: te autem, vt hanc esse mentem meam credas, quam ipsam tibi aperui, remoto omni simulationum velo. Vale Vir Nobilis & Cl^me^. Louanij, VIII. Kal. Iul. ∞. IϽ. XCIX.

EPI-

EPISTOLA XLII.

IOANNI DRENCKVVAIRTO, *Thesaurario.*

SICVT inter primos consilij mei de peregrinatione Italicâ certiorem te feci: ita nunc debeo de impeditâ eâ, aut suspensâ. Litteras ex Italiâ nudiustertius accepi, quibus significant & pestem in aditu atque ore Italiæ sæuire incipere, & metum esse ne in reliquum corpus peruadat. Imò iam in Ferrariensi tractu initia etiam esse. Itaque addunt deliberari Romæ, an sacer annus in alterum sequentemque non sit prorogandus. Hæc caussa iustissimè facit, vt tardem in hoc itinere, & in Veris saltem tempus protollam, aut & totum omittam. Nam cur apud te dissimulem? Animus auet & impellit peregrinari, sed corpusculi huius imbecillitas & pertinax inualetudo, cùm ad iudicium redij, dissuadent. Ergo de cognato tuo nihil vltrà, nunc quidem, cogitandum. maneat, studeat, ad metam suam eat. Quod cum bono Deo facturum eum spero: vtinam nos publicè ad optatam illam metam Pacis! nec despero in Principum aduentu. Ampl. & Nob^me^ Domine, Deus te Reip. & Principibus, sed & nobis, ætatem seruet. Louanij, VIII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLIII. *Antuerpiam.*

PETRO LAFAILLIO, CAROLI F.

EPISTOLAM perbenignam à te accepi, inopinatam, & ideò magis gratam, quia iuuat tales habere qui ament, cupiant, iuuent. Nam nec hoc postremum abnuerim, vbi opus sit aut opportunitas: ac fuisset sanè in Italico nostro itinere, si id pertendissemus. Sed quæ interuenerint, audisti. Omitto meam inualetudinem sic affectam, vt medici pro sano me non facturum putent, si suscepissem: omitto inquam, & animus potuisset corpori imperare & vincere: sed publicæ illîc caussæ sunt, quæ me quidem iustè videntur vel tardare vel arcere. Quidni, cùm illi ipsi deliberent & cunctentur, qui me vocant? In hâc ætate aliquid calidè aut temerè à me fieri indecorum sit, nec veniam habeat quam in iuuentute. Itaque differo aut supersedeo; haud libens,

bens, sed fatis, id est, Deo didici parêre. Tibi autem gratias debeo, & semper in animo habebo, pro hâc beniuolâ oblatione hospitij in domo tuâ Veronæ: quam vrbem certum mihi erat videre,& suâ elegantiâ celebrem,& memoriâ antiquâ. Quod reponam,nunc non habeo,præter animum: quem scito & tibi addictum prōptumq.esse,atq. etiam tuis.Inter eos Petro Scholerio, cognato tuo: cui factum volo, & faciam vbi occasio erit.Re hoc malo ostensum, quàm verbis dictum. Vale Vir ornatissime, & cum tuâ tuisque salue. Louanij, IX. Kal. Sextil. ∞.IƆ.XCIX.

EPISTOLA XLIIII. *Antuerpiam.*

IO. VVOVERIO *suo* S.D.

HABES hesternas meas, quid istis opus erat? in vnâ modò re,quam memoria tunc mihi subduxit. Buytevvechianæ epistolæ exemplar Micaultianę iniiciendum erat:quia scis quàm res eum tangat. Itaque neglectum à me, fieri per te rogo. Ampliùs, ferre te hanc mutationem consilij, & in eâ philosophari circa spes aut cupidines coërcendas. Numquam indulgendum nimis esse. sed vt ij qui in procliui sunt, sese & equos sistunt: sic in optabilibus & lætis faciendum, ad quæ animus sponte fertur. Vis cogitare Deum aliquem moderatorem vitæ & actionum esse? illum amantem & curantem nostri? Impediuit, disturbauit: ergo noluit: ergo neque ex vsu fuit,etsi animus aliter vellet.Illum igitur ad diuinum apto, & non renuenti passu fati cursum sequor. Fac mi VVoueri,& simul quid parēti & tibi visum(in tuis rebus dico) fac sciam. Vale.Louanij,VII.Kal.Sext. ∞.IƆ.XCIX.

EPISTOLA XLV. *Leodicum.*

P. IOANNI ORANO, *Sacerd. Soc. Iesu.*

IAM denique sedet tuum & amicorum consilium (nam omnes amici in eâ parte:)manemus, nec Italiam hoc tempore adimus. Præter valetudinem meam nimis tenuem & infirmam, mouet & publica in Italiâ lues, quæ ipsa limina iam insedit. Ab Vrbe litteras habeo, & moneor ab iis qui calidissimè inuitarunt, vt deliberem & cuncter, quò lues se ista dabit. Imò seriò agitari de An-

de Anno sacro prorogando, si paullùm se diffundit. Scis autem quas molestias Italia peregrinantibus dare soleat, vbi vel suspicio eius morbi est; nedum vbi ipse. Itaque iam scripsi dilaturum me iter in Ver proximum, & tunc fortassè omnia serena magis, & certa quidem fore. Quid ipsos aut me iuuet, periculis & molestiis frustrà exponi? Ea dilatio consilium etiam magis dabit, etsi propēdeo in patriâ & meâ istâ Spartâ manere. Apud te hoc promo. & quid me inuitet? pietatem tamen sepono: an pecunia? nec exspecto, nec peto: an ambitio? fortassè minuam aliquid de famâ aspectus, nihil ad eam addam. Quicquid sit, ætas mea & iudicium iam maturiora, à vanitate abhorrent: & fortassè in pompam ac speciem multa illîc dicenda, aut gerenda. Præcogitasses hoc, inquies, nec addixisses. Melius erat. sed tamen vel sic præstat ante viam sistere, & temerè aut calidè aliquid dixisse, quàm fecisse. Calorem tamen meum religio & pietas excusabit, quam Deo teste affirmo in oculis præcipuè mihi fuisse. Vale Reu^de^ Domine, & hæc cum fratre tuo V.C. Petro Orano, id est, cum me altero participato. Lampsonium communem viam iniisse audimus: Deus manibus eius propitius esto. Louanij, VI. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLVI. *Antuerpiam.*

HENRICO VVVENO *I^cto^*.

BENE est mi Vvvene, benè est (nam familiariter & abruptè apud te ordiar) quòd in eandem sententiæ partem mecum venis. Improbari tibi significas iter Italicum, idque magis quàm magis cogitas: tibi autem? imò addo verè & seriò, amicis plerisque meis omnibus, cum quibus scripto vel sermone de eo egi. Quid autem alios nominem? ego ille paullò antè calidus valdè & destinatus, cùm iustâ iudicij lance rem pondero, remitto affectum, & in rationis partem incipio propendêre. Duo me maximè mouent. prius, quod & tu tangis, metum subesse ne veniam faciliùs, quàm me recipiam: & ne remora mihi illîc, aut & manus iniectio, per beniuolentiam fiat. Quod si esset; iuro tibi sanctè, vitalis non sim, & nullo modo mores, ingenium, vitam ad illud cælum & homines nunc aptem. En senesco, & cani spargunt

meas genas: mutabo familiarem aërem, locum, victum, amicos? omnia noua sensibus oculisque istis obiiciam, & in metâ pænè vitæ, noua vitæ spatia ingrediar & decurram? Mihi crede, hæream aut deficiam iuxta ipsos carceres: neque nunc ad senile & compositum ingenium faciant, quæ voluptati erant olim. Pompam dico, & splendorem, & speciosa omnia: præ quibus maturus & iam frigens hic animus otium, secessum, tranquillitatem amat. Duæ pestes humani generis Ambitio & Auaritia, altera nec olim me cepit; altera iam à plusculis annis dimisit, & nec laciniâ me tenet. Quid cogitem, aut cupiam? nisi paucos hos & extremos annos, id est, pauxillum vini mei reliquum, Deo libare & melioribus vtilioribusq. Musis, quatenus eidem Deo visum? Huic fini quies mihi conuenit, nec concutere corpusculum hoc caducum, fragile, & velut putre ædificium, ruinæ iam propinquum. Enimuerò cogitaui & anteà, fateor; sed Spes illa blanda & insidiosa mortalibus diua, suggerebat ipso motu & mutatione valetudinem posse corrigi, fortasse & erigi in rectum & veterem suum statum. Suggerebat: sed cùm rei vicinus & viæ, me examino (secundum hoc quod me mouet, esto:) Deũ testor, tam imparem me longo huic itineri, quàm nauigationi ad extremos Indos esse. Suscipere possum, patrare non possum, & in viæ quadrante deficiam aut subsistam. Hæc ita sunt: sed quare addixisti? inquies. Nollem factum, vt liberè dicam: sed me & illorum, qui vocabant, benignitas induxit; & mea item cupiditas (cui pietas mixta) prouexit. Suaue erat in cogitatione & animo, reuisere visa olim loca, tot vrbes, tot homines nobiles, & multos ex iis nobis amicos. Sit venia honesto desiderio: sit venia etiam impotentiæ, quæ exsortem me effectus facit. Quid autem quòd ab ipsis mihi suggesta excusatio? imò disertè iam bis scriptum, nequid adproperem, & metum ibi luis esse, ac iam fines & limina Italiæ insedisse. Vt nihil aliud sit, honestiùs aut certè prouidentiùs maneo, & iter totum si non tollo, iustè protollo. Quod autem tu mantellum etiam & velum aliquod ab Aulâ quæris, nihil est, nec eò iuerim: & transluceat hæc purgatio, & callidi illi demant à verâ facie hác personá. Itaq. in re maneamus, securi iudiciorum, siqua præter rem dabuntur. Extremum quod vel inimici dixerint, sit leuitas & temeritas: esto: malim dixisse aliquid temerè aut

aut scripsisse, quàm fecisse. Ibi pudor dumtaxat, hîc pœnitentia sit adiuncta. Vale mi amice, & seriò te scio mihi, & me tibi esse. Louanij, Kalendis ipsis Sextilibus. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLVII. *Eódem.*

IO. VVOVERIO *suo* S. D.

EGÓNE vt de Galliâ tibi dissuadeam? tum planè à me abeam, imò mentis meæ exsors sim, & cum Homero, * πὰς φρένας ἐκπεπαταγμένος. Galliam, Galliã in pectore amo, in ore circumfero: & quídni? bonarum artium amantem, & ideò mei quoque (vtinam meruerim!) diligentem. Illa verò tellus ingenia semper habet, plurimùm format: & siquid nunc incultum aut ferox, à tristi & * πελωρίῳ isto Marte est, qui nimis diu eos pressit. Ipsa gens facta ad virtutem, alacritatem, humanitatem: quâ postremâ ceteras orbis terræ gentes vincunt, certè vicerunt. Sed fuerint hæc * σκυθρωπὰ καὶ ὀλέθρια: beata Pax tranquilla omnia referat, & veterem iis indolem ac mores reddat. Est, aut erit: tu intereà me auctore vise, oblectare, disce. hoc postremum seriò, nec ludus aut aberratio tibi sit, peregrinari. Plato iuuenes in suâ Rep. ab eo arcebat, quia vix apti eligere, & nouisse quæ prosint: at senes non ire solùm, sed mitti volebat, relaturos siquid boni moris aut exempli vsquam esset. Hunc finem, hunc animum, etsi non annos, habe: & velut speculatorem missum te cense, cum Diogene aliquo, ad res humanas explorandas. Splendet aliquid aut placet? accede, tenta, an verâ luce: & si illâ, mirare, aut adsume. Sordet aut iacet? calca, non solùm transi, & animosâ fiduciâ ad meliora abi. Vt rem tibi dicam, vbique vtrumque reperies: alibi crebriùs, rariùs, bona, mala, mixta. Iuuet te, quòd iudicium iam (aut fallor) in bonam partem formaueris, & firmus stare possis contra vanitatem, non solùm prauitatem. O fac, & contubernio meo honorem hunc concilia, prudentiæ aliquid ab eo, non solùm scientiæ hausisse. Si hanc solam; abdico, vt olim seueri illi parentes. Ceterùm de Italiâ, nolim vlterà te aut me titillet. mihi exstinctus ille ardor (ita enim fuit) à sedatæ rationis quodam imbre: velim & te residere, nec meditari fortasse vana rerum. Res ipsas quæramus: vmbras, pompas, breues stricturas, recto oculo videamus,

* mente captus.
* immani.
* aspera & perniciosa.

deamus,noſcamus,ſpernamus. Teſtimonium,quale volebas,hîc habebis: de litteris fac nunc gratiam; occupor, quâ in re? extremâ(ne percellere) & teſtamentum cum vxore meâ iunctim condo. Hoc vera ſapientia iam olim fieri ſuaſit; nunc etiam plebeia, poſtquam ſuperus ille Apollo * Νοῦσον ἀνὰ πτόλιν ὦρσε κακήν. Itaque funera in oculis habemus, etſi per hos dies rariora, & miteſcere malum videatur. Deus donet,& te quò tendis ſanum ire,redire, & manere meum ſemper. Louanij, IV. Idus Sextil. ∞. IↃ. IC.

* *Vrbi immiſit morbum triſtem.*

TESTIMONIVM.

EGO, *ſi quidquam bonâ fide, iamnunc teſtificor, hunc* IO. VVOVERIVM *è contubernio & domo meâ adoleſcentem, mihi carum, Modeſtiæ, & Muſis fuiſſe: quas ſemper coluit, & vitam ad optima præcepta, ingenium ad artes conformauit. Commendo ſeriò, bis ſeriò, quicumque illa amant: addam & verecundè, ſi quis me amat, vt factum huic velit. Fuco verborum nemini imponam, nec ipſe morum: candidus eſt, bonis benè natus eſt, & ſiquid ad rem, in re bonâ. Fauete, qui hæc legitis, & breue ſed fidum elogium cenſete: quod à vobis amplius auferet, ſi noſcetis. Louanij,* IV. *Idus Sextil.* ∞. IↃ. XCIX.

IVSTVS LIPSIVS.

EPISTOLA XLVIII. *Bruxellam.*

IOANNI DRENCKVVAIRTO, *Theſaurario Belgij.*

VALETVDO mea adegit, vt domum properarem: idq; breuiore viâ illâ Mechlinienſi. Ita vos non vidi,niſi affectu & animo: quem quomodò non ſæpè iſtuc mittam, magis magiſq; beneficiis veſtris deuinctus? Ingratiſſimus hominum ſim,& dignus cui vel frons, exemplo Macedonici illius militis, inuratur. Balduinus tuus ad nos ſanus ſaluuſque rediit: hoc momordit, quòd non te talem reliquiſſet. Si vota noſtra locum habeant, non illud modò ſis, ſed pænè dicam immortalis. Balduinum tuum ſcandere ad tituli illius apicem curabimus: atque vtinam breui ad ipſum illud culmen, quò adſpirat! Ipſe adnititur, nos alleuabimus: ſed nihil properè, ne non aſcenſum ſed ruinam ſibi ſtruat. Sicut aues matres non patiuntur pullos ſuos longiùs auolare,

lare, ſed comitantur & ſiſtunt, & docent: nos item hæc talia in noſtrâ iuuentute. At te, Ampl^{me} & Nobil^{me} Domine, ſanum & firmum ſeriò vouemus, publicâ & noſtrâ cauſſâ. Louanij, III. Idus Sextil. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLIX. *Bruxellam.*

BALDVINO IVNIO *ſuo* S. D.

NIHIL timidè ad me aut cunctanter ſcriptione debes accedere. cur facias? amo affectum, qui impellit: ſed & ipſum illud ſcribere amo, quod te exerceat, me delectet. In alto otio es, etſi in negotioſâ & turbidâ vrbe: ſed in quâ vana & ambitioſa multa rerum videas, nec pro mente ſtudiis melioribus operatâ. Sicut terrâ interiectâ, Luna lumen à ſole amittit: ſic animus obnubilatur, interuentu iſto viliorum rerum. Itaque meritò eas fugis, & ad nos adſpiras. etſi es tamen in contubernio Ampliſſimi viri, tui auunculi: à quo haurias præcepta, & exempla item videas, ad Virtutem. Sed vt nunc tua ætas, Louanium & hæc Mineruæ dicata loca, magis tibi faciunt: redibis igitur, cùm illi viſum, quia lues fit rarior & mitior, imò pennas quatere videtur, & à nobis abire (fiat, fiat) mala illa Diua. Cenſeo tamen Principum aduentum exſpectes, qui appropinquare dicuntur, vt ſollennia illa videas, nec viſa tibi nec fortean videnda. Hoc ſuadeo. etiam illud, vt mentem & oculos ad libellos flectas, manum ſubinde ad ſtilum, ne otioſum tuum illud otium ſit: id eſt, vt noſter Seneca appellat, *hominis viui ſepultura*. Vale. Louanij, XVII. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA L. *Eòdem.*

GVIL. SCARBERGERO *ſuo* S. D.

BRVXELLA te etiam habet haud dubiè, & dies fortaſſe aliquot habebit, in hâc publicâ lætitiâ & pompâ, quâ veſtra ætas, quid veſtra? ſerior etiam aliqua meritò delectetur. Sed vt te deinde Louanium noſtrum, & domus etiam mea, habeat, id cupio: & hæc cauſſa ſcribendi. Reuiſe nos, non quia diu abſueris, ſed quia fortaſſe abſuturus: & in anteceſſum, vt aiunt, con-

ſuetudinis hunc fructum capiamus. Coràm de itinere tuo & meo conſilio. De Italico quidem ne vltrà cogita, tam periit quàm extrema faba, vt Comicus ille iocatur. Cauſſæ nimis iuſtæ ſunt. & vel ſola tenuitas mea, & hic homo, vt ſic dicam, monogrammus, pro mille. Par non ſum, quicquid coner, quicquid cupiam: & non Italia, ſed via mihi ſit ſepulchrum. Vale, mi Scarbergere, & quod dixi, & (ſi voles etiam) iuſſi, veni. Louanij, III. Non. Sept. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA LI.

AD CONTVBERNALES SVOS,

Franciſcum Oranum.	*Cornelium Anchemantum.*
Io. Baptiſtã Pereſium Baronium.	*Ioannem VVouerium.*
Guilielmum Richardotum.	*Balduinum Iunium.*
Antonium Richardotum.	*Philippum Rubenium.*
Guilielmum Scarbergerum.	*Hubertum Audeiantium.*

ITANE de *Potoribus* & *Edonibus* ſcire auetis? & decorè hoc poſcitis? Ita. quia in Scholâ etiam diſſerui in occaſione, vt dicitis: & velletis rariora iſta exempla in promptu habere, non ad imitandum, ſed narrandum. Addam ego, & deteſtandum. nam ſic oportet. monſtra hominum fuêre, qui huc ſe dedere; etſi in theatris & regiis etiam ſpectati, cum fauore ſuo & plauſu. Sed videamus igitur primò *Potores*, & iſtos, cum poëtâ priſco,

* Συμποσίου ναύτας, καὶ κυλίκων ἐρέτας.

** Conuiuij nautas, & calicum remiges ſiue trahones.*

Proludo autem leuiter & vniuerſè de toto genere: quos vbi & quando non eſt inuenire? In veteri & noſtro æuo, in noto & nouo orbe videas: & Plinij dicto, *nullâ in parte mundi ceſſare ebrietatem.* Nec vina ſolùm huic rei expeti, ſed aquam adſumi: ô ſagacitatem ingenij! quâ repertum, vt hæc quoque inebriaret. Frugibus corrumpi variè eam ſcis, & herbis, & melle: quid quòd & fumis atque odoribus alibi (de Peruanâ Indiâ ſcribunt) inducitur alienatio hæc mentis? Quacumque viâ, madeſcere tamen volunt & deſipere: ac pro plurium mente ille apud Comicum ſentit:

Antiphanes apud Athen. libro I.

—— τὸ δὲ ζῆν
Εἰπέ μοι τί δ' ἐστι; τὸ πίνειν γε, φήμ' ἐγώ.

Oeſ

Ὁρᾷς παρὰ ῥείθροισι χειμάρροις, ὅσα
Δένδρων ἀεὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν
Βρέχεται, μέγεθος καὶ κάλλος οἷα γίνεται.
Τὰ δ' ἀντιτείνοντ', οἱονεὶ δίψαν τινὰ
Η ξηρασίαν ἔχοντ', αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται:

——sed viuere
Quid tibi videtur? mihíne? bibere, ego inquio.
Vidésne vt, ad fluenta consitæ arbores,
Et quæ diebus perpetim atque noctibus
Rigantur, alto stipite & lætá comá
Cælo minentur? contrà, quæ velut sitim
Patiuntur, has perire cernas stirpitus.

Plures, inquam, consentiunt: imò velut ad palmam currunt in Dionysiaco hoc agone. Qui olim eam populariter tulerunt, Platonis iudicio sunt *Scythæ, Thraces, Celtæ, Iberi*: nec vel hodie id culpes, nisi fortè in Iberis, qui demutarunt. Sed bellum, quod de iis etiam addit: Σκύθαι δὲ καὶ Θρᾷκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ αὐτοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι, καλὸν καὶ εὔδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι: *Scythæ & Thraces meraco vino paßim vtentes, viri atque etiam fæminæ, & in vestes sibi defundentes, bellam & beatam vitam viuere se censent.* Quid ais? agnoscísne hæc & in nostris moribus? non etiam illud de effusione? quâ bibuli isti vtuntur, siue cùm recusanti alteri poculum in sinum vestis proiiciunt; siue cùm ipsi auidè bibentes, suum stillatim perfundunt. Sed Græcos tuos Plato quid ita omittis? scimus & eos in hac classe, & prouerbio innotuisse. Etiam Diui Basilij reprehensione acri, quâ mores sui æui ita corrigit, vt tamen reuelet. *Bibunt*, inquit, *auidè & comessantur, & propinant*: sed bellum acroama, προϊόντος ἤδη τοῦ πότου, ἐπεισέρχεταί τις αὐτοῖς νεανίας, γενναῖος τοὺς ὤμους, οὔπω μεθύων, φιάλην φέρων εὐμεγέθη οἴνου κατεψυγμένου. ὃς τὸν οἰνοχόον αὐτῶν παρωσάμενος, καταστὰς εἰς τὸ μέσον, διὰ σκολιῶν πολλῶν ἴσην τοῖς συμπόταις διανέμει τὴν μέθην. διελόμενοι γὰρ τὰς ὑδροῤῥοίας, καὶ τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἕκαστος τεταμένην ὑποδεξάμενος, ὥσπερ ἀπό τινος δεξαμενῆς ἀπνευστὶ πίνουσιν, ὡς οἱ βόες, τοσοῦτον ὑφέλκειν ἐπειγόμενοι τοῖς λαιμοῖς, ὅσον αὐτοῖς ἄνωθεν ὁ ψυκτὴρ διὰ τῶν ἀργυρέων ὀχετῶν ἐπαφίησι: *potione iam longiùs progressá, intrat adolescens aliquis, validis humeris, & nondum ebrius, vas magnum ferens & sustinens vini refrigerati. Atque is propulso ordinario pincerná,*

in medio adstans, per obliquos canales quosdam, æqualem omnibus distribuit ebrietatem. Partiti enim tubos illos, & ad se versum quisque accipiens & excipiens, tamquam è cisternâ vno spiritu bibunt, prorsus vt boues: adacti tantum in guttur adtrahere & demittere, quantum supernè vas illud per argenteos silanos siue canales infundit. O bellum morem! ô Græcis illis elegantibus dignum! tam herculè quàm alter iste (iuuat commemorare, vterque nouitius nobis est:) alter inquam Philoni expressus, & apud stirpem illam Græcorũ Alexandrinos vsurpatus. *Certant vino,* inquit, *bibunt confertim & vix spiritum recipientes, cùm identidem pueros à poculis iubent infundere. & si vel leuiter tardent, acriter increpant, quòd calidum ijs (sic loquuntur) frigefaciant.* Denique in pulchro hoc certamine μεγάλα καὶ καλὰ ἀλλήλοις ἀντιδρῶσι, ὦτα, ῥῖνας, καὶ χειρῶν ἄκρους δακτύλους, καὶ ὁποῖα δ' ἂν τύχῃ μέρη τοῦ σώματος ἀπεσθίοντες: *magna & pulchra inuicem patiuntur & faciunt, aures, nares, manuum extremos digitos, & siquam aliam corporis partem fors tulit, sibi mutuò prærodentes.* O non amentiam, sed insaniam! & fidem mihi aliquis habeat, nisi ipsa verba fidi auctoris adnumerem? Vide autem blanditias. nam sic ego interpreter: & suaues isti compotorculi, vino madidi, sensuum inopes, ita se comprimunt, dissuauiantur, allambunt. Dij deæque, quid irati aut hostes aliud faciant? Sed populos omitto, ne meos fortasse opus habeam tangere: viros videamus (is enim præcipuus noster tunc sermo) & qui singuli fortiter certarunt hoc certamen. Ecce Alexander Macedo olim, ipse quoque vini auidus & capiens, & addam, suo & alieno malo captus quoque, is dico præmium aliquãdo publicè proposuit ἀκρατοποσίας, siue *meri potionis*. Ludos rege illo dignos, qui per Liberi vestigia ibat scilicet, & hunc quoque honorem ei habebat. Ipse igitur editor & arbiter: certant plures. sed qui *plurimum hausit* (ait Plutarchus) *Promachus quidam fuit, qui ad* congios quattuor peruenit.* Congius cepit olim *libras decẽ* circiter, siue *sextarios sex*: essent nobis *tria vini pocula*, largè. quod autem premium? talentum. quod etiam? mors. quæ homini post triduum aduênit: itemque aliis quadraginta & vni, qui misselli super vires certarant. Felicior alter apud eumdem regem, in eodem isto vini modo, *Proteus Macedo.* qui, vt Ephippus scribit apud Athenæum, *valido & sano semper corpore egit, etsi vino adsiduè immersus. Fuit aliquando,* inquit, *vt Alexander in conuiuio*

De Plantat. Noë.

* Duodecim pocula.

Lib. x.

uiuio grande poculum pósceret duorum congiorum, atque id Proteo offerret. Ille gratanter accipiens, & regem comitatis laudans, cum plausu omnium ebibit. Ac subinde idem poculum repetens, iterùm eduxit, & obtulit impletum Alexandro. Quod hic quoque suscipiens ebibit, sed impar viribus non sustinuit, & in puluinar reclinato poculum è manibus est elapsum. Vides & hunc *Quadricōgium* potorem: & vix est vt supra donem. Nam Plinianus ille *Nouellius Torquatus Mediolanensis* (Gallus fuit, vindicemus hominem cum hac gloriâ) *tres* dumtaxat *congios bibit*: sed quod miremur, *vno impetu*, (Plinij verba) *spectante miraculi gratiá Tiberio Principe*. Hem, vno impetu, id est ἀπνευστί? Et quod ampliùs miremur, *in eo* (iterùm Plinij verba) *rara hæc gloria, non labasse sermone, nec leuatum vomitione, non alterá corporis parte, dum biberet: matutinas obisse vigilias: plurimum hausisse vno potu, plurimum prætereà aliis minoribus addidisse: optimá fide non respirasse in hauriendo, neque exspuisse, neque ad elidendum in pauimento sonum ex vino reliquisse.* O potorem omnibus numeris perfectum! quis contendet? non tu Cicero fili, qui *duos congios* simul haurire solitus: sed quid ad hunc aut priores? Abi proles à patre degener, & nec in vitio satis fortis. *Firmus* nominetur potiùs, qui Aureliani temporibus in Ægypto imperium vsurpauit. Is *vini non multum bibit, aquæ plurimum; mente firmißimus, neruis robustißimus.* & tamen cùm ad bibendum à notissimo quodam potatore, *Barburo*, prouocatus esset, *situlas duas plenas mero duxit: & toto posteà conuiuio sobrius fuit.* Cui non dissimilis *Bonosus*, item inter minutos tyrannos. qui, vt Spartiani verba sunt, *bibit quantum hominum nemo. De quo Aurelianus sæpè dicebat, Non vt viuat natus est, sed vt bibat. Quem tamen diu in honore habuit, caussá militiæ. Nam siquando legati barbarorum, vndecumque gentium, venissent, ipsis propinabat vt eos inebriaret, atque ab his per vinum cuncta cognosceret. Ipse quantumlibet bibisset, semper securus & sobrius, & vt Onesimus dicit scriptor vitæ Probi, adhuc in vino prudentior. Habuit prætereà rem mirabilem, vt quantum bibisset, tantum mingeret, neque vmquam aut eius pectus, aut venter, aut vesica grauaretur.* Is ipse cùm, victus à Probo, laqueo vitam finisset, ioco locum dedit, *Amphoram pendêre, non hominem.* Infelix quidem in Martis militiâ, fateor; sed hac Bacchi mirificus, & iuxta vel supra *Torquatum Tricongium* illum ponendus. Quid autem de *Camatero Logothetá*

Lib. XIV. Nat. Hist.

Spartian.

thetá pronunciabo, qui Manuelis Byzantini Imp. æuo & rebus interfuit? nam & is palmam sibi poscit. Nicetas Choniates de Lib. III. eo: *Ingenio præstanti fuisse, eloquentiæ extemporalis studiosum & felicem: sed eumdem omnium mortalium edonem & bibonem maximum. Et quamuis vinum auidissimè & largissimè sumeret, & spongiarum instar madesceret, tamen mentem non mergebat ea copia; sed pedibus, capite, linguá constabat, vt sobrij, imò crescebat in eo ratio & oratio velut igne illo humoris accensa simul & irrigata. Hoc genere vitæ non solùm Imperatori acceptus erat, sed & gentium dynastis. ad quos Legatus missus, alios in soporem collocabat, alios æquabat potionum veteres, quique amphoras, vt calices, digitis versare soliti essent. Sponsionem verò aliquando cum ipso Imperatore inijt, exhausturum se vas Porphyreticum aquá repletum: quod olim in aulá subdiali Nicephori Phocæ fuit, nunc visitur in huius Michaëlis cõclaui aurato, quod struxit. Demiratus Imperator, Euge, inquit, ô Logotheta. vestes floridas, & minas aliquot auri accipies, si faxis; sin autem, ipse dabis. Ille nihil moratus, vas illud, quod ad duas chöas siue congios capiebat, corpore & capite inclinato, instar bouis, totum simul exhausit: & accepit statim ex pacto promissa.* Quid dicitis? non hic palmam, vt aiebam, iure suo poscit, & quidem duplicem: non vini solùm, sed aquæ singularis potor? Et ecce iam huic aut prioribus dabam: sed è Germaniâ superuenit qui reuocet, & quidem nouus nouitius athleta. Nuptias ante pauculos annos in Norico fuisse audio viri nobilis. ibi ad conuiuas hilarandos, certamen potionis propositum editumque, inter eorum ministros. Magno numero conuenerant: sed vnus forticulus paullò minus* *sex congiis*, haud longâ morâ, fertur ebibisse, & simul præmium meruisse. A me quoque, ô homo an orca, accipe: & fateor nihil simile vidisse, audisse, legisse. In vno quidem isto potionis genere. nam Edones magnos, & simul potores, repperi fortasse, & super istum. Videamus. Mulier Alexandriæ olim fuit, quam Athenæus prodit, *Libras carnis duodecim edisse, panis quattuor chœnicas, id est totidem & amplius librarum; vini autem congium adbibisse.* O mea Venus, ô delicium, bella es & digna marito, sed Vulcano. Super hanc longè (quid in viro mirum?) Imperator Maximinus. quem Capitolinus auctor, *bibisse sæpè in die vini Capitolinam amphoram: comedisse & quadraginta libras carnis; vt autem Cordus dicit, etiam sexaginta.* Scitis, quid illa *amphora?*

* *Octodecim pocula.*

amphora ? quadragintaocto sextarios capit : id est , ipsos *Congios octo.* Trepidarem hæc dicere : sed bonus & priscæ fidei auctor adserit , quam ego non sugillem. Sed audi & crede etiam maiora. Vopiscus in Aureliano principe : *Vehementissimè*, inquit, *delectatus est Phagone. qui vsqueeò multum comedit, vt vno die, ante mensam eius, Aprum integrum, centum Panes, Veruecem & Porcellum comederet.* Clamas, & resilis ? sustine etiam : *biberet autem, infundibulo apposito, plus Orcâ.* Cetera liquent : de *Orcâ*, scio vas vinarium fuisse, & amphorâ sanè maius, sed quantum, mihi latet. Quid Clodius Albinus Imperator ? is, Capitolino scribente, *tantum pomorum hausit, quantum* RATIO HVMANA *non patitur. Nam & quingentas ficus passarias, quas Græci Callistruthias vocant,* IEIVNVM *comedisse, Cordus dicit : & centum Persica Campana, & Melones Ostienses decem, & vuarum Lauicanarum pondò viginti, & Ficedulas centum, & Ostrea quadringenta.* Hem, hem!

—— *dij talem terris auertite pestem:*

certè à nostris hortis, quos ille cum toto foro olitorio depascatur & vastet. Scio vos etiamnunc vacillaturos , & * ἐποχῇ quâdam vsuros in assentiendo : & dedi tamen testes , dignos credi. Vultis & exemplum à superiore paullùm æuo ? nam vetera nunc ferè hoc fatum habent, vt etsi vera, vix videantur : an sui magnitudine, an nostrâ declinatione. Sed addamus non tale aut tantum ; quod tamen venire in numerum possit. *Vguccio Fagiolanus* inter Italiæ tyranniones fuit, & sedes ei plerumque Lucæ, donec pelleretur. Exsul igitur & iam senex, apud Canem Scaligerum, Veronæ gloriabatur in mensâ : *se iuuenem quaternos capos altiles, & totidem perdices, item hædi clunes assos, & vituli infarctum pectus, præter salsamenta, vnâ in cænâ esitasse.* Atque hic homo non in præmium, sed in vsum & pellendæ fami faciebat : quid si exercuisset se , & neruos intendisset ? Satis talium. ite prodigia, & istos gurgites, pænè dicam, maris aliquis gurges mergat. Louanij, in nostrâ domo : quam quo fine incolitis, vt hunc tangatis, Deum precor.

* *inhibitione.*

EPI-

EPISTOLA LII. *Bruxellam.*

BALDVINO IVNIO *suo* S. D.

ECCE ad ipsum auunculum scripsi, & metum ademi, qui te à nobis amouit. Quid superest, nisi vt iterùm te admoueas, & Deas reuisas, quarum amore cales? O gratus ille mihi, ô tibi vtilis affectus! & quid in hac ætate melius potes, aptius potes? Cole, cole nunc istum adolescentiæ agrum, bonâ fruge scientiarum consere: & maturior, accipies suaues illos Prudentiæ, imò & Sapientiæ, fructus. Miseros, qui aut nolunt, aut neglegunt! miserandos, qui cùm velint, non possunt! At tibi facultas inprimis adest, & alter ille tuus parens (scis me Thesaurarium dicere:) vbertim suppeditat, quicquid studiis, & eorum instrumentis, est opus. Voluntas à te est, atque etiam in te est, quod gaudeo: vt serues, vel vt augeas potiùs, hortor. Mihi hoc crede. perueniet ad optatam calcem, quisquis seriò volet & nitetur: & talibus vtroque oculo Iuppiter annuit, Mercurius dirigit, ipsa Minerua manum & mentem iis, & cum iis, mouet. Abripior, & Scarbergerus abit. Louanij, pridie Idus Septembr. ∞. IↃ.XCIX.

EPISTOLA LIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO *Thesaurario.*

SCRIPTIONI huic nullum argumentum est, nisi affectus meus & mos maiorum. Vterque suadet, vt vota, quæ pro salute tua corde facimus, stilo consignem & ad te perferam: sed priùs ad illum calidè missa, qui compotes (ita spero) faciet votorum. Deum igitur rogo, quantum animo possum, vt hunc Sæcularem nouum annum felicem tibi tuisque decurrere, te valere per eum & vigere, Principibus & Reip. sine offensâ vacare, me amare donet, qui sum perpetuus & deuotus tuus cultor ac cliens, Louanij, postridie Kal. anni IↃC. supra ∞. Balduinus tuus apud me valet, quod facere eum vis facit.

EPISTOLA LIIII. *Mechliniam.*

IOANNI BERNARTIO *suo* S. D.

ECQVID agis, mi Bernarti? Rarò, inquies, interrogas. Fateor, & ignauum me cum annis fieri, hoc quoque fateor: sed non in amore & interiore affectu remissum. *Omnia fert ætas*, ait ille, *animum quoque*. Sentire incipio, & ingenio tam diu, tam assiduè exercito, torpor aliquis adgnascitur, & quod libenter facit, impromptè facit, aut nec facit. Ignosce. ita tu & tui ad æui hanc lineam veniatis, aut potiùs superetis, beati & felices. Quod precor tibi religioso & prisco voto, in auspicijs huius anni: quo me Italia sibi spondebat, & ego me illi: sed, ô numen quod nos temperat, quàm irritâ destinatione! In patriâ hæreo, neque res tantùm abiit, sed desiderium, vt verum apud te liberè loquar. Etsi assiduè litteras etiamnunc recipio inuitantes, & nimiâ benignitate prouocantes. Sed quid verbis opus? Fatalem vim magis & magis indies agnosco, in publicis, in priuatis, in meipso. Ratio omnis vellet fortassè non peregrinari me, sed abire: tamen maneo & video diuinitùs decretum, LIPSIVM IN BELGIS MORI. Fiat. apud multos incuriosos mei, paucos contemptores, fortassè & nonnullos æmulos: sed & amicos volentesque alios, inter quos *te* Mechlinia & *Oudartum* meum cum *Hartio*, sacra mihi nomina, habet. Eandem vrbem vestram & iste insidere parat *Vibrandus Anskema*, Iurisconsulti nunc titulo donatus, iam olim inter Musarum cultores, imò etiam mystas. Vtrâque oratione valet solutâ & vinctâ: quod magis ex illo noto, nosces, atq. vt velis te rogo. Louanij, postridie Idus anni Sæcularis ∞. IↃC.
Vxori tuæ suauissimæ salutem per te nuncio, & liberis tuis.

EPISTOLA LV. *Gandauum.*

GEDEONI TSERHENDRIXIO, V. R. *&* N.

FVNGOR munere salutationis per litteras, quoniam coràm id non datur, vt solet, & quod mihi dolet. Suauis sæpè confabulatio nostra, & præsertim in re hortensi: quâ vterque delectabamur. Tu magis, quia solutior eras, & pænè sine alijs curis vaca-

bas huic curæ. At mihi temporis iniuria omnem pænè hanc voluptatem detersit. dico temporis, non adſpectu ad iſta publica & triſtia (quæ mitigo potiùs hac occupatiunculâ:) ſed hiemis iniuriam & acrimoniam intellego, quæ mihi hoc biennio funera continuata dedit, & florem omnem, vt ſic dicam, florum meorum interfecit. Quicquid ſingulare erat, præſertim in Tulipis, habuiſſe me recordor, cum deſiderio triſti & pungente. Miseraris me? nolim, adiuua potiùs, & quoniam diuitem atque vberem te audio, inſtar vel Phæacum regis, participa veteri amico, & qui in beneficij magni loco hæc, etſi fugacia, munuſcula ponet. Confido te facturum. Certè ſi in cauſſâ ſimili tu à me, vtrâque manu largiter ego donem. Nunc ſalutem, & hunc animum ſemper deuinctum. Louanij, poſtrid. Kal. Mart. ∞ .IↃCI.

EPISTOLA LVI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO V. R. S. D.

SOLEO volente animo, labente manu & pennâ ad te ſcribere, nunc ille contrahitur, & hæc reſiſtunt. De republicâ me conſulis: & quid ſcribam aut effabor? Iſtud mallem, & in tuum ſinum interiores omnes cogitationes effunderem: à ſcribendo abſterreor, & nimis iuſtas habeo cauſſas. At Princeps vult, inquit amicus ille noſter. Credo equidem, & eius certè intereſt fida & recta conſilia dari: ſed ego me in eâ claſſe non cenſeo, qui hoc ſtatu rerum debeant aut poſſint. Adde quòd à republicâ remotus ſim, auditione aliquid accipio, interiora rerum non noui: & quid ergo firmiter aut ex vſu ſuadeam? haud magis quàm medicus, qui ęgri ſui temperiem & conſtitutionem ignoret. Vota tantùm poſſim addere, quid ſi & querelas? Hîc quidem cottidiana materies, cùm miſeri ruſtici præter ora noſtra vincti abducuntur, haud aliâ ſpecie quàm ſi hoſtes irruiſſent. O patria, ô ipſi Principes! nam vt illius ſalus agitur, ſic dignitas iſtorum. At enim mox remedia à publico Ordinum conuentu . . . .
. . . .
. . . . Ecce quæ poſſum aut volo hoc tempore. intereà Deus illi Epiſcopo benè faciat, & noſtro N. quorum vterque candidè & liberè, quæ ex vſu ſunt, aut certè vi-

tè videntur. Nam quid asseram? omnia ista mihi tenebræ sunt, nec finem aut fructum video eiusmodi actionum : nisi siqua consilia specie tristia, exitu læta, vt sæpè in humanis solet. *Occultat enim*, vt Plinius ait, *vtrorumque semina Deus, & plerumque bonorum malorumque caussæ sub diuersâ specie latent*. Plinij illius Panegyricum librum breui à me videbis: & vetera illa monita ac consilia potiùs, quàm mea noua. At quis vsus? inquies. alibi fortassè, & vbi nolim. Quid faciam? nos, vt in theatris olim, spargimus: ille aut alius sinum aut manum implet. Vale mi optime Oudarte, & vide an malè illi (si sic pergitur) qui me nuper. sed tu iterùm vale. Louanij, Idibus April. ∞.IↃC.

EPISTOLA LVII. *Bruxellam.*

FRANCISCO BILLIODO S. D.

NIHIL minus quàm à te beneficium, aut potiùs beneficia, exspectabam: quæ largiter, vltrò, & aperto animi sinu, mihi defers aut offers. Nam & nummos ad me mittis, ad textum aut supplementum Rokoxianis: & florum etiam lectissimos ex paterno tuo horto polliceris. quē ille instructum, vt audio, & supra omnes Alcinoos pænè habet. Negem vtrumque mihi gratum esse? mentiar. gratissimum est, & pro veteri atque insito animi mei desiderio & sensu. Veteres omnes elegantias, & has Antiquitatum reliquias à me amari, notum est omnibus, qui leuiter me norunt: sed & flores & horti ornamenta in deliciis haberi, non puduit scriptis etiam publicè profiteri. Itaque vide libertatem & candorem, quo iamnunc apud te vtor in ipso hoc aditu amicitiæ. grata, quæ misisti; grata, quæ mittes: atque vt mittas in Vere proximo (vix enim antè euellendi copia) non rogo te sed appello. Quid enim rogem, iam debitorem? Sed extra iocum. scriptio tua mihi in animo placuit, qui eam amicitiæ conciliandæ esse voluisti: quam purè & sine fraude equidem offero, amans honesti animi tui, & ad honesta sic propensi. Eum vt in illa & in me talem serues, Deum & te rogo. Vale. Louanij, postr. Idus Nouemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVIII. *Mechliniam.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO, *Filio, Senatori.*

BENIVOLE à te factum & pro amico, quòd me & dignitatis tuæ & discessionis gnarum fecisti. Ego enim seriò tibi recipio, & fautorem me esse incrementis tuis, quæ virtus & ingenium conciliarunt: & vota interpono, vt plura adstruantur, quod in Principum gloriam & publicum bonum cedet. Illis & huic conuenit, tales euehi & educi. Hortor autem te vel ex superuacuo (nam sponte facturum confido) vt in isto munere dignum te & parentibus, & ipso te præbeas; denique iustitiâ illâ, cuius sacerdotium nunc profiteris. Ecce in istis meis, quæ in simili occasione & argumento iam scripsi, si quid erit huic rei aut sensui, videbis, eliges: & hoc fine misi. Vale Vir Cl^me^, & animo à nobis non abi. Louanij, XI. Kal. Nouemb. ∞.IↃC.

EPISTOLA LIX.

VIBRBANDO ANSKEMA S. D.

TV verò iacêre mihi videris, aliter à studijs tuis exspectatum. Tædet status huius præsentis, & auidè mutes. quid? itáne pessimus ille & abijciendus est? mihi non videtur: nisi ei qui lucem, honorem, alta, id est mala quærit. At ego te in nostrâ hac quietorum classe censebam, vt

——fæcunda placerent
Otia, nascentesque irent in secula libri.

Transfuga es, & ad splendidas illas partes abis? Splendidas, sed miseras, & in experimento demum scias. Non volo, inquies: sed à tricis imò forensibus istis liberari, & bonâ fide Musis operari. Velim mi Vibrande: & si tu sic seriò, etiam illîc potes. Pater quod ad vsum, & tolerandæ honestè vitæ sit, affatim suppeditat. Si te excutias (liberè loquar) alium in hoc vlcere vnguem reperies, & mixtum aliquid à cupidine fortasse non bonâ. At tempora etiam accusas. Facile est, & quis non tecum? pretium non est artibus bonis, non ipsis bonis, & hæc omnia præ feruidis & ambitiosis calcantur aut iacent. Vera sunt. sed in terrâ tu purum illum ætherem, & serenos semper animos, exspectas? non inue-

inuenies. nimbos magis, procellas, calumnias: & mihi crede, nos quoque(quibus aliquis inuideat)largiter & crebrò ſumus his iactati. Iactati, ſed non afflicti: ſtetimus, & illud Pindaricum obmurmurauimus:

* —— ὁ μέγας δὲ κίνδυνος ἄναλκιν φῶτα οὐ λαμβάνει.

Ignaui & viles magis tuti ferè & ſancti ſunt: alij prouocantur. ſed nimirum vt aranearum caſſes animalia fortiora perrumpunt, ſic iſtos à Fortunâ laqueos mens robuſta. Aliqua triſtia, & quæ nolis, incidunt: ** magnum periculum virum ignauum nõ tentat.*

*—— τίς δὲ πλὴν θεῶν,

Ἅπαντ' ἀπήμων τὸν δι' αἰῶνος χρόνον;

** quis, præter Deũ, Expers malarum cladium ætatem exigit?*

Sicut ſtellæ in tenebris etiam fulgent; ſic liquidus & libens viri ſapientis animus etiam in iſtâ temporum caligine aut nube. Hæc ſolatia: nec auxilia tamen abnuo, quæ in meâ quidem ſint manu. Quæ tu quòd tam prompta cenſes, nimis falleris: nec fores vbique, non dicam commendationi noſtræ, ſed mihiipſi apertæ. Occaſio exſpectanda eſt: & præuertere aut facere eam, vereor vt ſuccedat. obſecro te, nobis hoc crede,

Qui periti ſumus in vitâ, atque vſu callemus magis.

Vale autem,& animo ne ſic fluctuare: certus, quòd millies milleni in hac ipsâ Belgicâ ſint, qui optent & reges ſibi videantur in tuâ ſorte. Louanij, v. Idus Ianuar. ∞. IↃCI.

Vxorem ſaluto.

EPISTOLA LX. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO, *patri.*

GRATVM accidit mihi & munus tuum, & ſcriptio, vtrumque veteris in me animi teſtis. Eſt ſanè hoc in fido amore, & qui in virtutis,vt ſic dicã, ſolo radices egit, vt nõ magis quàm illa deſinat, & æuo ipſo creſcat & vires ſumat. In tuo experior: ſed & fratris Decani, quem viuere & vigere,etiam in ſilentio aliquo, mihi liquet. At munus tuum parte aliâ etiam gratum, quod oſtendit te nec in occupationibus, quas adſiduas habes, nec temporũ hoc tædio aut caligine, deſerere noſtras illas Deas: quas pauci hodie æſtimant aut amant. Gaudeo: & ſcio, præter honeſtam voluptatem, etiam lucem, & robur aliquod animo

ab iis inferi aut præferri, ô quàm necessarium in hoc æuo! Fruere, vt fecisti, & facis; sed & nos earum atq. honesti omnis amantes ama priscâ fide. Louanij, VI. Kal. Decemb. ∞. IↃC.
R. V. fratrem tuum saluto, & Canterum veterem nostrum.

EPISTOLA LXI.

NICOLAO HACQVEVILLIO S. D.

AD Historiam cùm dare te cœpisti, fateris hærere in primâ viâ, & confusione rerum aut temporum, ignorantiâ eorum quæ & quando legenda aut eligenda sint, pedem figere, imò tædio aut desperatione pænè referre. Non fiat mi Hacqueuilli. opem imploras, pro copiâ meâ dabo: & si non plenè ductor (occupatio & valetudo nunc abnuunt:) tamen director ero, & digitum intendam, quò & quà contendas. Historia nobis proposita: quæ, & cuiusmodi? nam variat: & summa eius diuisio est, *Mythistoria* & *Historia*. Illa, quæ fabulas vero mixtas; ista quæ purum & merum verum habet. In illâ poëtæ sunt, & id genus: qui oblectamenta auribus animisque quærunt, & floridâ istâ veste ornant & augent corpus hoc veritatis. Veteres poëtæ, & rex eorum Homerus, pulchrè & sæpè vtiliter fecerunt: cùm arcanos sensus aut altiora dogmata hoc quasi velo obnubunt & tegunt. Sed hanc partem mittamus, non nunc adeundam: altera est vera *Historia*: quam licet bifariam partiare. Est *Naturalis*, est *Narratiua*: sit venia sic loquenti, planè, si non purè. Illa est, quæ naturæ faciem & facta reuelat, id est, rerum, stirpium, animalium ingenia, proprietates, vires tradit. Aristoteles, Theophrastus, Ælianus, Plinius fecêre: & plures, quos æuum nobis subduxit. *Narratiuam* dico, quæ res gestas actionesque prodit, sacras siue profanas. Ideoque à duplici hac materie iterùm duplex, *Diuina* & *Humana*. Illa, quæ religionem, aut quod adhæret, tangit: hæc, quæ res plurimùm actionesque humanas. Iterumque ea duplex, *Priuata* & *Publica*. Nam aut singulorum res, vitam, virtutes, vitia recenset: & Priuata est. aut quæ publicè, plurium vsui aut noxæ, sunt gesta: & Publicam appello. Omnes vtiles. propriè tamen & distinctè, Naturalis scientiam, Diuina religionem, Humana prudentiam, omnes delectationem habent. Ad quas autem

tem te voco? velim ad omnes ire, sed in tempore. *Naturalem* nunc seponamus: *Narratiuam* ingero, quam vulgò & peculiariter Historiam etiam appellamus. Ad hanc priusquam venias, duo præmittenda sunt, *Geographia* & *Chronologia*. Illa, vt locorum, regionum, vrbium notitiam aliquam concilies; hæc, vt temporum, quibus quæque res gestæ. Sed communem dumtaxat, & non illam exactam notitiam exigo: satis sit mundi partes situsque distinguere; prouincias, & in iis flumina, montes, opida clariora nouisse. In temporibus etiam, seriem eorum & ordinem tenere, & velut terminis quibusdam finire imperia, bella, euentus. Velim equidem, & tacitus sæpe opto, imò ipse meditor, esse qui breuiter & compendio, & quod caput est, iudicio, ab orbe condito velut Fastos concinnet: nec aliud quàm annos, & præcipua rerum, notet ac libet. Qui hactenus fecêre, aut confundunt nimis, aut diffundunt: & nec notabilia aut laudabilia tamen maximè excerpunt. Sed hoc dum fiat, potes Eusebio vti, & nouellis quibusdam, qui herè & nuper prodierunt. Atque ista cùm parauimus, age ad ipsam iam Historiam: & quam præmittimus? pietas vult *Diuinam*. Facilis ea est, nec diu tenebit. *Judaica* vetus est, è libris sacris. Iosepho, & eius interprete Hegesippo petenda: nostra hæc noua, id est *Christiana*, olim ex Eusebio, Sozomeno, pluribus, nunc ex vno Cæsare Baronio adfatim haurietur: & quid in diligentiâ viri tantâ deest? Imò vt supersit, vereor: iis vtique, qui ex professo Theologos non agunt, & sufficit vniuersè initia, progressum, dissidia, capita & antistites religionis nostræ scire. Non abnuo. compendium bonum exactissimi illius laboris sit, non sit fortassè bono auctoris. Est & *Miscella* religionis historia. vt Mahumetanæ, quæ magnam orbis partem, à multis iam sæculis, obtinet; vt Sinensium, Indorum, & qui alij vanam & simulacris seruam eam habent. Hæc quoque carptim quis neget viro Politico & experienti libanda esse? sed vt dixi, carptim. *Humana* superest: illa præcipua quò te voco. Præter prudentiam & rerum peritiam,

Hæc tibi virtutum stimulos, hæc semina laudum,
Hæc exempla dabit:

alibi vberiùs laudata & laudanda, nunc præëunda. Duplicem eam feci, *Priuatam* & *Publicam*. Ab vtrâ ordiemur? A *Publicâ*

ego

ego censeo: & hæc, ordinis doctrinæque caussâ, quadruplex iterùm esto. Valdè, inquies, diuidis. Fateor. nec animi vel argutiarum caussâ: sed quia vsu didici, nihil ad methodum, id est viam rationemque docendi vel discendi, aptius & efficacius esse. Itaque Socratem sequor, Diuisioni amicum: & cum illo, *diuinum virum habeo, qui commodè & oportunè vtetur.* Sed ad rem, quadruplex hæc Historia: *Orientalis, Græca, Romana, Barbara.* Prima, quæ primi aut prisci orbis res habet: cùm nostra hæc omnia inculta, aut infrequentia, & certè obscura & ignota. Itaque in Iudæis, Ægyptiis, Æthiopibus, Syris, Persis, reliquâ Asiâ, res ferè & nobiliores euentus tunc sistunt: aut siquid admixtum, leue est, nec scriptione aut lectione diuellendum. Hanc primò nosci suadeam: & peti à *Iustino* breuiter: vberiùs deinde ab *Herodoto, Diodoro Siculo*, & siqui Græcorum eam suis miscent. Quædam enim *Polybius, Plutarchus, Zonaras*, alij suggerent, huc apponenda. Sed Diodorum ego laudo & approbo: vtinam plenum &, vt scripsit, absolutum. Altera est, *Græca.* in quâ Spartanorum, Atheniensium, Thebanorum, & præcipuè Macedonum res sunt: quos huc traho, & includo. Præter iam dictos, dabunt *Thucydides, Plutarchus, Arrianus*, & *Q. Curtius* è Latinis. Per partes colligenda est. nam qui totam & ordine scripserit, totus ad nos non venit. Tertia *Romana* est: in quâ vbertim rerum & euentuum, eorumque insignium: & quæ plures scriptores illustrarunt. O magnum, ô pulchrum imperium! & addo, diuturnum. ideoq. non mirum si viris factisque breuia illa & fugacia Græcorum superauit. *Græci præceptis valent* (ait quispiam) *Romani exemplis.* Et hercules ita est. non fuit gens, puto non erit, quæ plura vel in militiâ vel in pace, laudis & virtutis suppeditabit. Itaque ad hanc, mi adolescens, ad hanc segetem veni, manipulos frugum collige, & in vsum tuum reconde. Sed vt ordine fiat, ea ipsa diuidatur trifariam: in *Veterem, Mediam, Nouam.* Prima mihi est, à Regibus & vrbe conditâ, ad Augustum: *Media*, cùm immutato statu ad Principes ventum: *Noua*, cùm iterùm mutato, sedes ipsa Principatus Byzantium est translata. In *Veteri* scriptores Græci Latinique sunt, sed præcipui isti: *Dionysius Halicarnassæus, T. Liuius, Polybius, Plutarchus, Appianus*: quibus compendia adiungere liceat, *Velleij, Flori, Eutropij, Orosij.* Velleianum laudabile fuit; sed potior

potior pars periit. iudicio & ordine tamen ſcriptum, & quod exemplar pleniori Chronologiæ ſit ad imitandum. Faciant huic parti *Faſti Romani à Carolo Sigonio* editi, & producti ad Auguſtum. At in *Mediá*, noſter *Tacitus*, *Suetonius*, *Ammianus*, *Spartianus*, & adiuncti Cæſarei Scriptores: è Græcis autem, *Dio Caſsius*, *Io. Zonaras*, *Herodianus*, legendi. tum & Compendium *P. Victoris*, itemque *Eutropij*. Adde ad ſeriem temporum, imò & rerum lucem, *Onufrij Panuinij Faſtos*, ab Auguſto ad Iuſtinianum diligenter & induſtriè conſignatos. *Noua* ſupereſt. & in eâ ferè Græci iſti, *Zonaras*, *Zoſimus*, *Procopius*, *Agathias*, *Nicetas Choniates*, *Nicephorus Gregoras*, *Michaël Glycas*, *Georgius Cedrenus*: etſi hîc vltimus quidem, anilium ſæpè fabellarum ſcriptor, & veri incurioſus vel ignarus. Iudicio legatur tamen, dabit quod iuuet. De *Romaná* habes: quarta erat *Barbarica*: quid niſi lacinia & ſpolium ab illâ veſte? Nam hanc appello & intellego, cùm ſciſſo tractóque imperio, maior pars ad Gallos, Germanos, Turcas iuit, & alternatim hucuſque manſit. Nec enim Gothos, Hunnos, Vandalos, Scythas aut illam fæcem huc includo: quæ maneat in *Mediá* aut *Nouá* Romanâ, & iis inſerta nempe legetur. Faciunt huc propriè tamen *Iornandes*, *Procopius*, *Agathias*, & ſiqui tales. Sed meam hanc Barbaricam varij ſcripſere, atque ipſi ferè barbari, & addam barbarè. exſtantque *Germanici*, *Gallici*, *Britannici* ſcriptores, in vnum corpus nuper decorè & vtiliter conducti ac vulgati. Sunt & *Annales à P. Pythæo* editi: & cottidie huiuſce argumenti prodeunt, iudicio eligendi. Scripſit & *Carolus Sigonius* de Regno Italiæ, quod huc facit: & *Io. Leönclauius* Turcica, vterque mihi bonus & laudatus. Quid omitto? *Laönicus Chalcondylas* ſe ſuggerit, in Turcicis Græcis que legendus, item *Guilielmus Tyrius*, & alij in tranſmarinis ſacriſque bellis. Hem, inquies, quanta materia, & quæ ſilua? quis ingredietur ſine errore, & egredietur? qui Ordine inſiſtet, qui induſtriam & Curam adferet; iam dicenda. Ordine, inquam, inprimis opus. & ne confuſa & vaga lectio ſit, aut deſultoria & interrupta. Hoc pleriſq. euenit. & velut ex equo in equum ſe traiiciunt, ab hoc ſcriptore in alium, ab iſto argumento in illud: quo fructu? momentaneæ voluptatis, & vt tempus ſuum, imò & ſe, fallant. Apage tales iſtos, & ad *Amadeum* ſuum, aut ſi altiùs aſſurgere velint, *Heliodo-*

rum eant. Tu Ordine leges. quem ex ipsis à me dictis etsi potes instituere: tamen in exemplo dabo. Ecce Romanam *Veterem* legere decreui. ordiar ab vniuersali aliquâ notitiâ, & Compendium *Flori*, aut *Eutropij* præmittam. Tum à capite, & ab ipso *Liuio*: cui *Dionysium* adiungam, & *Polybium, Plutarchum*, aut *Appianum*: sed quemque in consimili argumento. Cùm peregero, ad *Mediam Nouamque* veniam, & constantiâ eâdem peragrabo. Et de *Ordine* facile est, atque animi tantùm decreto opus: *Cura* plus habet operæ, & in eâ omnis est legentium fructus. Duo in hâc specto, siue exigo: *Attentionem*, & *Electionem*. Cùm legis, non suspensum aut attonitum te habeat tantùm nouitas aut magnitudo euentuum: insiste, inquire, cui rei hoc facere possit, & ecquem vsum sui præbere. Mora hîc aliqua inter legendum & tarditas, fateor: sed nimirum, dicto veteri, *Nulla res potest esse eadem, festinata simul & examinata: nec esse quidquam omnium, quod habeat laudem diligentię, simul & gratiam celeritatis.* Tarda igitur, & quære. cùm repperisti, tum sit *Electio*: id est, vt stilum capias & excerpas, & velut annonam in horrea quædam reponas. Ea distincta etiam sint, & iamantè libri parati, meo iudicio, quattuor; in quos, quidquid eligis, conferas & tutò deponas. Nam memoriæ suæ qui credit tantùm: quid agit? non dicam nihil, sed in breue, proficit: nec vlla ea tam vasta, capax, tenax est, quæ varia ista cum fide asseruet & reddat. Trade libris. in quo labor aliquis, & iterùm in legendo remora: sed, mihi crede, vtilis, si quidquam in omni ratione studiorum. Libri isti quattuor, totidem *titulos* habeant rerum, quas præcipuè in Historiis notes: *Memorabilium, Ritualium, Ciuilium, Moralium.* Quid *Memorabilia*? res designo magnas, & cum admiratione aut motu legendas, siue audiendas. vt est notabilis *Potentia* alicuius regis aut populi, *Opera*, vel *Opes, Prodigia*, & noui aut insoliti *Euentus.* vno verbo quidquid non obuium, & magnitudine vel raritate se commendat. *Ritualia* autem, quæ pertinent ad instituta ritusq; veteres, siue quos in publico, siue in priuato vsurpabant. Alios enim istos Orientales, Græci, Romanique habuerunt: & ab eâ notitiâ, seria omnis intelligentia dependet veterum scriptorum. At *Ciuilia* appello, quæ ad vitam & regimen commune faciunt, & hanc hominum iure & legibus deuinctam societatem. *Moralia*

denique

denique, ea quæ priuatim ad nos & vitam formandam, virtutibus amicam, vitiis alienam. Ecce, quattuor hi ſunt *Tituli*: quid ſupereſt? referre in eos, quidquid ad ſingulos illos facit, ſiue *Sententiarum*, ſiue *Exemplorum*: idque cum hac *Attentionis* curâ, & *Iudicij* item normâ. Dic clariùs, inquies. Nempe quiſque liber alios & minores ſuos titulos habeat: quia Natura & Memoria ordine & partitione iſtâ gaudẽt. Vt, ille *Memorabilium*, in ea quæ attigi: nec nimis ſanè argumentum hoc patet. Latiſſimè *Ritualium*: ac diuidamus in *Sacra* & *Profana*. Sacra omnia publica: continentque *Deos*, & eorum *Nomina*, item *Cognomina*: tum *Inſignia*, *Munia*, *Cultum*, & *Templa*. Amplius, *Sacerdotes*, alioſq. miniſtros: tum *Sacrificia* ipſa, *Hoſtias*, *Cerimonias* & ritus: deniq; *Verba ſollennia* & formulas precationum, & quidquid illos aut iſta ſpectat. Nimis partiri, tenue eſt, & hîc inutile: ſpernes. Iam *Profana* ſequuntur: atque ea duplicia, *Publica*, & *Priuata*. Illa, quæ communiter omnes aut plures tangunt, & publicis legibus aut inſtitutis continẽtur. vt *Magiſtratus*, & ſingulorum *Munia*, aut *Ornamenta*: vt *Senatus*, *Militia*, *Prouinciæ*: *Præfecturæ*, *Officia*, & quidquid iſtis adhæret. tum *Leges*, *Iudicia*, & eorum ratio, *Supplicia*, *Tormenta*, *Pœnæ*: lætiora denique, *Ludi* & *Spectacula*, *Triumphi* & *Feſti* dies. Ad *Priuata* venio, & iis ſubiungo, *Nuptias*, *Funera*, *Balnea*, *Conuiuia*, *Veſtes*, *Nummos*, & quæ longum ſit complecti. Minuta enim etiam intercurrunt: ſed in ſermone oſtendenda potiùs, quàm ſcripto adumbranda. Imò adeò minuta, vt nec Titulos ſuos grandiores quædam habeant: ſed verbis ſignentur, & ordine iſto litterarum. Ac ſi me audis, in pleriſque eo vtêris: quia non ad famam aut pompam iſta diſponũtur, ſed tui vſum. Sequuntur & excipiunt *Ciuilia*: vtiliſſima pars iis, quos genus aut deſtinatio ad rempublicam vocant. Is liber tres partes habeat, antiquâ & veriſſimâ diuiſione: ſtatus *Regum*, *Optimatum*, *Populi*. In quaque parte notes, & eò referas, quæ *Firmandæ* ſint, aut *Vertendæ*: & hæc ipſa ſubtiliùs diuidas, vt à me in *Politicis* factum. Vtar hoc exemplo cum fiduciâ: & conueniant vel qui noua adferunt, aut vetera referunt, non dabunt in ordine & methodo, quod fortaſſe antepõnas. Sed vnum etiam addi poteſt, & debet. vel vt *Sententiæ* plures vni rei congerantur; vel vt *Exempla*. Hanc poſtremam partem non neglexi equidem, & habeo

ſepoſitam imò paratam in ſcriniis, & auidam exire. Sed tu aut alius, non ideò remitte: & quiſque ſibi, vel firmius, vel iucundius certè, tale aliquid ſtruit. Poſtrema ſunt *Moralia.* quorum duæ partes, *Virtutum* & *Vitiorum.* Velim & hæc diſponi ordine litterarum: ſed ita, vt *Virtute* præëunte, cuique bina ſua *Vitia* ſint ſubiuncta. Traho códem etiam non Vitia propriè, ſed *Affectus*: & *Cupidinum* ſtirpes, *Spem*, *Metum*, *Gaudium*, *Dolorem* adnecto: tum etiam de *Beatá Vitâ*, & quidquid in Ethicis ſedem ſuam habet. Sed ſatis hæc communia in ſcripto præiui: in ſermone alia. illud in fine te ſedulò moneo, vt ne mole hac, quæ videtur, abſterreare. Quid enim? tam varia, tam multa? inquies. Nihil eſt: imò incredibile, quàm citò hæc ſuſcipiantur, & fiant, ſi tenor & conſtantia ſit, & quiſque dies opus ſuum probet. Triennij res, non diu te differo: mihi ſi olim talis monitor, vel citiùs abſoluiſſem. Cogita te in ipſo flore æui, & corpus labori, animum intentioni ferendæ eſſe: quid ceſſamus,

Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra?

Non fac, mi adoleſcens: cui ego factum conſultumq́ue tuâ cauſsâ volo, tum & Cl^mi V. Legati Regij: qui etſi connubio tantùm tibi parens, tamen vel naturalem affectu & curâ præſtat. Tu agnoſce, illum cole, me & bona ama. Louanij, III. Non. Decemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Theſaurario Belgicæ.*

DIVINA planè virgulâ (quomodo enim aliter interpreter?) factum videtur, vt ipſâ horâ ac pænè momento, quo tuas accepi, hic ad me veniret, quem vides. Eſt mihi cognatione aliquâ iunctus, orbus vtroque parente, in ſtirpe honeſtâ exiguis & vix dicendis opibus: tamen auxilio amicorum ad Magiſterij gradum peruênit. A quibus ipſis litteræ mihi commendaticiæ pro ſubſidio, vt Theologiæ ſtudia, ad quæ adſpirat, ordiri & finire feliciter poſſit. Equidē cùm humaniſſimam, & cui obligor, oblationē tuam viderem, & vnà iſtum: putaui, vt dixi, diuinitus fuiſſe hunc concurſum: & eundem ſtatui, eo fine, ſedulò commendare. Non vt cognatum tamen, nec hos aſpectus in iſtâ re ha-

re habeo: sed vt boni ingenij & industriæ, vt notæ modestiæ iuuenem, & qui toto animo ad Pietatem & sacra studia, imò & sacram vitam, id est Sacerdotium, contendit. Iuua eum in laudabili hoc cursu: nos quoque secundas faciemus, & in libris aliisque necessariis iuuabimus, pro parte. Ego spondere audeo vtilem Ecclesiæ futurum, & beneficij tui non ipsum solùm, sed & nos memores: qui adsiduè nouis à te, nec inuiti, obligamur. Non enim hîc, vt in pecuniâ, redditione aut re opus, vt soluaris: sed agnitione & grato animo. quæ in nobis largiter esse & fore assero, quamdiu Deus ille dabit hîc esse. Ille te Ampl^me & Nobil^me Domine, longæuum reip. nostræ & Principibus præstet. Louanij, prid. Nonas Decemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIII. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo* S. D.

EGO verò honestissimum munus, à Senatu Mediolanensi in te collatum, & iudicio meo approbaui, & gratulatione etiam prosecutus sum: quam scripto consignatam per Velserum nostrum misi. An aliter possem? placet, placet hæc tui productio: sustine personam, quam sumpsisti, & mereare non vnam palmam. Sola gloria multis

——— quemuis perferre laborem
Suadet, & inducit noctes vigilare serenas:

tę & hæc, & merces quæ etiam functioni tuæ est adiuncta. Orationem, de quâ scribis, auspicalem tuæ operæ, libens videbo: libentiùs *Promulsidem Epistolarum.* quídni? mihi inscriptam. Ambigis an amplectar? vtrâque manu: veniat & ad libentem, & addam etiam merentem. Non negabis mi Puteane, si non seuimus hanc arborem, tamen rigauimus, putauimus: & in parte fecimus, qualem alij mirantur, & ipsa esse gaudet. An iniurium, si fructus aliquos ex eâ mihi asseram? imò veniant & vescar istos primotinos, & hæc libamenta audacter nobis pone. Nos quoque iam edimus EPISTOLARVM CENTVRIAM III. ad solos Italos aut Hispanos (caussa discernendi sic fuit) siue qui in iis oris. In iis & tuum nomen interlucet, & Sacci nostri, & plurium ibi amicorum. Septalium esse in te, qui est, gaudeo, & beneficia hęc

mihi etiam inſcribo. Quid ſi ad eumipſum hoc ſcribam? puto, niſi abſtrahor : tu vale, ille ſalueat. Louanij, xv. Kal. Ianuar. anni ∞. IↃCI.

Hub. Audeiantius meus Carmen parabat Promulſidi tuæ præponendum. Eſt is qui nuper ad te ſcripſit. ama amore dignum.

EPISTOLA LXIIII. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO *Decano.*

EN CENTVRIAM noſtram, de quâ antè ſcripſi. Dic ſeriò quid videtur? damus & ſubſerimus alias? an ſatis eſt vnius huius erroris? Iudicium à te peto, quod pauci mihi donent (ô miſeriam!) inter meos Belgas. Nam doctrinæ aut litterarum ſtudia quò eant, vides. in terras certè alias: aut fortaſſis eò denique, quò olim Aſtræa. Nimbus à Galliâ diſſipatus videtur, iterumque ibi * *νήνεμος αἰθὴρ* : ſi tamen regiâ & bonâ fide hæ res geruntur. Nam ſunt qui verentur ne fallax ſerenitas, & in nos incumbat ac detonet nubes illa belli. Abominor, & Deum patriæ tutorem precor, & tibi Vir Reu^de^ & Clariſſ^me^. Louanij, x. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

* *ſerenus aër.*

EPISTOLA LXV. *Mechliniam.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO *I^to^ & Conſiliario in Senatu Geldriæ* S. D.

EN ad te quoque CENTVRIAM iſtam. quidni autem? qui & me amas, & mea æſtimas; atque adeò iſtis quoque leuioribus pretium aliquod donas. Vtinam tecum alij! ſed vereor vt tuum punctum amor mihi donet; alij refragentur, quibus iudicium in iudicio hoc adhibetur. Sed vtcumque, vel error tuus gratus eſt ab eâ cauſſâ : & Numen precor, etiamſi ille deſinit, iſta perſeueret ſemper. Vale Vir Cl^me^. Louanij, x. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXVI. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO *Decano.*

TV verò non ambigens & cunctanter, sed liberè & apertâ fronte petere debebas istud, quod tribui à me vides ambitioni etiam vulgarium ingeniorum: quid non Pantino meo, vndique sic merenti? Feci igitur, & hîc habes: vtinam pro tui pretio, pro meo affectu! Meletæas chartas æquarem, si hoc esset: nunc vires conantem deserunt, nec ad alta assurgimus vel studiis fatigati, vel languoribus fracti. Agnosce, & animum certè amicum ama. Louanij, v. Idus Mart. ∞. IↃCI.

I. LIPSI

SVPER SS. PATRVM SYNTAGMATE

nouiter à PETRO PANTINO V. R. & Cl[mo] vulgato, & eruditè verso,

Phaleuci.

QVIS *nouus liber hic? liber sacratus,*
Sacra nomina, res habet sacratas.
Quis auctor? varij, vetusto ab æuo:
Cùm mos & pietas vetus vigebant.
Quis produxit? & ipse moris, atque
Virtutis veteris: vetustiorum
Gnarus artium, & vtriusque linguæ,
PANTINVS *meus. ille, comparatæ*
Cui niues videantur esse nigræ:
Quem suum veteres velint Athenæ,
Quem suum vetus ipsa Roma dici:
Quem meum cupio, & meum esse iacto:
Cui, dum corpore mens mea illigatur,
Fido & firmo adamante colligabor.
Quod SANCVS *pater audiat,* FIDES*que.*

EPI-

EPISTOLA LXVII. *Bruxellam.*

REMACLO ROBERTI S. D.

DE Transsyluaniâ mitiora nos hîc audiebamus,& conatum magis turbandi pellendiq́ue,quàm effectū fuisse.Opto ita sit.quia hercules eâ prouinciâ, post Canisiam, nunc amissâ:quid spei super de Hungariâ maneat? Quæ & nunc tenuis, nisi alia consilia & fœdera Principes ineant ac iungant. qui ferè (veteri Europæ morbo) suis dissidiis & bellis atteruntur, publici discriminis securi aut neglegentes. In Belgicâ nostrâ re, ego plagam aut plagas hac æstate metuo : nec video equidem valdè comparatos ad arcendūm. De Buscoducis (quanti momenti opido?) occultus rumor est ciues languidiores fieri, & vt verbo dicam, nauseare. Si vīs adhibetur, vereor vt, quod ferre possunt, ferant. Sed vobis hæc notiora.Quod nuper scribebas de liberis apud te, quosdam vidi,quosdam nunc non lubet nec vacat. NN.ego habeo, & obiter legi : neque nimis me cepit. Legatus Regius recenter de te amicè & benignè scripsit, sensitq́ue. Ita enim de candore eius mihi polliceor, & dicta in rem collaturum, vbi occasio erit. Tu in eâ officium & salutem à me defer, & hanc ipse voto meo habe. Louanij, III. Idus Mart. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXVIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo.*

DVO voueo. & lætum tibi hoc sollenne, & plura, quæ valens lętusq́ue addas : tum & in me eiusmodi culpas, quæ tali pœnitentiâ luantur. Tu me silentio offenderis ? non potes in tuis occupationibus quas noui, & quę rempublicam nostram summam tangunt : nec, absque iis, caussa erat aut materies literis respondendi, quæ nihil nisi affectus mei auram ad te mittebant. At tu benignè quasi offensam agnoscis, & optimo vino (gustaui enim heri)luis : quid nisi gaudente me in hoc affectu, & pro eo gratias agente, & perseuerantiam optante ? imò & sperante. quia à me, pro viribus quidem, semper alimentum ei erit in officiis & cultu, quem tibi debemus. De tuo Balduino, non possum nisi bona dicere, & meliora prædicere : ita & mores

eius & ingenium omnia ea præstant, aut spondent. Modestia & probitas adsunt, quæ à stirpe & gente traxit: adest industria, & acrimonia ingenij, quæ à Deo dona habet. Iudicium adhuc formandum in multis, vt hæc eius ætas est: sed & supra ætatem in multis rectum & maturum habet. Confidentia, & securitas, & illa dispositio sermonum paullatim accedent: & nos elaborabimus polire, & reddere te dignum. In studiis, iam diu est cùm me auctore ius ciuile etiam adiunxit; titulum Baccalaurei meruit; & disputationes publicas ac priuatas (in quibus plurimum momenti est) adit. Itaque sperarem, & ausim promittere eum aptum futurum, qui proximâ hieme Licentiæ titulo insigniatur. Præmaturum est, inquies. Ita, si ætatem vides: non est, si progressum, & communem nunc etiam morem. Mouet me & caussa, quòd velim tempestiuè eum ad res admoueri, & tuæ auctoritatis velut manu educi & attolli. Nam spes certè omnis dignitatis eius in te est (post Deum quidem:) & te tamen mortalem esse, cogitare cogimur, etsi multos annos vouemus etiàm & destinamus. Sed hoc totum iudicij tui & prudentiæ facimus: & tempus superest deliberandi. Ampl^me & Nobil^me Domine, vale. Louanij, VIII. Kal. Maias. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXIX. *Lutetiam.*

ISAACO CASAVBONO S. D.

BARONIVS meus nondum venit, tuas tamen, quasi metatores præmisit hospitio indicendo, sanè gratas. Placuisse ipsum vobis, gaudeo: vtinam diutiùs in illo sole velut colorem potuisset ducere! sed negauit ille, cui ipsum nihil negare ratio iubet. De te quod addis, exuere paullatim scribendi edendique animum: malè narras, nolim. Tu in illo ætatis ingeniique flore? & addam etiam, famâ ac fauore sic adspirante? Nam habes ea certè à doctis: ab omnibus si exspectas, tum licet alias res agas, & has paucorum hominum facias missas. Iustiùs mihi ea mens sit, annorum, laborum, morborum veteri: & cui omnis lex & mos det missionem. Tamen perseuero, etsi vereor vt vel inuitum soluat illa * δυσίατος ἀῤῥωστία, graue onus, & quam nullâ medicinâ aut curâ excutimus, vix leuamus. Itaque SENECA meus

* *incurabilis morbus.*

diu iacuit, nescio an attollendus. EPISTOLAS nuper dedi; sed ad Italos & Hispanos tantùm: quia nihil ad vos, & logi aliquot aut inaniæ sunt, puditum est mittere. Sed heus, loci sunt in Senecâ, in quibus hæremus aut pendemus, & possis mihi subsistere. vt in illo Consolationis Heluianæ cap. x. *Ingens Capitolij vectigal*, de Apicij luxu. Quid hoc ad eum? an comparatio est? an & mutatio placeat? Consolationis Polybianæ, cap. xxxv. *In quas per templa aditur*: De Palatio accipimus, vbi templa, scio, sed an sic in aditu? & per ipsa intratum? De Irâ III. cap. XXII. *Huius nepos fuit Alexander, qui lanceam.* Mirum, si Antigoni illius nepos, qui ipsi inter successores fuit: & nec in nomine quidē error, quia nemo talis inter Macedonas reges proauos. Atqui mox etiam addit: *Non habuit hoc auitum ille vitium.* Plura talia alibi in isto aut noto, aut corrigo: sed hoc noto tantùm. In *Militiá* etiam nostrâ, quid tibi videtur de *tripedali parmæ diametro*: de *Pili, palmari*? aliud à me sentis aut habes? doce volentem & imputaturum, & salue. Illud autem de frigore tuo in scribendo, iterùm seriò ingero: *Ὁ νοῦς ὁ δ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει. Incalesce. Louanij, IX. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

* *Hæc ipsa mens, mihi crede, mentem non habet.*

EPISTOLA LXX. *Antuerpiam.*

IO. BAPTISTAE BARONIO S. D.

GAVDEO te rediisse, etsi præter opinionem meam factum. Caussas parenti tuo fuisse non dubito, & vel illa caussa sufficit, quòd voluit parens. Quî Gallia placuerit, quî ibi homines, atque alia, seruabimus in sermonem, auidè tecum miscendum, atque etiam amplexum. Veni, veni. sed quando? de die scire velim. nam ego peregrinatiunculam paro in Neruios, & amici iamdiu eò inuitant. Nolim te me absentem requirere, & doleam si fiat. Tamen, vt tuæ litteræ erant, intra paucos dies, atque adeò hâc septimanâ, te exspectamus. Domum è quâ egressus es nosti: caue aliam ingredi, quamdiu ego viuo. Vides non rogare me hoc, sed iubere. Neque enim omni vindictâ te manumisi, & attineo vinculo aliquo obsequij, quod bono iure non laxes. Vale, & auum, parentem, fratres saluta. Louanij, VIII. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXXI. *Dolam.*

Io. BEZANCENOTTO S. D.

AN & I^{cti} titulum addam? certè donatum eo iam cum fratre esse, ex litteris colligo, quas ad me dedisti. Amo & scriptionem tuam, mi Bezancenotte, & iamdiu ipsum te: idque ob ingenij melioris dotes, quas Deus dedit. Excolere eas cœpisti, & proferre: sed cum ætate magis & magis: & nunc denique è scholis & vmbrâ ad fori & rerum lucem actionemque venitis. in quâ versari vos cum laude, id est cum fide & probitate, velim atque optem. Doctrinam certè adferetis (nam & fratrem tuum includo:) sed per Deum immortalem, Themidi vestræ Mineruam etiam miscete, & Sapientiæ illa decreta adsumite, sine quibus in hâc rerum caligine non est, mihi credite, pergere viam rectam. Vt in familiâ opus est herâ ac dominâ, quæ coërceat: sic in hac interiore œconomiâ, Sapientiæ illo imperio, quod affectus regat ac dirigat exsultantes. Facite, ita Deus vobis faueat, & honore simul ac virtute mactet. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXII. *Bruxellam.*

NICOLAO DE VVEERDT *I^{cto} & Cognato.*

BENE est, benè est, pecuniam adnumeratam esse: nequid vltrà tergiuersetur vel mutet noster ille Proteus. liceat sic appellare meum Fabrum, virum bonum quidem, sed parùm in verbis aut pactis (sensi aliquoties) stabilem, & qui aliquid trahat à leuitate sui ignis. Nunc tenetur, & vel anguis fiat, non elabetur. Hoc igitur lætum; illud mordet, quòd de aduentu tuo distulisti. An mecum igitur in reditu vis, & iamnunc spondes? At ecce quia meliorem Bacchum, & è femore Iouis natum, gustare apud me noluisti; ego velut in pœnam, tristiorem istum & Semele natum (Becani argutiolas agnoscis) bibendum ad te mitto. Rogo, extra iocum, munusculum volés accipias, quod à volente scis mitti: & spero in suo genere non inter vilissima futurum. Gustus tui, tuam etiam addo, res erit: & si sedebit, ecce fontem è quo quotannis petas. Flores mei cladem, vt scripsi, magnam passi erant: reparauit in parte & supplementa accisis copiis misit Gaspar Taius, Goïckensis toparcha, sanequàm opportunè &

benignè. Gaude hoc mecum: nam & tibi in meo horto seritur & metitur, atque illo crescente crescet etiam tuus. Vale. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIII. *Brugas.*

CORN. ANCHEMANTO *suo* S.D.

VALERE te, & apud tuos etiam esse, mihi quidem placet. At non mihi, inquies, in hoc otio & desidiâ. Credo. sed patriæ & tuis aliquod etiam tempus dandum est, à quibus diutulè abfuisti. Prouidè item & lentè agendum de Peregrinatione. quam ego in Galliam nunc non dissuadeam, qui res quietæ & firmæ videntur, per Allobrogicam hanc pactionem. Anteà hercules hærebam, & ne nos traheremur in partes, id est in vetera mala & bellum. Itaque si amicis tuis idem videtur, & sedet te aliquò ablegare: age, cum bono Deo, fiat in Galliam, doctrinæ & elegantiæ iam olim sedem. De Italiâ, post illam deliberabimus. Tu tantùm cogita iamnunc & imbibe, vt immunem te serues à noxis & vitiis, quæ in eâ regione, per bella ciuica maximè, pullularunt. Luxus, libido, ἀσέβεια, regnum in multis locis habent: coërce te & abstine, & Honesti illum splendorem & Numen ante oculos pone, quæ fumos aut nebulas istas dissipabunt. Didicisse te ostende, non vt scias quid deceat, sed vsurpes.

Et grauibus curis, animum sortita virilem,
Ignea longæuo frænetur corde iuuentus.

Quibus curis? scientiæ & prudentiæ, quæ scopum peregrinationi tuç habes. Addo Virtutem: quæ suprema cura, & finium, vt ita dicam, finis: quam sic stringe, vt ab hâc vitâ citiùs, quàm ab eâ auellaris. Ita abi, & redi, semper meus, si illius. Louanij, VIII. Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIV. *In castra.*

IOANNI SEVRIO, *Legato Hispaniensi à Secretis.*

BENIVOLENTIAM, quam sermo tuus nuper spirabat, nunc & litteræ. quid debeo? quid, nisi eamdem beniuolentiam? quam animo huic firmo charactere impressam, audeo dicere, & non nisi mecum delendam. Tu foue, mutuum à me fiet. Conquereris de discessu meo inopinato: sed ita res tulit, & diutiùs domo

domo & ſcholis abſueram, quàm meus aut publicus etiam vſus eſſet. Ea cauſſa mihi ſubductionis. alioqui, Genium teſtor, ſuaue eſſet apud veſtri ſimiles agere; vt frontem atque animum exporrigerem, vel ſtudiorum ſeueritate, vel temporum hâc mœſtitiâ contractum. Non licet, & in animi etiam libertate ſeruitus aliqua externa adiuncta, quam nullæ vindiciæ hîc quidem reſoluant. Publica per te didici, in ſpe magis quàm in re læta. Sed tamen aut ego nihil in Principum rebus video, aut aliud aliquid agitur & arcanè apparatur, quàm vulgares iſti oculi aut mentes vident. Eâ cogitatione ſæpè me firmo. & niſi ſit; fateor liberè, vt nunc res eunt aut potiùs fluunt, nihil me pro votis bonorum, aut dignitate imperantium exſpectare. O dij deæque (liceat ſic indignantem loqui) in tantis opibus, & vbi omnia ad magnitudinem ſic parata & ad manum ſunt, tamdiu nos: ſed deſino. Numen videbit: quod gaudet inuertere iſta humana, ſæpè præter humanam ſpem aut mentem. Noſtrum eſt, quæ non in nobis, ferre, & alto animo excipere omnem caſum. De pace, ſiquid cum Turcis conueniet, mirabor, & gaudebo. Neque negem; hoc ſtatu Chriſtianæ rei, quamcumque illam optabilem & vtilem fore. Mihi tua amicitia: quam delatam amplector, & tenebo: & tu me in ſinu illo mentis. Louanij, III. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV.

THEODORO CANTERO S. D.

LAETIS oculis atque animo litteras tuas vidi, legi: & pænè dicam,

——Amyclæis velut exſultauit arenis
Paſtor, ad Idæas Helenâ veniente carinas.

Vetus inter nos amor, & ab honeſtiſſimâ ſtudiorum ſocietate eſt; quem temporum hæc iniquitas interpellare, non abrumpere potuit: & in me quidem viuit vixitque cum affectu & fide, qualem tu litteris his præfers, & volenti credentique teſtaris. Ita ſit vtrimque, & maneat: nec externa iſta diſſidia animos tangant aut polluant, ab eâ labe iure ſuo exſortes. Finem illorum ſi exſpectamus, quando erit? cùm nos non erimus fortaſſe. adeò pertinax Fortuna Belgis incumbit,

—— quæ procudit enses

Et socias inimicat vrbes.

Heu, quot iam illa

*—— ἰφθίμους κεφαλὰς ἄϊδι προΐαψεν;

*hominũ validos Orco proiecit? *proycies.

& adhuc * προϊάψει, vt rerum hæc facies minatur. Tu sapiens intereà & felix, qui quantum potes reductus à fluctibus terram legis, & tibi studiisque asseris, vnico in his turbis solatio & leuamento. In me quidem sic experior,

—— quem mea tellus

Lare secreto tutoque tegit:

libris & scriptis inuolutum. Ergo eumdem animum iure tibi gratulor; & siquid adiutum aut alleuatum hîc ire possim, habes volentem & audientem. Significas de *Eleusiniis sacris* syntagma te parare: sed in quæ etiam illa *Cybeles & Isidis* includas. Probo, & pergere adhortor: quia pars ea sacrorum multas ἀρχαιολογίας habet, & ad lucem etiam scriptorum nostrorum, qui primitùs profana illa & superstitiosa abiecerunt. Equidem non deero, vbi distinctè rogabis, suppetiari: atque adeò etiam nunc vltrò aliquid de Cybeleiis sacris adiungo. In Suetonij Othone est, *Expeditionem impigrè incohasse, die quo cultores matris Deûm lamentari & plangere incipiunt:* atque id inter tristia omina recenset. Interpretes referunt ad diem VI. Kal. Aprilium: quia in Ammiano ita legerunt, lib. XXVI. *Ad diem* VI. *Kal.* (Apriles) *quo Romæ matri Deûm pompę celebrantur annales, & carpentum, quo vehitur simulacrum, Almonis vndis ablui perhibetur.* Errant. imò ad IX. Kal. Apriles referendum est, qui dies *Sanguinis* dicebatur. Is enim tristis, & planctus tunc suos Galli ordiebantur, atque adeò corporum sectiones. Trebellius Pollio in Claudio: *Cùm esset nunciatum* IX. *Kal. Apriles, ipso in sacrario Matris, Sanguinis die, Claudium Imp. factum; neque cogi Senatus, sacrorum caussâ, posset.* Vides diem sollenni veneratione, & illo nomine fuisse: quod Tertullianus in Carmine ad Senatorem adfirmat. de Gallis:

Cap. VIII.

Mente fremunt, lacerant corpus, funduntque cruorem.

Quale sacrum est, vero quod fertur nomine SANGVIS?

Caussam etiam ibi nominis habes, quia tunc sanguinem incipiunt fundere, ac perseuerant vsque ad diem illum (Ammiano notatum) VI. Kalendarum, quo *Lauatio* instituitur, & luctus suos

ſuos ponunt. Statius:

Eſt locus ante vrbem, quà primùm naſcitur ingens v. Silu.
Appia, quáq; Italo GEMITVS *Almone Cybelle*
Ponit, & Idæos iam non reminiſcitur amnes.

Itaque dies ille tantum abeſt vt funeſti ominis, læti potiùs fuit: & vulgò *Hilaria* dicebatur. Leges in Lampridij Alexandro, *Hilaria matris deûm.* De Lauatione porrò, cùm alij, tum Prudétius περὶ στεφάν. hymno x. & Auguſtinus II. de Ciuit. cap. IIII. Herodian. l. I. Vides propenſionem meam in te & tua ſtudia, magis declarandam ſi ſermonis alterni copia eſſet. Pollioni noſtro dignitatem gratulor, Deũ precatus vt bono publico exercendam. Liberi tui quid & quî agunt? iam & alter vxorem habet? In honeſto quidem otio, tuo exemplo, eſſe arbitror: faciant, te venerentur, nos ament. Louanij, prid. Idus Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVI. *Brugas.*

IANO LERNVTIO S. D.

QVID ait meus Audeiantius? iraſceris, & tuum

Feruens difficili bile tumet iecur?

Ego rideo, & adeò ſatisfactionem non offero, vt à te eam poſcam. O mens pura, & innocentiæ ſibi conſcia! At aliquid in Carminibus tuis me fugit, nec liberè monui aut notaui. Prius poteſt, alterum abnuo: & quæ vidi, certè monui & ſcripſi. Fac me aliquid conniuente oculo, aut parùm præſenti mente, legiſſe. Id quoque poteſt, & vt diſtractiones meas omittam, quis, quem non in ſuis & alienis aliquid fugit & elabitur? Si quis eſt,

——— *immolet æquis Hic porcum laribus:*

ego fateor me inter Homericos ſæpè eſſe, & oculis non ſemper acutis, imò non apertis. Sed hoc mittamus. ego tibi, mi Lernuti, & fui ſeriò & ero amicus,

Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion.

Sed de Audeiantio meo iterùm. adoleſcens adprobi ingenij eſt, & in Prudentium aliquid vellet, à te iniectum. Giſelini noſtri illius quædam habes: per eum poſſent edi, & honore non ſolùm ſaluo illius amici, ſed aucto. Cogita, & ſcribe, aut ſi probas, mitte. Oſtenda vos etiam exercet, ſed ſpe tamen nunc certiore, vt

audimus,

audimus, eius potiundæ. Deus faciat: vtinam ego te aliquando! In Neruiis nuper fui, anno proximo (si vita mihi & vires) Morinos fortasse vestros & te, te videbo, quod

Mens desiderijs ista fidelibus

nimiùm auet. Ita sim saluus, vt sentio & propono: ille modò

Gentis humanæ pater atque custos

te meq. in id tempus seruet. Louanij, prid. Idus Sextil. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXXVII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *supremo Thesaurario.*

EXCVSARE me tibi debeo, etsi immunem à culpâ, sed ne silendo faciam me illi adfinem. Nam fui Antuerpiæ nuper, & Bruxellâ reuerti ac te adfari mos meus ac tui cultus volebant: sed mutaui, & compendio Mechliniensi viâ redij, quia monitus eram Præsidis filiũ cum Rubenio reuocari, & subitò abeundum eis esse. Festinaui, vt Vale caperem & dicerem: in eâ tamen ipsâ re deceptus, & tutum non putarunt exspectare. Eant cum bono Deo: quid autem, si in tam bellâ occasione Balduinus tuus cum ipsis? Fateor de titulo capiendo hîc, decretum nuper à te esse: sed & in Italiâ posset: nec tales certè itineris comites semper ei erit nãcisci. Pro tuâ prudentiâ, Amplissime Domine, statues quod è re videbitur: nam mihi indicare conueniebat, tibi iudicare. quem Deus ille publico & nobis incolumem diutissimè seruet, perpetuo nostro voto. Louanij, XVII. Kal. Octob. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO *Senatori.*

AMICVM amicis me fateor: & sum hercules opido vestro, & illi V. C. de quo in sermone nuper egi. Eò grauiùs fero inter se dissidere, & ad litem venire, meo voto, & tuo auxilio (ita cupio) finiendam. Annue hanc operam mi amice. quid honestiùs tibi, & fortasse vtiliùs vtrique parti potes? Opidum, si non nunc, fortasse posteà detrimentum, & quidem cum fœnore, sentiet: at iste pondus grauissimæ litis excipiet, & in eius humeros, qui consortes sunt, maximè inclinabunt. Adiuuemus, & vocem moni-

monitumq́ue Rudolphi primi Auſtriaci audiamus. cui cùm plures lites cum pluribus eſſent, vna atq. altera grauis cum Abbate Sancti Galli, tunc potente: acceſſit vltrò & inuocatus ad eius conuiuium. mirante illo atque aliis (nam & inimicitiæ, vt ſolet, ex lite ortæ erant) ipſe conſtanter perſedit, & fine conuiuij cum Abbate ſeorſim locutus tranſegit,& pacem cum eo pepigit; ita fidam, vt Abbas poſteà auxilio etiam ei in bellis fuerit, quæ minuta (nam Comes adhuc erat) cum vicinis habebat. Sed vox eius abeuntis excepta à familiaribus eſt, totidem his verbis: *Quicumque tres lites habet, duas, ſi poterit, componat: hoc eſt meum conſilium.* Et hercules meum, ô Rudolphe: ſed hoc amplius, etiam tertiam, vt nullum caput huic Cerbero ſuperſit. Age mi Robiane, non ternæ, ſed ter denæ aliquæ vobis lites ſunt: recidite iſtas maximè grãdes,& quæ in mõſtra aut hydras ſuccreſcunt. Quid magis ſollenne, noſtris moribus & iuridicinâ? Lis litem gignit, iterumq́ue hæc aliam, & catena fit quæ heredes etiam ligat. Bonâ Vweni noſtri veniâ hoc dicam, dubitare me an bono conſilio in vitam & vſum Ius Iuſtinianæum à Lothario Imperatore reuocatum ſit: ſic dico, totum & plenum. Non quin bona in eo, arguta,& à ſæculo veteri: ſed nimis fortaſſe bona,arguta,vetera: & ideò ſeminarium ingeniis, àd calumnias fraudesq́. pangendas. Dic ſodes, quàm multa in eo, quæ vſum hodie non habent? quàm multa implicata, & variantibus ſententiis enodanda? quid ſi pugnantia quædam dicam? ſed vix auſim, & iuncti vmbonibus me inuadant. Et de iure ipſo priſco, parum etiam ſit: ſed Commentarij quàm multi & pænè infiniti acceſſerunt? atqui & ij ſi concordant, vim legis in tribunalibus noſtris poſcunt. Amelij vetus querela an ſcomma fuit, *Iuriſprudentiam multorum camelorum onus eſſe*: quid nunc dicam? elephantos ab Indiâ adde, vix ferent. Atqui Platonis oraculum (recens à lectione ſum) auribus meis inſonat: ὅτι παρ' οἷς νόμοι πολλοὶ, καὶ δίκαι παρὰ τούτοις, καὶ βίοι μοχθηροί: *Quòd vbi leges multæ, ibi & lites multæ, & vita moresq́ue praui.* Audi, & ſcrutare: verè oraculum eſt, & de *multitudine litium*, noſtra Belgica, vicina Gallia, & Italia dicent. Quomodo autem non & *mores praui*? nam primùm concordia tollitur, odia aperta aut occulta in animis gignuntur; adde fraudes,inſidias, & ſtudium vincendi quouis nexu,ac ſupplantandi.

Non enim, vt Celsus verissimè scripsit, *bona consciētia, sed victoria litigantis est præmium.* De multis hoc dico; absit de omnibus, & animus me meus refellat. Sed proborum caussâ indignor equidem, cùm Iasones istos video, qui palàm ad Colchos & aureum vellus eunt. Et quidem non improbi solùm, sed stolidi aut fronte ferreâ, qui & artem hanc protollendæ siue tollendæ Iustitię iactant. Memini olim fuisse inter Byzantinos Oratores, qui interrogatus, *Qualis Byzantiis lex esset? Qualem ego volo*, respondit: ô dignum, qui pateretur quod ego vellem! Sed an non hodie tales, qui leges, vt ceram habent? pro animo aut lucello suo huc illuc ducunt & flectunt? Mentiri optem: sed hoc vnicè, vt Rex sit aut Princeps qui medeatur, & paucas, faciles, concordes leges donet. Sed hæc *Monitis Politicis* seruentur, epistolæ modulo grandiora. Illud de re, quam institui, te rogo: pergas nauare operam, & vt pax coëat inter volentes. Noster certè cupit, & quoscumque interpretes eius aut pararios non recusat. Vtinam tam in procliui Batauа nostra pax sit! quæ ante annos aliquot prompta, magis magisque subducitur: & adeò non rem, vix nomen eius admittunt. Quid autem fiet, si Ostendam non capimus? quos illi animos? Sed capiemus, ita ominor: & vtinam illos nosque satietas pessimi & omnia atterentis belli. Vale V. C. & salueat noster communis Vwenus: an & hæc legat? legat, homo disparissimus iis, quos noto. Talium tacita vota, si non voces, sunt mecum. Louanij, XIII. Kal. Octobr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIX. *Brugas.*

LVCAE VVYNGARDO V. N. S. D.

EN meas litteras, quas tuæ non elicuerunt: sed ipsis tuis factis iure debebam. Quid enim minus possum pro donis sic vltrò & vbertim missis, quàm gratias stilo dicere, animo habere? Et donis herclè meo animo lepidis, & quæ verè sunt illi recreando aut vegetando. Nam flores & hæc hortensis oblectatio ipsam vitam pænè dicam mihi seruat: cùm à libris & studiis, siue etiam turbis aut interpellatoribus, illuc confugio, & adspectu ac secessu me pasco. Quid sit in hac re arcani adfectus, nescio: nisi quòd & post vitam veteres, hortos & campos Elysios imaginati sunt; & ipse Deus primo homini sedem beatæ vitæ dedit

dedit περιάδιον. Desine, inquies:

* Μηδ' ἐξομόρξῃ μωρίας τὴν σὴν ἐμοί:

Non faciam, desino: & publicæ occupationes aliò te ducunt. Quod proposui tamen, gratias ago: hoc ipso maiores, quò magis munus tuum commendo. De Theocriti versu quæsitum, βολβός τις κοχλίας ἐξηρέθη: ——— non alium sensum arbitror, quàm *Bulbum* (edulem scilicet) *& cochleam electam*, & propositam ad comessandum. Ita solent etiam Latini. In Martiale aliquoties mentio, & iunctim lib. IV.

Et ficus Libycâ gelata testâ,
Cum bulbis cochleisque caseoque.

Etiam Romæ hodie cochleas solent apponere, illi vsui aut fini. Sed hoc sensu, vide an non copulâ insertâ meliùs scribi: κοχλίας τ' ἐξηρέθη. Valere te cupio, Vir nobilis, & * φιλοῦντα ἀντιφιλεῖν. Louanij, III. Idus Octob. ∞. IↃCI.

Iacobo Damhouderio salutem & gratias, rogo, à me dicito, qui & se floribus procurandis benignè impendit. Debeo.

*Ne asfricato insaniã tuam mihi.

*amantem redamare.

EPISTOLA LXXX. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO V. R. & Cl.

BINIS me tuis affatus es, à tristi nostro (mihi certè) discessu: at ego silui. quid caussæ? distractiunculæ, quæ præter morem mihi me eripuerunt, nec nisi cogitationem & affectum passæ ad te mitti. Audi, sodes, & miserere. Nuptiæ vno tempore in domo meâ, hospites, interuentores. De nuptiis, vt sagax es, credo audisse. ancillam mihi ab annis XXVI. tæsam nocturnæ solitudinis (quid enim aliud ipsa aut ego dicam?) viro se iunxisse, & conuiuia illa, choreas, nugas in meâ domo fuisse. Ecce sub easipsas Bernartius mihi hospes, gratus sanè: sed cui me & tempus tamen impendi. Quid de exteris aduentoribus dicam? qui anno inclinante velut per agmina adfluxerunt, & salus capienda ab iis & danda, humanitatis quâdam lege, fuit. Atqui vix credas, quot horas & isti eripiant, etsi in breuibus fabellis. Iam sollennes & adsiduas occupatiunculas meas omitto, in dies docere, scribere, & quidquid muneri meo adhæret. Scio ipsum te ingemiscere in splendidâ hâc meâ miseriâ, & quam fama aliqua melior nobis donat. Quid etiam omitto? quid? vel præcipuum turbamen-

tum, quod tamen famam video ad te tulisse. N. N. triennium ferè in meo contubernio & curâ, præter omnem omnium opinionem, tantis opibus & spe relictâ, in diui Francisci cœtum se dedit, & diuino cultui mancipauit. Quàm me percussit censes hoc *ἀδόκητον? & eò magis, quia auunculo & parentibus (nam & ij viuunt) magnam hanc in animo plagam futuram videbam. Itaq. statim vxor illius & soror huc ad me, & mecum ad illum: conamur refrigerare aut abducere: at ille, veluti rupes, sermunculos nostros assilientes fregit aut repulit, & Deo duce vitam electam dixit, quæ nisi cum vitâ non eriperetur. Ita vltimus ille meorum me deseruit, & in solitudine iam reliquit. Quam tu damnas & dissuades, & atræ meæ bilis fomentum aut alimentum habes. Falli te puto: ego certè amo, & corpore atque animo eâ pascor. Quàm liberæ mihi nunc cogitationes sunt? quàm curis istis alienis aut externis non districtæ? quàm vagor itaque & diffundor? in cælum, terras, maria, in nostrum & alium orbem. Apage à me, illum, qui

* inopinatum?

Non horam secum esse potest, non otia rectè
Ponere, séque ipsum vitat fugitiuus & erro.

Ego sapientiæ non dicam indicium, sed initium tamen esse puto, secum consistere, & sibi vacare. O si rure hoc etiam liceat!

Propter aquæ riuum, sub ramis arboris altæ.

Sed bella hoc vetant, nec Ostenda illa etiam PACEM OSTENDIT. Classem in Hiberniam sex millium Iberorum appulisse autumant: illam magnam, Africæ inuadendæ paratam, tempestate disiectam, & re nullâ nec tentatâ quidem reuersam. Hæc in publicis sunt: etiam illud, Reginam Hispaniæ peperisse, sed prolem fœminam. In priuatis tuis quid? bibliothecam pergis instruere? Index hic Francosurtensis quædam dabit. Io. Macarius, cum gratâ tui memoriâ, ante biduum mihi adfuit, vnà cum Wingij nostri fratre. Vterque gratus, & in mensulâ meâ miscuimus fabellas. Quando tecum iterùm? disperearn nisi aueo: & fiet, ita tu atque ego valeamus. Louanij, III. Idus Octob. ∞. IↃCI.

De Neruiis tuis, seriò aliquoties à te quæsitum, quę mihi visa hîc habes. Cæsaris & Strabonis tempore has sedes coluisse. Treuirorum finibus, ab Oriente; ad Occasum à tergo, Ambianis & Atrebatibus iunctos; Veromanduos, in Meridiem, Atuaticos in Septem-

Septemtrionem despexisse. Porrectos in longum magis, quàm latum: ab Oriente in Occasum. Hodiernâ nomenclaturâ fines eorum si vis designem, arbitror supra *Namurum* (vulgò *Namurcum*) & ab Arduennæ finibus cœpisse; iuisse in Meridiem *Fumacum* versus, tum *Chimacum*, *Auennas*, *Bauacũ*, *Valentianã*; & flexu deinde in Occasum & Septemtriones, *Orchiacum*, *Tornacum*, *Aldenardam*; iterumque flexu in Orientem & Meridiem, *Geertsbergam*, *Angium*, *Brainum*, *Gemblacum*, denique rediisse *Namurum*. Coniectura hæc nostra est: & quis aliud in his adferat? sed veterum profectò verbis sensibusque innixa. Nam magnos fines habuisse, Cæsar apertè indicat: qui *ab Ambianis triduũ iter se fecisse per Neruios* ait, *priusquam ad Sabin veniret* (hodie *Sambram*) vbi copiæ eorum & castra. A Treuiris autem cœpisse quod dixi, non id quidem Cæsar, sed apertissimè bis Strabo scribit, libro quarto: & à Germanis vtrosque ortos, ipse ibi, & Tacitus in Germaniâ suâ, scribunt. Iungit & Panegyricus scriptor, *Neruiorum & Treuirorum arua*. At Tacitus *Bethasiis* finitimos facit IIII. Histor. *Ciuilis Bethasios quoque ac Neruios in fidem acceptos copiis suis iungit*. Et anteà: *Claudius Labeo quosdã Neruiorum Bethasiorumq; in arma traxit*. Atqui isti *Bethasij* Brabanti nostri videntur, quâ parte Hannones tangunt: & hodieque iuxta *Hallas* vicus est *Beeths* nomine, qui vetus illud refert. Itaque fines eorum ab hâc quoque parte satis stabiles videantur. Plura quæ dicam non habeo: nisi *Torniacum* vestrum (sic ibi scriptũ) à Reginone nominari, in anno Christiano CCCC. XCVIII. *Hilpericus*, inquit, *fugiens cum vxore & liberis Torniacum est ingressus*. At in Antonini itinerario est *Turnacum*.

EPISTOLA LXXXI. *Audomaropolim.*

ÆGIDIO SCONDONCHO *Sacerd. Soc. Iesu.*

ABIISTI sanè à nobis, nec vel sollenne illud Vale dixisti aut scripsisti. Accusem? absit: scio vestrorum imperia, quibus statim & * ἐμμαπέως sit parendum. Doluisse tamen me non nego, cui plures iam amici sic abiuncti aut erepti: inter eos Delrius ille, ad Europę fines, sed suâ sponte, relegatus. Hemelarij nostri litteras legi, & ex iis disco etiam nunc * ταπεινοφρονεῖν. Habet à naturâ modestum illud, & pænè immodicè: erigendus est, quod sermo-

* simul vt dictum.

* animo abijci.

ne & litteris ſcio me factitaſſe. Et profectò nec Aula illa ei placet, vbi fumi & fuci multum; & Batauus ille candor non delectetur, non delectet. Noſti mollem frontem, parùm aptam inter duros illos, & cum Homero, *οὐδ' αἰδοῦς μοῖραν ἔχοντας. Itaque de manſione vix ſuadeam: cur non ad nos redeat, vitæ genus eligat, in quo & ſalutem & quietem ſuam curet? Mihi videatur: nec Batauia moueat, videnda obiter non inſidenda. De me, in ſtudiis ſcriptisque ſumus, ſed languidè, vt in languore. Non ille me deſerit: neque ego tamen illa,

*Πρίν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφικαλύψει.

Tu vale mi Pater, tuo & plurium bono. Louanij, IIII. Kal. Nouemb. ∞.IↃCI.

*nec partē ſortitos nēpe pudoris.

*Ante mihi quàm mortis nubes lumina velet.

EPISTOLA LXXXII.

GERARDO BVYTEWECHIO.

ET addam MEO? an alia iam te habet? Habeat, ſed non totum: & in te ius meum teneo, nec vllum vinclum nouum ab illo veteri reſoluat. Sed faueo & gratulor toto animo huic incepto, & Deum rogo id non proſperare ſolùm, ſed properare. Satis diu ſuſpendiſti noſtra & parentum vota:

Eia age, iunge toros, atque otia deme iuuentæ.

Omnia eò vocant. natura ipſa, quæ hanc legem iugandi & gignendi dedit, & ſæcula per ſationem propagandi.

Sic rerum ſeries, mundique renaſcitur ætas.

Vocant & tui, quibus vnicus es, & (niſi fallor) ſtirpis tuæ extremus. Patiare exſtingui? non debes. & quamquam tempora triſtia vel turbida cunctari ſuadeant; ætas tua recuſat, & nunc fieri, quod aliquando poſſit, impellit. Habet etiam hæc vita ſuas voluptates & lenocinia, præſertim tali compare, qualem deſcribis, à ſtirpe, à parentibus, à ſe honeſtam, bonam, mitem. Euripidis effatum eſt:

*Γάμοι δ' ὅσοις μὲν εὖ καθεστᾶσι βροτῶν,
Μακάριος αἰών· οἷς δὲ μὴ πίπτουσιν εὖ,
Τά τ' ἔνδον εἰσὶ, τά τε θύραζε δυστυχεῖς.

*Mortaliū quibus ſecunda naſtia Cedunt, beata vita: ſed quibus aliter, Illi domi infeliciter agunt, & foris.

Adſit illud, abſit hoc à tuis nuptiis:

—— *det Iuno verenda*

Vincula,

Vincula, & insigni geminet Concordia tædâ.

Mihi in eo vno voto omnia inesse videantur, & vbi pax & concordia inter consortes obtinent, felicitatem illam & alia bona comitari. FIAT, FIAT: & amplius, huic felicitati fæcunditas comitetur, vt verè illa sit γυνὴ, quam pulchrè* παρὰ τὴν γονὴν veteres magistri deriuarunt. Sed heus, scis & in domo meâ nuptias, & quidem duplices, fuisse? Verè in domo meâ priores. è quâ ancilla mea *Anna* illa, quam nosti, ante paucas septimanas enupsit: alteras è domo, si non in ipsâ. Tenes memoriâ N. N. gente vestrum, Thesaurarij ex sorore nepotem apud me triennium circiter egisse? & modestè quidem ac laudabiliter egisse. Sed exitus fuit, opinioni nostræ dispar, & relictâ magnâ spe opum (nam auunculo, non solùm patri, heres destinabatur) in Diui Francisci familiam nomen dedit. Hoc ipso die manè publicè induit cœtus eius sacram vestem. Deus robur adspiret, & athletam ad metam sistat: etsi cursum hunc currere cœpit nobis omnibus inscijs, neque enim dicam (de me quidem) inuitis. Reliqui etiam mei contubernales ordine abierunt, in Italiam, in Galliam, Hispaniam, quo sua quemque sors duxit: & in solitudine sum, diu mihi optatâ, & in omni æuo dilectâ. O si commeatus ad vos sit, qui solet! testor Numen, oculis imò & osculis tuam nunc libem: vetamur. tu vicem meam facito, atque ita vt iterùm nos lætifices, te patre, parentibus tuis auis. quos saluto, & gaudium illorum gaudeo, quod animi his luminibus cerno. Vale, & rem gere mi Buytewechi, verè ἀνὴρ* παρὰ τὸ ἀνασκάπτειν, ait vir sanctus: ne vt lasciuiusculum hoc culpes. Louanij, v. Kal. Nouembr. ∞. IↃCI.

*à genitura.

* à fodiendo. Isidorus Pelusiota, in Epist.

EPISTOLA LXXXIII. *Bruxellam.*

NICOLAO DE VVEERDT *I^{to} & Cognato.*

DOLEO & gaudeo in vnâ tuâ, & vnius argumenti scriptione. Doleo iterùm præteritum me in officio, quod sic libés lætusque obtuli, & vsurpem: gaudeo tamen peperisse tuam, & vinculis illis exsolutam, quæ etsi optabile periculum, periculum tamen ostendunt & minantur. Deus & ipsam det valescere, & prolem natam crescere, suę gloriæ, gaudio longo atq. vsui vestro.

Differs

Differs me in filium. age igitur ne tu Fabius aliquis, magis Annibal esto, & feliciùs te ad Romæ portas siste. Ne cunctare, & cognatum mihi da, cui sanctiore parentis etiam nomine iungar. Fiet, ominor: & decem tibi menses suprema dies sunto. De seminibus quæ misi, vix opus gratiam dicere: si scias quàm animo liberalis & benignus in te sim, plura poscas, & addam, feras. Modestiam tamen non exue, & sic si non promptiùs, tamen libentiùs scito me daturum. Vides artem? incito te & reprimo: sexus etiam ille solet, de quo initio egi. valeat, & tu vale optime Cognate. Louanij, prid. Kal. Nou. ∞. IƆCI.

Salutem & officia defero Cognato socero, & Cognatæ.

EPISTOLA LXXXIIII. *Romam.*

IOANNI HEMELARIO.

AGE, cum Deo, fiat. Veni, inquam ad nos, imò & ad tuos: sed vt videas, non adhæreas aut ibi sistas. Commeatum ego quidem tibi do. Nam cur dissimulem? iamdiu mihi ęgrè est, non esse te Romæ ex destinatione aut spe meâ, nec eo loco quem aliud æuum adsignasset. O Europa, quam in omnibus membris labascis! Nam si ibi etiam, vbi alta & immota pax est, in exiguo pretio & vix assis sunt istæ pacis artes; quid alibi arbitremur, aut speremus? Mundi lex viderit:

——— ego vtrùm
Naue ferar magnâ an paruâ, ferar vnus & idem.

Tibi sit istæc cõstantia. & aut ratio profectò aut vsus dabit. Diogenem aut veteres sophos tibi non ingero, qui Alexandros & Philippos omnes prouocabant in suâ vberi inopiâ: vide Christiana nostra olim & nunc (venia verbo sit) mendicabula: reges omnes non æquant securitate & tranquillitate, sed vincunt. Iacis semina aliqua melioris mentis in tuis litteris: Deum precor vt foueat, attollat, maturet. Tantùm hortor & ingero, non sic* ταπεινοφρονεῖν: tolle caput, quod Deus ad sidera erexit, & melior tua mens eò ducit. Hanc audi: fumos & fucos illos non vide, non audi, qui obnubilant & specie ingentium ad minuta impellunt. Impedimenta esse & fore, non nescio: sed altus & Deo fisus animus *—— per obstantes cateruas*

*humili & abiectâ mente esse.

Expli-

Explicuit ſua victor arma.

Tu eo faciente facies, mi Hemelari: atque ita mihi ſalue. Louanij, prid. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXV. *Leodicum.*

PETRO ORANO *I^{to}*.

APVD te nec excuſo quidem, quòd ſileam. Non mihi ſemel liceat, quod tibi frequens, & pænè in morem vertit? Feci apud Carondeletum: & tu quoque è luſtralibus illis aquis ſume. Filium valere, gaudeo; & magis, quem volumus & deſtinamus, eſſe. Angit de lite, quam imminere ſignificat in domo à Patruo relictâ: & ſi mei arbitrij res ſit, ad concordiam potiùs inclinet. Cum Principe viro res eſt; & noſti Homericum,

*Μήτε σὺ Πηλείδη θέλ' ἐριζέμεναι βασιλῆϊ Ἀντιβίην. **Nec tu Pelida regi contendere tentes Aduerſus.*

Fiat tamen, quod tu iudicabis, harum rerum vetus & gnarus. Billæum rediiſſe, gaudeo: idem breui de Principe vouemus, & in circumſtantibus turbis aut periculis ex vſu veſtro fore putamus. Te quoque valere, mei voti eſt, & ſemper me amaturum amare. Louanij, poſtrid. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVI. *Romam.*

FRANCISCO ORANO *ſuo* S. D.

RESPONSVM debeo binis iam tuis litteris: imò non debeo, nec paria tecum facere in hoc genere aut induxi animum, aut copia mea ferat. Otij vos beatos! nos obrüimur, & quod publicè minùs aut tardiùs aliquid præſtamus, fit priuatis iſtis ſcriptiunculis, quæ à manè ad veſperam ſæpè habent. Quid querar apud te gnarum? ideò ignoſces, & animum ſemper in te agnoſces, qui eſt & fuit. Litem tibi eſſe nolim: odi ipſum nomen: & vtique non cum illo è Dynaſtis: ac ſi me audis (ad patrem etiam ſcripſi) tranſigas & componas. Plumarum potiùs aliquid amitte, quàm vt de cute aut carne pericliteris.

Contracto meliùs parua Cupidine
Vectigalia porriges.

& vitæ genus quod elegiſti, in arcta te non detrudet. Et honos & vbertas, meo preſagio, te manent. Noſter ibi Richardotus ecquid

MMm apud

apud te frequens? credo non frigere amicitiam, quæ in domo meâ, & iure contubernij, incepit. Alter etiam mox frater, Guilielmus, ibi erit: & ante quinque ſeptimanas à me dimiſi illuc iturientem. Rubenium vnà. ô inſignem iuuenem, & optimis litteris artibuſque non tinctum, ſed imbutum! At audi aliud, cum tuo miraculo. N. N. ille noſter, quem iam Licentiæ deſtinabamus, in D. Franciſci cœtum ſe dedit, amicis omnibus ignaris, inuitis, iratis. Quid tu ais? nónne maior vis, aut altior vox, eum traxit? Publica ſunt, quæ fuere, & fortaſſis erunt, lenta, ambigua, triſtibus lætiſque varianda. Ad Oſtendam adhuc ſedemus: de claudendâ à mari ſpes erat, benè ſi rata. Si fallit, vereor vt aliâ vi aut viâ aliquid fiat: niſi Deus palàm iuuat. qui nobis in tot malis conſtantiam, tibi ſalutem mi Orane ſeruet. Louanij, poſtrid. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.
Audeiantius te ſalutat.

EPISTOLA LXXXVII. *Hiſpalim.*

IOANNI WOVERIO S. D.

ESTNE? amantes ad ineptias etiam labi? In te experior (ignoſce) mi Woueri: qui ſermone nuper, & nunc litteris iteras, vt aliquid pangam de vitâ meâ & ſcriptis. Cui rei autem? alijs? ineptum, aut ſuperuacuum eſt: & nihil in illâ, quod noſſe aliorum interſit. Tibi igitur? atqui in contubernio meo fuiſti, & hoc pænè eſt, vitam meam totam noſſe. Quid enim in eâ niſi æquale illud & vniforme, quod vidiſti? legere, docere, ſcribere: & cetera tranquillum, & ab actione remotum eſſe. Quid ergo narrem? non maiorum res geſtas, non meas poſſum: & tenuia in nobis pleraque aut minuta. Tamen quia valdè cupis, & ego naturâ obſequens: accipe ea ipſa tenuia, & quidem à carceribus, id eſt, cùm miſſus ſum in hanc vitam. Id fuit, Dei benignitate, Anno ∞. IↃ. XLVII. die qui D. Lucæ ſacer eſt, XV. Kal. Nouembris. Nox media me edidit: cùm mater (ita narrantem ſæpè audiui) ſuperiori proximâ nocte, vidiſſet vigilans & exſomnis, duos puellos mirè candidos, per cubiculum inambulantes, mutuum ſe complexos. Interpretatio (ſi tamen vlla) ipſi nobiſque incerta. In Iſcano autem ſum genitus, municipio aëre, aquis, ſitu peramœno: quod
tertio

tertio milliari à Bruxellâ, itemque à Louanio abest. Vidisti ipse me ducente: quid describam? & locum adeò domumque nunc semirutam, in quâ sum natus. Non enim auitâ illâ nostrâ & paternâ, quæ incendio perierat, paullò pòst instauranda. Parentes mihi, *Ægidius Lipsius* & *Isabella Petiriuia*: ille vnicus parentibus, hæc vnica: opibus & genere vterque perhonestis. Auus *Nicolaus Lipsius*, quieti & litteris operatus: propatruus *Martinus Lipsius*, vir ob doctrinam Erasmo familiaris, & à suis illiusque scriptis notus. Vxor aui *Margareta Eechoutia*, stirpe nobili: & maiores, pater, fratres eius, in Principum nostrorum aulis. Proauus *Iustus Lipsius*, cui vxor *Anna Linckebekia*, genere nobilissimo, sed in virili stirpe iam exstincto. Ea in dotem villam, agros, domum contulit, quæ in Iscano: atque ea occasio mei illic nati. Nam pater & maiores, domo omnes Bruxellenses erant: atque ibi, aut in viciniâ, opes. Agitatum in sacro fonte & die meo lustrico, de Lucæ nomine imponendo, caussâ à me dicta: sed pater abnuit, & aui paterni, maternique nomen in me renouauit. Parentes Iscanum aliquot annos tenuit, quia & mater in propinquo villam & agros vberes habebat, supra Wavriam: & pater item in Iscano dicta bona. Ergo & ibi educatus sum: non sine duplici periculo, quod præsens vitę meę fuit. Puer quadriennis, egressus domo ad vesiculam leuandam, video niues (media hiems erat) in colliculum vtrimque, vt via media esset, scopis aggestas. Conscendo, in faciem cado, spirandi impos & iam suffocandus: nisi ancilla, quę supernè verrebat, bono fato me respexisset, & erectum seruasset. Alterum, cùm domus, vt dixi, repararetur, per tabulata & machinas fabrorum lusito: decido quindecim pedum altitudine, cum sodali meo: qui crus sibi frangit, ego caput & sinistram aurem leuiter lędo. Tutela mea, Genius fuit: &, quòd cingulo sericeo suspensus in perticâ hæsi, donec eo soluto caderem, sed ictu molliore. Annos iam sex natus, Bruxellam cum parentibus migro. ibi studijs litterarum initior: facili promptoque ingenio adeò, vt pręceptor me paruulum (memoriâ teneo) genibus impositum, & sic recitantem, alijs ostenderet in æmulationem aut exemplum. Inter condiscipulos *Dionysius Villerius* tunc fuit: ô carum mihi exinde nomen. Grammaticalia statim hausi, & sponte ad linguam Gallicam etiam me dedi; quam è libris sine do-

ctore ita didici, vt scribere possem, etsi loqui & legitimè pronunciare non possem. Sed hîc mihi etiam discrimen, non nisi à Deo palàm depulsum. Cum æqualibus currere & lusitare, feriatis diebus, extra vrbem solemus: & euênit, vt circa Sennam flumen. Ibi cymbula ripæ applicita, & fune ad arborem religata, haud longè supra frumentariam molam. nos intramus, soluimus, & agitamus: videt molitor, accurrit, & voce minatur. Mei deserunt, exeunt: pænultimus ego idem conor, sed pedibus priorum repulsa cymba, & à ripâ disiunctior, saltum fefellit. Capite igitur præceps in flumen labor, puero vno, qui post me, diuinitus animato vt pedem mihi prehenderet, atque ita suspensum teneret. Intereà molitor aduenit, attollit semianimem, aquæ saturum: & sospitator vtrique nostrûm fuit. Vtrique inquam. nam & cymba prono fluxu (absque illo erat) ad molam ibat, eius vorticibus inuoluenda & mergenda. Sed ad vitæ meæ spatia redeo. Anno decimo Athum Hannoniæ ablegor, bonæ famæ scholam: atque iterùm ibi Grammaticalia, prauo æui nostri more. Biennium in ijs detineor, mox carmen cœpi scribere: & anno tertio Coloniam Vbiorum porrò, ad *Patres Societatis* mittor. Ij me Rhetoricis, ij Philosophicis imbuerunt: capere sanè pronum, atque ibi & alibi anteà (non per iactantiam dico) semper ductorem & principem meæ classis. Sub id tempus pietas pectus meũ tangere, & Patribus ipsis velle accenseri: parentes sciuerunt, abduxerunt, & annos iam sedecim natum Louanium amandarunt. Ibi litterarum & antiquitatis hæc studia ad se traxerunt:
Anno ∞. Iↄ. LXIII. quorum tamen gustum amoremque Coloniæ infuderat *Gerardus Kempensis*, præceptor meus in Græcis, acerbi homo fati. Sed Louanij compares mihi comitesque in ijsdem studijs *Ludouicus Carrio, Franciscus Martinius, Arnoldus Deinius*; ductore omnium nostrûm *Cornelio Valerio* & quasi chorago. Nam is *Petro Nannio*, qui primus honestum ibi ignem accenderat, successor datus: studio non impar, ingenio inferior. Accessère mox *Martinus Delrius, Victor Giselinus, Ianus Lernutius, Andreas Schottus*: interiores isti, & ex asse amici: & vterque ille primus, arcti affectus, liberi oris. Dum autem inibi sum, & Iuris etiam artem libo, pater mihi fato functus est: vir acer, manu promptus, sodalium ac conuiuiorum appetens, & qui hâc comitate amplum patrimo-

patrimonium valdè attriuit. Mater curam eius reliqui, & nostrûm (mei & sororis dico) suscepit: matrona in summâ modestiâ virilis animi & consilij, & cui ex illo sexu, æuo, populo, non aliam iudicio præponam. Hæc meâ caussâ Louanium venit, sedem transtulit, atque ibi ex hydrope non diu pòst obijt. Annum agebam tum ferè decimum octauum, & publicè iam specimen aliquod mei dederam declamando in Scholis, aut differendo. sed magis magisque Musa vetus me capere: & eius amore Italiam cogitare. Feci. sed libris anteà VARIARVM LECTIONVM quattuor conscriptis atque editis, quos *Antonio Perenotto* Cardinali Granuellano inscripsi. Primus hic mihi aditus ad famam, etiam in illius patroni nostri domum fuit: in quam Romæ admissus, biennium circiter egi: cum omni benignitate ab eo habitus, & ad studia tractanda non incitatus solùm, sed adiutus. Eram à Latinis ei epistolis: sed otium & omne liberum tempus dabat inspectioni lapidum, locorum veterum, & si quid visendum noscendumque in vrbe aut circa esset. Bibliotheca etiam Vaticana mihi per eum & *Guilielmum Zirletum* Cardinalem (aureo æuo dignum) patuit: & in ijs studijs curisque tempus illud sumpsi. Innotui *Paullo Manutio, Fuluio Vrsino, Latino Latinio, Hieronymo Mercuriali, Antonio Mureto*: familiarissimus *Plauto Bencio*, qui *Francisci* posteà nomen sanctius cum sanctiore vitâ assumpsit. *Petrum Victorium* etiam, & *Carolum Sigonium*, per viam vidi: atque ego venerationem illis, ipsi affectum mihi exhibuerunt. Louaniũ deinde redij, annũ vnum egi, in * ἀκμῇ ipsâ adolescentiç,

Anno ∞. IↃ.LXVII.

* *vigore.*

Iucundum cùm ætas florida ver ageret:

& egi (simpliciter apud te dicam) haud vsquequaque ad prisci Catonis normam. Liber eram, parentum & tutorum expers: atque ita choreis, sodalitijs, nugis, ludum & libentiam aliquam ætati dedi. Sed non diu dedi. natura melior me reduxit, atque ego adeò me subduxi peregrinatiunculâ: quam Viennam Austriæ, & in Cæsaris aulam, decreui, suscepi, perfeci. priùs tamen & obiter Dola Sequanorum lustratâ. Ibi acerrima febris me pœnissimè sustulit: quam contraxeram Oratiunculâ in honore & titulo *Giselini* mei dictâ à meridie, & conuiuio mox insecuto. Euasi, Viennam perrexi. atque ibi *Augerio Busbequio, Ioanni Sambuco, Ioanni Cratoni, Stephano Pighio* innotui, & placui: atque ij re-

tinere me & illigare in ijs locis, non vnâ conditione conati. Frustrà. nam patriam respectabam: & animo redeundi, per Bohemiam, Misniam, Thuringiam, & ea loca iter institui: cùm acerbi nuncij de afflictâ nouis bellis nostrâ Belgicâ, patrimonio vi militum attrito, me pedem figere in ijs locis adegerunt. (Anno ∞. Iↄ. LXXII.) Ienæ paullò plus annum mansi, docui, & illa primordia mihi ad Professoriũ hoc munus fuêre. Sed rebus paullùm modò tranquillatis, oculos iterùm ad meos & mea flexi, Coloniam Vbiorum veni, vxorem duxi; mei magis animi, quàm amicorum, impulsu. Sed, vt ille ait, *-- τὸ μὲν ἄρ πως ἐπέκλωσαν θεοὶ αὐτοί: & concorditer sanè viximus, fructus tamen matrimonij, id est liberorum, exsortes. Coloniæ nouem menses substiti: TACITVM primò correctum, & NOTAS ad eum dedi: ibidem ANTIQVAS LECTIONES conscripsi. Inde in Iscanum meum migraui, animo destinato ruri agere, & tabernaculum vitę in quiete illâ collocare. Bella vetuerunt, Louanium compulerunt: atque ibi (hoc tamen ex amicorum consilio) iuris studijs paullò magis seriò me dedi, (Anno LXXVI.) & titulum etiam Iai publicâ inauguratione sumpsi. EPISTOLICAE meæ lucem tunc viderunt; & sub tempus LEGES REGIAE & DECEMVIRALES concinnatæ, non famę tamen sed auditorum gratiâ; quibus publicè interpretatus sum, itemque *Liuij* quædam. Tum acriores procellæ iterùm & venti, quibus nihil propius factum, quàm vt mergeretur Belgicę hæc nauis. Fluctu, cum pluribus, eiecti sumus in Batauiam terram: insedimus, sed mente, vt stationem eam haberemus, non portum. Turbæ tamen è turbis mutare vetuerunt, & tredecim ipsos annos tenuerunt. Cur autem negem? homines benignos & beneficos repperi: sed relinquere eos Religio & Fama (acre vtrumque telum) adegerunt. Dum inibi sum scripsi,

* à dijs fataliter hoc decretum.

ELECTORVM LIBROS II.
SATYRAM MENIPPAEAM.
SATVRNALIVM LIBRR. II.
COMMENTARIOS PLENOS in CORN. TACITVM.
DE CONSTANTIA LIBRR. II.
DE AMPHITHEATRO LIBRR. II.
AD VALERIVM MAXIMVM NOTAS.
EPISTOLARVM CENTVRR. II.
EPISTOLICAM INSTITVTIONEM.

De

De recta pronvnciatione lingvae Latinae.
Animadversiones in Senecae tragoedias.
Animadversiones in Velleivm Patercvlvm.
Politicorvm librr. VI.
De vna religione librvm.

Pluſcula, vt vides, & (vt in meis) optima ferè: quid mirum? in flore æui & ingenij, in alto otio: nec valetudo, niſi ſub extremos annos, titubauit. Tum hepatarius iſte morbus, & tabes an languor, inuaſit: & quamquam remiſit, bonâ fide numquam dimiſit. Illinc digreſſi, Leodici aut Spadæ biennium propemodùm egimus, valetudini per Acidulas illas refouendæ: tum Louanium regreſſi, vltimam, niſi fallor, & fatalem meam ſedem. A quâ tamen variè auocati fuimus, à Pontifice, Rege Galliæ, Venetis, Duce Etruriæ, Bononienſibus: ſed placuit manſio, vt in æuo meo labente, & valetudine iam lapsâ. Stipendium mihi modicum: ſed rex Philippus, faciente *Petro Enriquez* Comite Fontano, auxit, & Hiſtoriographi etiam ſui titulo donauit. Scripſimus autem Louanij, Anno ∞. Iↄ.xci.

De Crvce librr. III.
De Militia Romana librr. V.
Poliorceticωn, V.
De Magnitvdine Romana IIII.
Dissertativnculam, et Commentarivm in Plinii Panegyricvm.

Hæc octennio circiter, ad iſtum annum ∞. Iↄc. qui nunc currit. Et pluria ac varia affecta nobis aut profligata eſſe, non negamus: ſed temporum aſpectu quædam premi, & iudicio differri. En, mi Woueri, noſtram vitam & ſcripta: dic ſeriò, non ſubpœnitet impetraſſe? de meipſo tamen aut indole meâ, tria etiam verba. Corpus & facies non indecora, vtique ante morbum: os probum, animus verecundus: ingenium docile & capax omnium, excipio Muſicam: iudicatio collineans & recta: memoria non ſine præceptorum miraculo, etiam in puero: quæ nunc, etſi elanguit, non defecit. Eloquentia nobis prompta, nec ſine Venere, in publico: priuatim, reſtricti magis, & minùs amœni. Stili & inuentionum faciles: labori & aſſiduitati impares; & naturæ, quàm illis, in omni ætate obſtrictiores. In cultu, geſtu, ſermone modici:

modici: & exterorum qui *Lipsium* videbant, sæpè requirebant. Quod superest, bona & bonos amaui, amatus sum: scientiam, & magis sapientiam, colui: lites fugi, honores fugi: domi forisque benignus, comis, & quem vereri posses non timere. Sed quò eo? tuus quoque me calor abripit: reprimo, & cum Euripide,

Συσσωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' οὐ συννοσεῖν:

Consipere, non desipere tecum debeo.

Louanij, Kal. Octobr. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXXXIIX. *Duacum.*

FRANCISCO MONTMORENCIO *Berseij Toparchæ.*

ADOLESCENTEM nobilem *Gommicourtium*, cognatum tuum, mihi commendas: & est certè, quia tuus, & quia te & stirpe suâ (ita vultus & sermones mihi dicunt) dignus. Ego, quicquid in meâ copiâ erit, faciam libens, & promptiùs laxiusque, quàm dicam. Significas etiam te, animi caussâ, Dissertationem in publico habiturum super Peregrinatione. Quin laudabis eam, non ambigo: instrumentum profectò vsui rerum & prudentiæ. vt ingenuam voluptatem omittam, quæ in ipsâ est, & post ipsam. Nam & cogitatione, quis non eadem illa visa, reuisit suauiter & gustat? colloquia, viros, vrbes, agros, siluas, montes, flumina: quæ mihi imagines sæpè ambulanti aut dormiturienti ingerunt, & cum delectatione in ijs acquiesco. Platonem caussæ suæ duxerint, vt è compositâ republicâ eam tolleret, aut parcè & tardè indulgeret: manum aut suffragium ego non dederim, & alijs suadeam, ipse vsurpem, hoc lustrare & vagari. Quid? Deus ipse, nónne hominem condidit, vt Philosophus optimi sensus ait, * θεατὴν αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ? Non iuuet & deceat me, cùm mundanus sim, nosse & videre, quantum datur, hanc meam patriam?

*Spectatorem sui & suorum operum? Epictet.

Si Ladas ego, pennipésve Perseus,
Aut si Pegaseo ferar volatu;

ô quantum maris terræque obeam? quàm nota & noua regionum lustrem? Sed ligamur ætate, coniugio, languore, bellis: itaque

quæ intra affectum manemus, leuiter tamen inuidentes quibus licet, sed & indignantes quibus non libet. Vides quò eam, & quàm ipsa iniectio tua animum mihi mouerit & soluerit in has voces. Coërceo, eumdem ad te mitto non peregrinatum, sed habitatum. Vale Nobil^me Domine. Louanij, postrid. Idus Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIX. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

BENE factum de Corollario. merebantur & hanc laudem siue elogium nostri canes. Dic seriò, non risisti cùm legisti? At ego & Equos laudatum ita iui, & Centuria sequens dabit. Libros Lutetiâ accepi, sanè gratos & in meum vsum. De Chronicis scriptoribus, posteà videbimus: Vweno nunc gratia & salus esto. nam ego intereà, vt spero, Antuerpiam & vos videbo. Tum de subsidijs operis, ad quod ædificandum inclino. Etsi FAX mea est, quam velim item absolutam: & ausim dicere, nihil vtilius conceptum in rem litterarum. O subitam mortem illius amici! cui bono nunc illa, quæ falsò appellantur bona? quid possidenti dederunt? vmbram, non fructum: & vereor vt nec hic superstes impendat, & heredibus modò seruet. Ludibria humana! & fortunam meritò cæcam, quæ ad me aut alios non venit, aliter vsuros, imò & fruituros. Res nostræ publicæ me interim angunt, id est solicitum habent quò sint euasuræ. Partes nostræ crescunt, animos & ordinem & disciplinam habent aut sumunt: nos in confusione, & nec monita sequi lubet aut exempla. Fati vis est, agnosco: cui parere & sine murmure obsequi vetus sapientum dogma est. Ego audio, te amo mi Morete. Louanij, XV. Kal. Decemb. ∞. IↃCI. Parentes, & fratrem tuum saluto, ac reditum ei gratulor corde.

EPISTOLA XC.

IACOBO ANGIANO, *Equiti, Toparchæ Kestergatij.*

ANTE dies plusculos vidi epistolam ad cognatum tuum Berlegemium, in quo & salus mihi per te missa, & amica

mentio veteris consuetudinis nostræ, iam à pueritiâ contractæ, erat. Gauisus sum, fateor. nam quî obliuiscar primos illos amores ac delicias, quas simplex & malarum artium rudis ætas gignit? Atque ea mihi inhærent, & suaui recordatione etiamnunc sensus titillant. Rogo igitur te, vt in legitimam & maturam, id est virilem amicitiam excrescere iacta iamtunc illa semina velis: quod fiet, si recondita ea in hoc animo, velut aruo, affectu beniuolentiæ tuę velut Zephyri flatu, & alloquio interdum vt imbrę, educes ac rigabis. Quod autem petieras, in memoriam tuorum maiorum aliquid breue, & monumenti loco, pangi: ecce feci. duo hîc habes, vtêris alterutro, vt tibi visum: & siquid addi, demi, mutari censebis; significabis, & factum putabis. Nam ego Nobil^me Domine, cultum & obsequia virtuti ac dignitati tuæ debeo, & hâc scriptione defero ac subsigno. Louanij, XI. Kal. Decembr. ∞. IↃCI.

Historiam gentilis tui obiter vidi. totam adhuc non licuit; vsui fore video in ijs quæ paro. Remittetur, cùm voles.

EPISTOLA XCI. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO *suo.*

ZYPENVS, insignis iuuenis, & communis noster litteras à te tulit, adspectu magis quàm lectu gratas. Nam de inualetudine tuâ habebant, mihi triste: nisi quòd spero tentatiunculam modò esse, non firmum aut cum* discrimine morbum. Quicquid erit, porrò significa, & Deum rogo vt læta. Te autem, vt in omni sorte toleres, & constes præceptis illis tuis, quę Consolationi Boëtianæ miscuisti. Non est tibi integrum, mollem aut pro vulgi more & sensu esse, qui altas illas voces emisisti, & regnũ omne fortunæ calcantes. Reminiscere, & vt alij velint, tu exemplo præi, & pręsume. Alioquin, quid nisi citharę similes sumus, quę suaues sonos edit, nec ipsa eos audit: sic nos egregia monita & doctrinas, ipsi ab ijs expertes? Si in scribendo delectare nobis propositum, aut etiam alijs non nobis prodesse: desinamus hanc operam licet, facilius & promptius aliâ arte assecuturi. Clausula est, patienda humana esse. quare? quia *Deum sequi*, vetus & commune sapientum dogma est:

* *Falsus fui. ex hoc ipso morbo post paucos dies obijt, paullùm tricesimo anno maior. Dolor mihi, & suis, & Musis, quas & inter leges colebat.*

--*cuncta*

——cuncta autem hæc superùm demissa supremâ
Mente fluunt.

quod altiloquus ille poëta tuus dixit. Sed de Boëtio, non breui fruemur? addixit ita Moretus in suis ad me litteris: & puto ad te idem. Milites à Buscoducensi liberatione redeunt, & agminatim hac transeunt: ô liberatione nobis optatâ! Etsi ea Deo potiùs adscribenda, qui hiemem, niues, gelu induxit, & aërem commilitare nobis, omnesque in eo Genios, fecit. Sed periculo quàm propinqui fuimus? magnę, mirę, non credendę in breui illo tempore Batauorum munitiones. Dixi tibi, & verum est, Romana opera & militiam imitantur: & ad illud Corbulonis, *Dolabrâ*, non gladio solùm, *victoriam quærunt*. Sed quomodocumque, vicimus, aut obtinuimus: etsi cum tremore aliquo hæc securitas,

Magnaque post lacrimas etiamnum gaudia pallent.

Actum de hâc vrbe & Academiâ erat, si ea in partes aduersas cessisset. Ad Ostendam quid fiet, in dies exspectamus, spei iam propiores, quia & illîc hiems ista prępropera nobis opportuna. Deus victoriam illîc, tibi valetudinem mi Bernarti donet, ac tuæ seruet: quam saluto. Louanij, VII. Idus Decemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCII. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo.*

NVLLAE mihi litteræ tuæ suauiores (eo verbo vtendum est) his postremis, quæ de reditu tuo non spem sed fiduciam faciebant. O res breui fit! ô te meum, & tu me, amplectare! Non annos, sed lustra videris abfuisse: quos ego quidem magis numero, quia pauci mihi supersunt, senescenti, & cuius, cũ poëta,

Lenit albescens animos capillus.

De te igitur lætum, de fratre Guilielmo pendemus animi: & quid suspicabimur? Ne vos quidem aliquid audisse? nam nos certè (parentem etiam tuum includo) ab eius discessu nihil. Nisi si litteræ perierint, aut in viâ alibi hæserint, triste nobis omen ab hoc silentio detur. Sed Deus auertat, qui illum & te seruet, & vtrumque nobis, sed te statim reddat. Titulo Præfecti equitum donatum te à Principe, puto audisti: & ampliora te manent, cùm adueneris, quæ magis magisque, cum ætate, mereri te cupio: &

crescere vnà virtutis & prudentię studium atque amorem. O patriam nostram adflictam, & consilij vel auxilij egentem! Etsi consilium sint; qui dare possunt, inter eos consilij caput tuus parens: sed Deus inclinare & flectere ad ea corda Principum potest, itemque ea ipsa prosperare. Sæpè enim, aut non rarò, optimè consulta successus destituit, qui à cælo pendet. Tu vale, & veni optatissime nobis, & D. Legato fratri tuo me & mea seriò defer. Louanij, XVI. Kal. Ianuar. anni ∞. IↃCII.

EPISTOLA XCIII. *Antuerpiam.*

IO. BAPTISTAE PEREZIO BARONIO S. D.

TRISTE mihi fuisse, & velut plagam in animo, hoc inopinatum de discessu C. V. Ludouici Perezij aui tui, per te potes scire. Nosti amicitiam quæ inter nos vetus & fida fuit: quídni talis, ab annis iam triginta amplius contracta, & sine offensâ, imò querelâ, habita ac culta? Scio & te tuósque, mi Baroni, indoluisse in hoc casu: qui alterum tamquam parentem amisistis, in omni sorte, consilijs factisq; adiutorem aut directorem. Itaque alterâ iam anchorâ nauis hæc vestra spoliata est: Deus seruet illam sacram, & parentem tuum diu velit superesse. Quid tamen est? dolere vos & ego debemus, & caussa est: sed cum modo, nec quò affectus solùm aut natura, sed ratio trahit, audire & sequi. Non enim vt puluis aut paleæ ab omni vento, sic nos rapi à perturbatione debemus: sed hanc coërcere, & animum pondere illo rationis & sapientiæ stabilire. Quid autem ea dicit? nihil insolens euenisse, mortalem mortuum esse, nec diuulsum à nobis, sed prægressum. In eâdem viâ omnes sumus; ad eamdem Fati metam tendimus, & pertingemus,

——siue reges,
Siue inopes erimus coloni.

Quod ergo omnibus, quod semper euênit & eueniet: cur vt proprium dolorem aut cladem interpretemur? Qui [illegible]
sunt, in Solis aut Lunæ deliquio non stu[illegible]
enim mox redituram vtrique sideri [illegible]
bis Christianis sit. qui gnari di[illegible]
mortem hanc habemus, sed t[illegible]

turbidâ & impacatâ, æterna nos manet, curarum turbarumque expers. Iactamur hîc inter vndas, & noui semper aliqui alicunde fluctus: ô quando erimus vbi purum illud certumque serenum est? quò tempestas, imò nec metus eius, adspirat? Sicut fumus, quamuis crassus, cùm altum petit, dissipatur & perit: sic necesse doloris omnem nubem, si cogitatione alta illa adeamus. Faciamus mi Baroni, nec illa plebeia cogitemus aut loquamur, Heu cur ille mortuus? cur me deseruit & reliquit? O stulte, debuit:

Certa etenim vitæ finis mortalibus instat,
Nec deuitari letum pote, quin obeamus.

Ab Epicteti potiùs sapientiâ illa mutuemur: *Non sum æternitas, sed homo: id est, particula Vniuersi, vt hora diei. Venire igitur me oportet, vt horam; & præterire, vt horam.* Vidésne in agris vt fruges satæ in herbam, in culmum, in aristam surgunt, maturescunt, & metuntur? sic in nobis. venimus in vitam, quidam in herbâ, alij in culmo pereunt, plerique in maturitate aliquâ metuntur: & quæ caussa querelæ est? Ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: ita sati & nati sumus. Enimuerò in nostro isto, si examinas, iustior gratandi etiam caussa, quàm querendi occurret. quòd æquabilem vitæ cursum, cùm optimâ famâ, sine Fortunæ insigni plagâ, peregit: quod ad terminos etiam illos æui peruênit, quò pauci omninò pertingunt. Vidit & reliquit familiam florentem, liberos, nepotes, pronepotes: vt nec obiisse quidem videri debeat, qui in tot animis corporibusque suorum viuit. Vt agricola parùm aut nihil dolet in arbore amissâ, quæ ex vno trunco plures frutices & iam pænè arbores dedit: sit hîc simile. non tamen vt nihil, sed vt modestiùs leuiusque doleamus. Ille quidem in superis locis, beatus inter beatos agit, vti speramus: & apud nos tamen memoria virtutum eius viuit & viuet. quid apud nos? apud alienos, & populum etiam hunc vestrum: quem probitate illâ & benignit[illegible] fecerat, iuuando, consulendo, consolando.[illegible] m parens. Hæc talia cogit[illegible] ni Ba[illegible] etsi adhærentes au[illegible] ent[illegible] vltrò manus p[illegible]: [illegible] are potest, [illegible] dar[illegible] nt se, depellamus.

lamus. Fac, te quæso: ego tecum dabo operam: & communia hæc vtrique solatia (nam & ipse egeo) scito à me scripta. Louanij, VI. Kal. anni noui instantis ∞. IↃCII. quem voueo parenti tuo & tibi feliciter labi.

EPISTOLA XCIIII. *Pragam.*

IOANNI HOLLANDIO.

GAVDEO te rediisse incolumem, aut certè nunc esse incolumem, vti epistola tua mihi dat augurari. Nam diutinam valetudinem te passum intellexi, & dolui: spero omnia mitiora nunc fore & meliora, in patrio tuo solo. Sed & hoc gaudeo, talem redijsse, qualem scriptio ostendit: ita me Deus, plena honestissimi desiderij & studij, atque vno verbo, Bonæ mentis. Rogo te, perge in hâc viâ & vitâ, & reipublicæ ornamentum vel subsidiũ dona, vbi non laboranti? Certè apud nos aspera omnia & in ancipiti, & non ab vno hoste laboramus. Sunt qui in aperto, sunt qui cuniculis oppugnent: atque vtinam vt vires, ita consilia sint, ad resistendum! Qui volent, differant: sed mihi firmum, plus mentem quàm manus valere, plus industriam quàm omnes opes. Confluant à veteri orbe, confluant ab isto nouo: alimenta malorum erunt, non remedia, nisi cæcum illum Plutum Prudentia dirigat & moderetur.

Sed quid vana cano? quid fixos arceo casus?

in supero illo consistorio decretum, quid nobis vobisque, & quomodò fiat. Iuuat videre interdum occultas fatorum vias, & quàm ipsis nobis contra nos vtantur. Quæ caussa est? illa, in quâ sistimus:

——nusquam pietas, non gentibus æquum
Fas aut cura Iouis.

Sed heu, inopinata etiam de vobis! tabellas illinc laureatas exspectabamus: cupressinæ aduenerunt. Triste mehercules & pænè funestum, de Canisiâ: vtique si hostis occasione suâ & viribus norit vti. Solimannus aliquis si esset, Germania vbi esset? At Deus hæc moderatur, & sistet vt spero impetum barbarici hostis, & nos vitam, ipse fortunam emendabit. Louanij, VII. Idus Ianuar. ∞. IↃCII.

EPI-

EPISTOLA XCV.

IOANNI DRENCKVVAIRTO, *supremo Thesaurario.*

COGNATVM hîc meum vides, & beneficio deuinctum tibi clientem. Sed beneficio, quod plenum firmumque nunc effici, est in tuâ manu. Nam ecce Quæsturæ munus ante biennium amplius, te vno procurante, accepit: sed honorarium certum nullum adiunctum, quod nunc ij qui ab ærario Brabantico sunt videntur adsignasse. Sed cùm ea res firmitatem aut vires habere non possit, nisi collegij vestri auctoritas & approbatio accedat: rogo benignè eam impertiri digneris, & beneficium tuũ absoluere atque exornare. Iure equidem pro illo laboro, quia neptem meam ex sorore vxorem habet: & eius liberi inter heredes meos erunt. Plus autem famæ, quàm opum relinquere ijs possum: nec has valdè ambio, tuam & bonorum gratiam. quam Deus adhuc mihi dedit, & rogo seruet. Idem te Ampl[me] & Nobil[me] Domine incolumem, ex nostro voto, id est vel tria sæcla. Louanij, prid. Idus Ianuar. ∞.IↃCII.

EPISTOLA XCVI. *Sauonam.*

IVLIO SALINERIO S. D.

BENE de moribus meis iudicas. tales sunt, nec faciles & ingenui solùm, vt scribis; sed mites, placidi, oleo tranquilliores. Impotentia tantum à me abest, quantum potentia. Quid ergo ambigis in Tacitum edere, quę concinnasti, etsi à me meisque, vt ais, diuersa? Tu verò securus ede, non offensæ meæ, sed certus gratiæ: si digna illo scriptore & doctorum auribus dabis. Equidem & ego iam olim aliquid in illâ materiâ pinxi aut sculpsi: sed nihil est Protogenis aut Apellis: alius quicumque manum addat, imò & cupressum appingat. Testor supremum Numen, gratum & venerabilem mihi fore, per quem

Respicere ignoto discam pendentia tergo.

Ego enim vt omnia viderim? non si Mineruæ aurea lucerna, vt vetus verbum est, illustrasset. Euripidæum illud rotundum & verum:

* Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίστασθαι βροτῶν
Πέφυκεν· ἄλλῳ δ' ἄλλο πρόσκειται γέρας.

**Non vnus aliquis scire natus omnia est: Sed aliud alij præmiũ posuit Deus*

Audis,

Audis, mi Salineri? tibi quoque præmium paratum, & labori sua merces: profer. Qui putat se in his antiquis, & æuo obscuris, aginæ semper æquilibrio ferri: errat, & non Varro ipse fecit in alienis scriptis (testimonia sunt) doctior tamen illis ipsis qui scripserunt. Multum est legisse, inquisiuisse; plus rectam iudicij normam attulisse; sed totum, attigisse. quod Fortunæ aliquando est, non doctrinæ. Enimuerò longiùs ibo, & philosophari tecum lubet, & decet. quid hæc sunt, aut quanti pretij, diuinasse & correxisse? In præsenti, delectatiuncula; in præsenti, gloriola: post quinquaginta, aut pro magno centum annos, nemo te aut me auctorem inscribet. Non putemus nos Troiam cepisse, cùm depositum alteri locum sanauimus: quid? vnum alterumq́ue verbum. O si animum, ô si mores! ô si illam Sapientiæ officinam ingrediamur, ἰατρεῖον ψυχῆς, atque ibi Æsculapio & Hygeiæ faciamus ac litemus! Non me diffundo. illud ex animo & interiore pectore, per me tibi liberum sentire, dissentire: neque sum ille Alexandro sublimior, qui nefas putem oppugnari. Facito. sed si me, non meâ caussâ, audis, modestè & modicè: & veritas, non ambitio, finis elucescat. Conuitiari, inequitare, alienum est non à doctâ solùm mente, sed humanâ. Nónne & tibi fieri potest, nec vlla cautio errorem (in his quidem Criticis) vitet? Et à me vt sis securus; alius pro me, aut post me, optionem & succedaneum se dabit. Mihi quidem in his & maioribus frigus iam adhæret: siue ab ætate, siue à Sapientiæ consultis: nec in magno habeo, quod olim in summo. Menedemi dictum aureum, & sublimiori, id est tuæ menti, imprimendum: *Qui Athenas nauigarent, primò Sapientes esse, tum Philosophos, tum Rhetores, denique rudes & idiotas.* Adfirmo tibi, nemo propiùs rem tetigit, vtiliùs aperuit: & solida, non in ventum docta mens, quò diutiùs discit, in re plura, in opinione pauciora nouit. Mi Salineri

* —— ταῦτά σοι

τῷ νῷ θ' ὁμοίως, κ' ἀπὸ τῆς γλώσσης, λέγω.

* *hæc tibi Et mente pariter atque linguâ edissero.*

Vale. Louanij, v. Kal. Febr. ∞. IↃCII.

EPI-

EPISTOLA XCVII. *Francofurtum.*

IANO GRVTERO.

QVERELAM tuam in litteris ad Swcertium vidi, parùm meo animo iuſtam, & tamen gratam à cauſſâ primâ & origine: quam confido amorem & deſiderium eſſe. Quídni ſic afficiaris erga amicum veterem, & quod caput eſt, doctorem? Formauimus certè te mi Grutere, & in optimâ ſtudiorum viâ præiuimus, quam felici dehinc pede calcaſti, & vt porrò facias voueo & hortor. Scis etiam præcipuam aliquam curam & affectum noſtri in te fuiſſe, nec vt in theatro aliquo miſſilia hæc tantùm in vulgus ſparſiſſe. Te iunximus propiùs, & in ſinum tuum, vt ſic dicam, contulimus: quę Deo & ingenio faciente deinde auxiſti. Hęc non vt exprobrem dico, vix vt imputem: ſed vt oſtendam quis fuerim, & ex eo quis ſim etiam diſcas. Quid enim me mutarit? vnum in te aut circa te eſt, quod optem aliter: reliqua conſtant, & te mihi firmant. Atqui ſilui. Quid? non Leodico ad te ſcripſi? In publico videbis mox epiſtolam, ſi non antè acceptam. Vtrùm ego à te intereà, haud commemini: hoc tantùm, in litteris ad Ortelium de me ſæpè fuiſſe. Abeant iſta: amemus, quod agimus agamus, rem litterariam & nos iuuemus. Seneca communis ille noſter, quàm præcepta huic rei donat! quàm ab his inferis ad alta, à vanis ad ſolida, à turbidis ad quieta ducit? Sequamur, & ita in illo emendando ſimus, vt ab eo quoque emendemur. Vale mi Grutere, & amate hactenus & amande. Louanij, poſtrid. Idus Febr. ∞. IↃCII.

EPISTOLA XCVIII.

HENRICO SCHVLTETO.

LITTERAE tuæ, quibus amicitiam meam appetis, tuam defers, gratæ fuerunt, mi Schultete. Amor, humani generis nectar, ſuauior gratiorque eſt, cùm à ſuperiore illo Amore venit, id eſt Honeſti & Boni: ex quo velut traducem eſſe tuum iſtũ ſcio. Amas illa, & ob illa me, quia & à me amari (nec falsò) cenſes. Vtinam & compotire detur! ſtudeo equidem, & omnibus inge-

nij machinis hoc conor. O triumphum, qui peruincit! quamquam nec superari hîc turpe est, dummodò arma non proijcias, & victus quoque velis vincere. Progrediamur, si non peruenîmus. Nam laudes, quas tu plenâ manu in me cumulas, non nisi oculis libo, in animum non admitto, nec assensus mei suffragium dono. Imò esse qualem describis, vix opto, certè non spero. Odi istam nunc crebram * δοκησισοφίαν; cùm illud Aristarchi locum vindicat, *Olim vix septem sapientes repertos, hodie vix totidem rudes*. Maneamus in modestiâ, in bonorum studio, nec vela ad blandientium sermonum auras explicemus. Quod me rogas de *Numeris Platonicis*, libelli res non epistolæ sit: nosti implexum illud à se, & interpretantium variâ tractatione districtum. Da aduocationem: at amori tuo vel statim respondeo, & meum fideliter reddo. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

*præsumptam sapientiam.

EPISTOLA XCIX.

HVGONI GROTIO.

ADAMVM tuum vidi, partem legi, & ex eâ omnia probaui. Nam similem te tui esse, facilè præcipio. Dicerem miratum me, nisi priora tua hoc verbi & affectus iam exemissent. Ita iamantè te dedisti, & hoc ingenij specimen, vt bona & alta à te exigere debeamus, non solùm exspectare. At placuit mihi etiam vnicè argumentum, & quòd ad seria, id est Sapientiæ illa studia te dones. Leuia ingeniorum, qui tantùm animi delicias consectantur, verborum elegantias, & cum Euripide, * λόγων εὐμορφίας. Nos verò ad rem gradum addamus, & nihil pensius tractemus ijs quæ ad verum animi cultum, id est ad Salutem ducunt. Intellectualis philosophia magna studij huius pars est, quam feliciter in *Adamo* tuo libasti. Perge, hanc ama, & sine vento scientiam, & sine nouitate doctrinam. Publicâ viâ qui excidit, & semitas quærit, errores & flexus quærit. Sperne, ita Deus te hîc honestum, alibi beatum velit. Louanij, III. Nonas Februar. ∞. IↃCII.
Patrem & Patruum ex animo saluto.

*sermonū concinnitates.

EPISTOLA C. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo.*

PROMVLSIDEM tuam vidimus, id est vina & mella. Planè pro suo nomine liber est: & acumen siue acrimoniam in sensibus habet, & in verbis puritatem, atque etiam suauitatem. Quid amplius dicam, nisi illud,

I bone, quò tua te virtus vocat, i pede fausto.

Ad alia, longiùs longiusque mi Puteane: sed pede semper recto, id est per viam quam veteres calcarunt, & ego monendo aut docendo præiui. Nouitios istos si audias, stolidos aliquos Hermas; deflectas, & ad languida quædam aut frigida te dones, quæ ipsi Tulliana vocant. O quàm indignetur & colorem non teneat, si resurgat ille Tullius, & hæc cernat! Ille altus, ille excitatus, & alacer, plenus spirituum & sanguinis, probet hos tabidos, iacentes, & verè * χαμαιπετεῖς λόγους? Atqui phrasin eius & verba habent. Nescio. dicunt: sed hoc scio, non verba, sed pectus & vim mentis esse, quæ disertos facit. Scitè nuper à Politiano dictum, meliorem honestioremque leonis faciem esse, quàm simiæ; etsi ista ad hominem propiùs accedit. Nihil est hoc imitari, si à te nihil inspiras; imò si omnia tua nō facis, & velut è proprio fonte emittis.

*humi serpentes sermones.

——qui sibi fidit
Dux, regit examen.

Alij seruiant, mendicent: fama aut vita non respiciet, quicquid hoc est scriptorum. Stuporem! ad vnius illam imitationem nunc nos vocari: quod nemo veterum aut priorum somniauit! Scilicet plus cordis nostri magistri habent, quàm Fabius & ipse Cicero, qui ad omnes non oratores solùm, sed historicos, poëtas etiam ducunt. Sed omitto has lacunas, quæ non nisi ab imbre implentur, à se arentes: tu inter viuos, vt dixi, fontes esto, &, quod sequi solet, perennes. Sed heus, quod vltimò scribebas, te meâ caussâ Romam, quale est? impetrandi ciuilis illius tituli? Si ita, quo titulo te afficiam nescio, beniuolentis nimiùm, an parùm sapientis. Et quid tibi aut mihi vis? conciliare magnum hunc honorem? Non recusem si detur equidem, vel ob nomen illud priscę vrbis: sed si vltrò. te autem, id est me (quis enim aliter interpretabitur?)

hoc agere? Abſtine, ita liuor aut calumnia ab vtroque noſtrûm abſtineat: nec in iſtis elogijs poſueris fundamentum famæ. Magis fortaſſe, ſi rara eſſent. ſcísne Alexandrum olim, cùm ciuitate donaretur à neſcio quo populo, contempſiſſe & irriſiſſe: ſed cùm legati addidiſſent, *Nemini hunc honorem delatum, niſi Herculi atque ipſi*: tum denique amplexum, & à ſocio illo pretium dediſſe? Non idem hîc erit: & cum bonâ veniâ dicam, magna illa ciuitas ſe impertiuit non nimis magnis. Finio, tu ambire vltrà caue vel ſenſu, non dicam vultu aut voce: & me tantùm ama. Louanij, poſtrid. Kal. Nouembr. ∞. IↃCI.

FINIS.

APPROBATIO.

Miſcellanea hæc Epiſtolarum Centuria J. LipsI Profeſſoris ac Hiſtoriographi Regij, vtiliter admodum imprimetur.

Gulielmus Fabricius Nouiomagus, Apoſtolicus ac Archiducalis librorum Cenſor.

PRIVILEGIVM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in litteris liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in litteris ac disciplinis operam ponunt; præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantiæ tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio, concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, quique iudicare de Litteris possint, acceperimus, insignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitarit, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assiduè verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animandum magis patrocinioque nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcumque fraudem, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve hæredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, eum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibúsue tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi hæredibúsue tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámue exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti; Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^tis proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^tis in cerâ rubrâ.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS *Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis, Iusti LipsI Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscumque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secus faxit, præter librorum confiscationem triginta marcharum auri puri illatione multabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ,* XIV. *Febr.* M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

HENRICVS *Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari priuilegio sanxit, nequis per vniuersos Regnorum suorum fines, Iusti LipsI, quos vel hactenus edidit, vel in posterum editurus est libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipsius possit. Qui secus faxit, præter librorum confiscationem, ter mille florenorum illatione multabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Parisiis,* XIII. *Iulij,* M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

TIbi IOANNES MORETE, pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti EPISTOLARVM mearum CENTVRIAS typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Reges dixerunt.

Iustus Lipsius.

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve hæredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, eum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibúsue tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi hæredibúsue tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámue exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti; Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^tis proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^tis in cerâ rubrâ.